

Lumina Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XVIII/ Nr.2
APRILIE-IUNIE 2013
NEW YORK

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE SI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:
Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:
14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

Lumină Lină. Gracious Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com
Redactor șef: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com
Redactor șef adjunct: M.N. RUSU, menerusu12@verizon.net
Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU
Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN
Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURĂȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI
Fotoreporter: VALERIU MOLDOVEANU

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Securile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XVIII/ Nr. 2

Aprilie-Iunie 2013

TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN Înviearea Domnului ca drumul Samariteanului	5
DUMITRU ICHIM, <i>A doua Înviere</i>	7
PR. PROF. UNIV. DR. IOAN C. TEȘU Sublimul ortodoxiei. Reflecții ale Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae privind trăsăturile definitorii ale spiritualității ortodoxe	9
SILVIU-CONSTANTIN NEDELCU Originea scită a Sfântului Dionisie Exiguul	19

FILOSOFIE

THEODOR CODREANU Realismul gândirii transdisciplinare în filosofia creștină (I)	27
MARCEL MIRON, <i>Pateric (1), Pateric (2)</i>	34
IOANA GRECEANU, <i>Însă există cuvinte, Odă nervoasă</i>	35

EMINESCIANA

STELIAN GOMBOȘ Mihai Eminescu în viziunea Bisericii (I)	37
MIRON TIC, <i>Visele frumoase, Ca vinul tânăr,</i>	42
<i>Vom putea afla, oare, vreodată, Nu am cuvinte, Doamna însingurare</i> ...	42
EUGEN EVU, <i>Lui Eminescu, Aici, în Fractalia</i>	43
GEORGE PRECUP, <i>Autoportret până la os</i>	44

PROZA

LUCIAN GRUIA, <i>Biserica din adâncuri</i>	45
ANATOL CIOCANU, <i>Cutremure-o, nu de pământ</i>	51

INEDITE

NICHITA STĂNESCU, <i>Fără titlu</i>	52
M.N.RUSU, <i>Nichita Stănescu și salba de arginți</i>	53
LUCREȚIA ANDRONIC, <i>Averi</i>	54

CĂRȚI ÎN AGORA

DAN ANGHELESCU, Dan Ghițescu sau...romancierul care (re)vine în est <i>Omul care vine din Est</i> de Dan Ghițescu	55
---	----

ION HAINEȘ, <i>În căutarea sensului pierdut</i> , <i>Limba în care trebuie să vorbim</i>	61
ION IANCU VALE, <i>Oprirea din zbor, Execuția, Captivul</i>	62
ION SCOROBETE, <i>Minoic, Derizoriu</i>	63

UNIVERSALIA

MESUT ȘENOL, <i>Alegare nesfârșită</i>	64
<i>păsări de observație, soluții găsite, ce se întâmplă?, orice ar fi...</i> Traducere din limba engleză de Muguraș Maria Petrescu.....	65
FRANCISCO LARIOS, <i>Vision of Time and Sand</i> , <i>Astronomy of a Dream</i>	66
<i>Chronicle of a Bubble, Portrait of a Frontier</i> , <i>Meditation in a Bar, Cliff</i>	67
LUCA CIPOLLA, <i>Borderline</i>	68
MARIN MOSCU, <i>Romanian Creed, Snowing Like Crazy in March</i>	71
<i>I Light Candles, Broken Twig</i> Translated from Romanian by Violeta Popa	72
ION PACHIA-TATOMIRESCU, <i>Fontaine Médicis...</i> <i>Or with Pyroclastic Clouds, in Sulphur Enmeshments...</i> Translated from Romanian by Gabriela Pachia.....	73
JULIETA CARMEN PENDEFUNDA, <i>Parables</i>	74
<i>The sage, Prayer at the spring</i> Translated from Romanian by Liliana Scărlătescu	76

SAPIENTIA

ALEXANDRA ROCERIC, <i>Inter Alia</i>	77
ȘEILA SULIMAN, <i>Gânduri</i>	77
VALERIU BÂRGĂU, <i>Soldatul potolit, Final (vase de sânge)</i>	78
IOLANDA MICULESCU, <i>Închinare, Te deum</i>	79
ION MARIA, <i>rana , camera întunecată</i>	80
FLORIAN SILISTEANU, <i>facem cu rândul de-a setea</i>	81
<i>au adunat lumina ca și când, Sunt sfântul tău</i>	82
FOTOALBUM.....	83

ANTOLOGIE DE CENACLU

<i>Are we Christians?</i> de Ștefan Crisbașan	93
<i>Închinare lui Eminescu</i> de Cornel Balaban.....	95
<i>Fața primăverii</i> de Elena Olariu	96
<i>I Was Once...</i> de Andrei Damian	96
<i>Simple lives</i> de Andrei Damian	97

PROZOPOEMA	
IOAN GÂF-DEAC, <i>Poem peripatetic</i>	98
RECENZII	
HEINZ-UWE HAUS, Integrating in-between – and move on! Mihaela Albu, short stories	99
CHARLES HELMETAG/IGNAZ KATZ, Love Letters in Pictures <i>Für M. Zwiebilder 2002-2005</i> de Jean Bodin	100
GHEORGHE NAGHI, Noi contribuții la istoria Bisericii Ortodoxe Române <i>Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei</i> și <i>Scrieri teologice și istorice</i> de Vasile Muntean	101
LUCIAN GRUIA, Vasile Luțai – “Păzitorul făcliei” <i>Diastaza</i> de Vasile Luțai	105
DANIEL MARIAN, Din <i>Rezerve de bunătate</i> , se nasc <i>Definiții</i> după multele <i>Semne de întrebări</i> . <i>Bolnav de poezie</i> de Ioan Vasiu	108
IOAN GÂF-DEAC, Dan Angheliescu: o carte – eveniment de tulburătoare densitate și semnificație <i>Și atunci ar fi trebuit să vorbesc.... (Elegii) A ce moment</i> <i>j’aurais dû parler (Élégies)</i> de Dan Angheliescu.....	110
REPORTAJE	
MUGURAȘ MARIA PETRESCU Retrospectiva „Luminii Line” – martie 2013	113
IOAN SEBASTIAN BARA, Bibliotecile anului 2012	117
OTILIA MONTANO, Lansarea noilor lucrări ale Prof.univ. Dr. Mihaela Albu la Cenaclul “M. Eminescu” din New York ..	118
Cenaclul literar “Mihai Eminescu” din New York Lansarea volumului <i>Flori de cerneală</i> de N.P. Vrânceanu	120
CĂRȚI SOSITE	122
REVISTA PRESEI	126
GALERIA SPIRITUS	
TH. DAMIAN, Exerciții de contemplație: arta lui Liviu Șoptelea	128
RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ.....	130
ANUNȚURI.....	131

HRISTOS A ÎNVIAT!

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Invierea Domnului ca drumul Samariteanului

*Veniți binecuvântații Părintelui Meu
și moșteniți Împărăția care v-a fost gătită vouă
de la facerea lumii (Matei 25, 34)*

Călătorul, drumul și ținta sunt legate între ele indestructibil, fiecare din cele trei dând sens, rost și menire celorlalte două. Cu alte cuvinte caracterul perihoretic, de întrepătrundere a elementelor acestei relații îl întărește pe fiecare și-l transformă în sursă de întărire pentru celelalte.

Această relație dintre călător, drum și țintă este implicită, în mod vizibil, în Invierea Domnului, dacă o înțelegem din perspectiva pildei samariteanului milostiv (Luca 10, 25-37).

Așa cum în pildă este vorba de un călător, samariteanul, de un drum, cel de la Ierusalim la Ierihon, și de țintă (samariteanul plecase la drum, desigur, cu un scop precis), la fel Invierea Domnului implică un călător, pe Mântuitorul Hristos, un drum, cel de la cer la pământ, și de la pământ la cer, și o țintă, un scop precis, mântuirea lumii.

Lumea în care Mântuitorul a venit nu era decât un drum al Ierihonului, plin de tâlhari, unde a trăi înseamnă a risca, unde aripa necruțătoare a morții întuneca bucuria și speranța vieții. Oamenii locuiau, “în latura și în umbra morții”, cum zice proorocul (Isaia, 9, 1).

Spre deosebire de samariteanul care a plecat spre ținta lui neștiind ce se va întâmpla pe cale și neplănuind nimic în acest sens, în cazul călătoriei Fiului lui Dumnezeu de la cer la pământ, Dumnezeu vede căderea omului “între tâlhari”, asuprirea sa de către forțele răului, și plănuiește, din iubire, o intervenție decisivă, salutară: nașterea, moartea și învierea Fiului Său întrupat pentru mântuirea lumii.

Drumului samariteanului până la victima tâlharilor îi corespunde “drumul” Fiului lui Dumnezeu până la om; partea a doua a drumului samariteanului, aceea de la cel rănit spre unde a va fi mers el (nu ni se spune unde și pentru ce), e ca o taină, ca o dimensiune metafizică a înșeși călătoriei, și acestea îi corespunde dimensiunea metafizică a “călătoriei” divine și în același timp a vieții omului, adică așezarea lumii cu fața spre Împărăția lui Dumnezeu și avansarea ei în această direcție.

Mai precis, după lucrurile concrete întâmplăte în planul fizic al existenței umane: răstignirea lui Iisus, moartea și învierea, urmează partea metafizică, orientarea prin Înviere, a omului spre Împărăție și avansul spre ea, călăuzit fiind de însuși Domnul, în Biserica Sa și cu ajutorul Sf. Taine.

E firesc ca această a doua parte să se realizeze într-un mod mai puțin vizibil, ca în cazul părții a doua a drumului samariteanului despre care știm că a existat, dar despre care, altfel, nu știm nimic.

Aici, în cazul Mântuitorului și al dimensiunii metafizice a părții a doua a drumului, partea de după cruce, moarte și înviere, se observă și un transfer al calității de călător de la Sine la om. Iisus, prin înviere, a pus pe om cu fața spre Împărăție, dar de acum omul este cel ce trebuie să călătorească spre țintă, dând curs chemării mult așteptate: “Veniți binecuvântații Părintelui Meu și moșteniți Împărăția care v-a fost gătită vouă de la facerea lumii” (Matei 25, 34).

Samariteanul l-a dus pe rănit la o casă de oaspeți, ni se spune (Luca 10, 34) și a rugat gazda să aibă grijă de el până ce binefăcătorul anonim se va întoarce și va plăti tot ce va mai fi nevoie.

Deci, samariteanul a plecat dar grija pentru rănit a rămas în inima lui, fiind apoi concretizată în achitarea cheltuielilor la retur, evident, totul din dragoste umană și milă. Același lucru se regăsește și în cazul Mântuitorului Hristos după Înviere. El a plecat, dar n-a plecat, nu a părăsit, de fapt, lumea, cum a și spus: “Iată Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28, 20). Mai mult, el veghează călătoria omului pe pământ, spre Împărăție, și atunci când omul se poticnește, cade, se rănește, și cere ajutorul divin, el intervine, ajută, vindecă.

Așa cum cel rănit știe că samariteanul îi poartă de grijă pentru cele de nevoie recuperării slae, la fel știe omul că Iisus e prezent și la nevoie intervine, ajută.

Cazul Mântuitorului este însă mult mai complex decât cel al samariteanului pentru că pe lângă toate cele menționate, în cazul Mântuitorului, El este și samariteanul, dar și victima, iudeul căzut între tâlhari, întocmai cum reiese din rugăciunea liturgică din timpul cântării heruvimice: “Tu ești Cel ce aduci și Cel ce Te aduci, Cel ce primești și Cel ce Te împarți”.

Iisus este deci jertfă, jertfit (victima), jertfitor și mântuitor, toate în actele morții pe cruce urmate de Înviere.

În cazul samariteanului victima este iudeul. În cazul Mântuitorului victima este atât Iisus însuși, cât și iudeul, dar și tot restul neamurilor. Pe iudei Iisus a venit să-i scoată de sub tâlhăria legalismului, a formalismului și implicit a aroganței. Pe neamuri a venit să le aducă la cunoașterea adevăratului Dumnezeu.

Și așa cum samariteanul și-a riscat viața împlinind lucrarea sa de binefacere, pentru că omul căzut între tâlhari putea fi o cursă, adică el însuși un tâlhar simulând jefuirea și suferința pentru ca cel ce s-ar opri să ajute să fie apoi prins, jefuit, ucis (motiv pentru care foarte posibil că preotul iudeu și levitul au trecut pe lângă fratele lor rănit fără să se oprească să acorde primul ajutor), la fel Iisus a riscat viața, și în cazul Său, aplecându-se asupra lumii rănite de păcat, chiar a fost prins și ucis, cu diferența doar că lumea nu era o cursă, ci un loc realmente periculos, întocmai ca drumul Ierihonului, celebru pentru tâlhăriile ce aveau loc pe el.

Și așa cum omul căzut între tâlhari, “aproape mort”, a fost “înviat” prin intervenția samariteanului, la fel, lumea aproape moartă a fost salvată, pusă pe calea mântuirii prin Învierea Domnului. Deci a înviat El, Cel căzut

între tâlhari, ucis de ei, și prin el, noi toți care credem în El și asumăm Învierea Sa în mod conștient și voluntar.

Fiecare din noi este în situația iudeului căzut între tâlhari. Acela nu știa că îi va veni salvarea. Noi, de la Învierea Domnului încoace, știm.

Prin Învierea Sa, în Biserică, Iisus, ca bunul samaritean ne-a pus și continuă să ne pună la dispoziție Sf. Taine ca instrumente ale mântuirii.

Iar noi, folosindu-le și avansând pe calea Împărăției, nu încetăm a-L slăvi cântând după cuviință cu transfigurantă bucurie:

“Hristos a înviat din morți
cu moartea pe moarte călcând
Și celor din morminte
Viața dăruindu-le.”

DUMITRU ICHIM

A doua Înviere

*La noi în sat bătrânii mai vorbesc
de-a doua Înviere.
Uluitoare-i prima, vorba nu-i cunoaște
lumina toată spre-ai cuprinde zborul,
când cu făclii în noapte
facem înconjorul
prin taina ne-nțelesului de Paște.*

*Dar e frumoasă
și-nvierea-a doua -
aceeași pască, dar altcum aroma,
când peste moarte
pecete și-a pus Spicul,
nu-i nimeni să vorbească despre moarte,
ci despre Toma,
cum doar zugravu-a moșmolit tipicul.*

*După o noapte lungă-n priveghere,
ne-ntoarcem iar după amiază
cu ucenicii Lui în foișor...
Dar cum adică-a doua Înviere?
A înviat de două ori Hristos?
Zugravul tace până-a opta zi,
pe Toma cel necredincios
cu degetul în rană-a-l zugrăvi.*

*Ne place necredința și-am vrea așa să fie,
dar nu e,
punând penelul rana să I-o lipăie.
Imaginați-vă, ce om flămând
înloc din pâine să se-nfrupte,
rupându-o în două
ar încerca nepăsător precum un doftor
să o pipăie?*

*"Cât, Doamne, Te-am dorit!
Cuprinde-mă
și arde-mă de-i cu puțință,
în învierea Ta ca să mă strâng,
să Te culeg.
Cu cât Te-mbrățișez mai mult,
mi-s brațele
tot mai setoase-n necredință.
Nu pot să cred, Te văd dar parcă-s orb,
nu-mi ești de-ajuns iubirii să Te sorb.
Nu cu un deget, ci-mbrățișarea plină!
Ai înviat și nu Te las fiindului părere.
Iubirea Ta o simt acum deplină!
Prin mine ești a doua Înviere -
hemoglobină cu hemoglobină!"*

*Zugravul n-a cetit
ce lui Ioan i s-a părut că nu ai spus,
când inima lui Toma - o singură suflare -
cu cea a lui Iisus
se contopise și slovă și dicteu.
Și ucenicul cel iubit
i-a răzuit lui Toma oftat amar și greu
și-atât a scris,
doar: "Domnul meu
și Dumnezeuul meu!"*

Și evanghelia a-nchis.

Sublimul ortodoxiei. Reflecții ale Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae privind trăsăturile definitorii ale spiritualității ortodoxe

Cu Părintele Profesor Dumitru Stăniloae (1903-1993), se termină o epocă în teologia creștină contemporană, nu doar ortodoxă sau românească, și începe o alta. Se încheie o epocă în care teologia academică avea un caracter preponderent speculativ și discursiv, fiind mai mult o vorbire despre Dumnezeu, chiar și la modul cel mai inspirat posibil.

Și tot cu Părintele Dumitru Stăniloae începe o nouă perioadă din teologia ortodoxă contemporană - aceea a redescoperirii, întoarcerii, aprofundării și raportării ei la izvoarele prime și nealterate ale credinței: Sfânta Scriptură și tâlcuirile date acesteia de către Sfinții Părinți.

Asemenea lui George Florovski sau Sfântului Justin Popovici, Părintele Stăniloae a redat teologiei ortodoxe contemporane duhul ei patristic și isihast. Pentru Sfinția Sa, teologia nu mai este doar o cercetare intelectuală, științifică, ci mai ales un exercițiu ascetic, de curățire de patimi și de înaintare în universul virtuților creștine, cele care îl apropie pe om tot mai mult de Dumnezeu, până la unirea cu El sau la îndumnezeire. Ea nu mai era un exercițiu speculativ și pur rațional, ci existențial și mistic, purificator și unificator.

Adevăratul model de teolog nu mai este savantul, cel care scruta, avid de cunoștințe, înălțimile sublime și profunzimea credinței, ci acela care, smerit și curățit de păcate, instruit și cultivat, bate, cu pocăință, la porțile Infinitului, în speranța largirii capacității sale de cuprindere, pe măsura descoperirii, tot mai bogate, din partea lui Dumnezeu, a tainelor Sale.

Teologia sa nu mai este un exercițiu teoretic și speculativ, ci o experiență rugătoare, odată ce pe Dumnezeu Îl poți afla și poți vorbi cu El, în modul cel mai firesc, la capătul rugăciunii curate și neîncetate, acolo unde mintea își oprește lucrarea ei naturală, făcând loc uimirii și extazului; iar cuvintele ei tac, procesele ei generale se opresc, făcând loc lacrimilor și iubirii suprafirești.

Pentru teologul român, Ortodoxia constituie sublimul, în materie de religiozitate, credința cea mai înaltă și mai apropiată de coardele profunde ale sufletului omenesc, trecutul bogat, dar și speranța unui viitor mântuitor, chemarea și credința primă și nealterată, dar și vocația și împlinirea ei esențială și deplină. Ea nu îi promite omului o fericire provizorie și iluzorie, și doar în lumea aceasta imperfectă și trecătoare, ci îi oferă veșnicia cea fericită sau neapusă, în Împărăția iubirii lui Dumnezeu. Ea nu se adresează doar trupului și bucuriilor acestuia, ci vizează profunzimea omului, centrul ființei sale - sufletul, pe care caută să îl îmbunătățească, până la deplina lui înduhovnicire sau pnevmatizare, la copleșirea și covârșirea elementului material de către cel spiritual, dar într-o desăvârșită unitate de ființă.

Omul contemporan aleargă de dimineața devreme, până noaptea târziu, să își procure, în mod preponderent, lucrurile trebuitoare pentru trup și cele trecătoare și nu arareori trăiește, pe fondul acumulărilor materiale până la opulență, sentimentul eșecului și al vidului spiritual, al lipsei de sens profund și scop înalt. Or, prin spiritualitatea ei adâncă, Ortodoxia poate oferi răspunsuri edificatoare și mântuitoare la frământările existențiale, la chemările fără ecou și la întrebările fără răspuns ale omului contemporan.

Câteva aspecte ale “sublimului” Ortodoxiei, ale splendorilor ei teoretice și practice, așa cum le-a înțeles și simțit, propovăduit și experimentat Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, încearcă să le descrie și prezentul studiu.

*

Părintele Profesor D. Stăniloae consideră că Ortodoxia constituie “adevărată entelehie a vieții”¹, “un mod aparte de trăire a creștinismului”², ritmul firesc al vieții, măsura³, drumul drept al vieții⁴, care îl conduce pe om către adevăratul scop al vieții sale - desăvârșirea, arătând, totodată, că, din toate popoarele ortodoxe, poporul român este “cel mai pătruns de spiritualitatea ortodoxă”⁵. Aceasta l-a condus prin istorie, ajutându-l să-și păstreze individualitatea și specificul său, de punte de legătură între două lumi și civilizații diferite: Apusul și Răsăritul.

O primă trăsătură a credinței și spiritualității ortodoxe de pretutindeni o constituie, în viziunea teologului român, *fidelitatea față de Tradiție*, unul din cele două izvoare în care se păstrează adevărurile de credință. Spre deosebire de alte credințe, care au preferat să caute o adaptare la contemporaneitate, adeseori prin cedări în materie de viață morală și prin relativism și laxism spiritual, Ortodoxia a rămas “identică în credința și cultul ei cu conținutul de credință și de cult al creștinismului original”⁶.

Ortodoxia nu s-a “medievalizat”⁷, în sensul de a se fi complicat și de a-și fi însușit teorii scolastice raționaliste, care să distrugă misterul ei inefabil, nu i-au fost dragi “deliciile de gimnastică intelectuală”⁸, lipsite de sentimentul fiorului sacru, nici nu “a amestecat arabescurile neesențiale ale

¹ Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism* (fără editură, fără loc și fără an; reeditare a cărții cu același titlu a Pr. D. Stăniloae, publicată în Sibiu în 1939, aflăm din postfața semnată de Asociația românilor din Bucovina de Nord, 1992), p. 48.

² Idem, „Câteva trăsături caracteristice ale Ortodoxiei”, în *Mitropolia Olteniei*, anul XXII (1970), nr. 7-8, p. 730.

³ Idem, *Ortodoxie și românism...*, p. 52.

⁴ *Ibidem*, p. 48.

⁵ *Ibid.*, p. 63.

⁶ Idem, „Câteva trăsături caracteristice...”, p. 730.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibid.*, p. 731.

minții umane”⁹ în învățăturile sale descoperite și în modul specific de trăire a lor. Pe toate acestea, le-a considerat instrumente secundare de explorare a tainei inefabile a dumnezeirii, păstrându-și crezul ei, potrivit căruia doar trăirea și simțirea acesteia, experiența ei, prin curățire de păcate și de patimi și prin îmbunătățirea vieții, prin practicarea virtuților creștine, conduc pe om spre adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu.

Învățătura de credință ortodoxă nu este o teorie sau o ideologie, o speculație religioasă sau o sumă de raționamente elaborate și argumentate teologic, ci este viață, trăire și iubire. Cunoașterea lui Dumnezeu are caracterul de a fi personală, pentru că, într-o dimensiune a ei, pornește de la persoana umană și se adâncește în misterul Persoanelor treimice. Metoda specifică de pătrundere în acest mister nu o constituie speculația și afirmația, ci iubirea și unirea. Pentru ființa umană, problema cunoașterii lui Dumnezeu, în vederea unirii cu El, este o problemă de viață sau moarte veșnică, de mântuire sau osândire pentru totdeauna. Ea nu îl poate lasă cu adevărat indiferent pe om, pentru că această indiferență echivalează cu ignorarea a ceea ce el are mai interior și profund în sufletul său - chipul lui Dumnezeu, pe care are chemarea sfântă de a-l desăvârși în “asemănarea” cu Părintele său ceresc. O astfel de ignorare înseamnă moartea veșnică. Problema cunoașterii lui Dumnezeu nu este, pentru Ortodoxie, o problemă doar de gnoză, ci una mai ales de trăire, iar calea progresului în această cunoaștere o constituie dezpățimirea și îmbunătățirea, adică deplina eliberare de efectele răului, nepățimirea și îmbogățirea în virtuți.

Experiența vieții duhovnicești sporite arată că între cunoaștere și iubire există o legătură de ființă și în însuși miezul ființei, căci nu putem cunoaște cu adevărat, profund și curat, decât ceea ce iubim înalt, după cum, în mod similar, creșterea iubirii lărgeste cunoașterea și aprofundarea.

O astfel de cunoaștere vizează Ortodoxia, care, spune Părintele D. Stăniloae, a știut, de-a lungul timpurilor, să prezinte misterul mântuirii în date simple, fundamentale și totdeauna valabile¹⁰, adresându-se profunzimilor sufletului uman, cele ce vibrează la astfel de adevăruri, și oferindu-i, în acest mod, răspunsuri fundamentale, existențiale.

Fără a se seculariza, ea și-a însușit și a înduhovnicit datele progresului științific, al spiritului uman, în general, nu fără a avertiza însă asupra moralității ce trebuie să îl străbată. Fără a se amesteca și dilua în moravurile diferitelor perioade istorice, Ortodoxia a fost și va rămâne contemporană omului, interioară și deplin compatibilă sufletului său și trebuințelor de natură spirituală ale acestuia, mișcărilor și nevoilor lui înalte.

Sensul adaptării Ortodoxiei la contemporaneitate l-a constituit, în viziunea Părintelui Stăniloae, nu însușirea unor idei și concepții seculare, care, mai devreme sau mai târziu să aibă nevoie de ajustări și modernizări. Ea nu s-a amestecat cu lumea, prin relativism, anonim și concesi, ci a

⁹ *Ibid.*

¹⁰ *Ibid.*

străbătut-o și a marcat-o. Ortodoxia este mereu actuală, vie și proaspătă, prin modul în care s-a implicat și se implică practic în soluționarea, pe baza înaltelor sale convingeri, a nevoilor practice ale credincioșilor ei. Atracția intrinsecă a ei rezidă și în modul în care a știut să facă înțeles și urmat “misterul integral al creștinismului de totdeauna”¹¹. Lucrarea ei socială, filantropică, își are temeiul în înalta sa concepție despre “taina” sau “Liturghia aproapelui”, ca o “Liturghie după Liturghie”, după cum și învățăturile ei sunt confirmate, în plan personal și comunitar, în opera ei practică.

Ortodoxia, consideră Părintele Stăniloae, are o întreită responsabilitate: față de trecut, față de contemporaneitate și față de generațiile viitoare, iar din această responsabilitate decurge un întreit caracter al ei: 1) fidelitatea față de Revelația lui Hristos, redată în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție și trăită neîntrerupt în viața Bisericii; 2) responsabilitatea față de credincioșii din timpul în care ea se face și 3) deschiderea față de viitorul eshatologic, adică obligația de a îndruma pe credincioși spre desăvârșire, spre îndumnezeire¹².

În Ortodoxie, se trăiește real și intens taina coborârii iubitoare a lui Dumnezeu la om, precum și epectaza acestuia către lumea spirituală și către Dumnezeu. “Ortodoxia,” spune Părintele Stăniloae, “a trăit misterul mântuirii în deplinătatea lui totdeauna”¹³, iar modul în care l-a redat, l-a împărtășit celor ce cred în el, l-a constituit parodoxul, ea fiind, în același timp, o credință a apofaticului și a apofatismului¹⁴.

O a doua trăsătură a Ortodoxiei rezidă în “sinteza bizantină”, pe care a realizat-o, iar roadele acesteia le-au constituit spiritualitatea pe care a creat-o și care s-a exprimat în simboale, Liturghie, cult și artă, dar mai ales în viață. Liturghia și spiritualitatea Bisericii primare au produs, consideră Părintele D. Stăniloae, viziunea bizantină despre lume¹⁵, concepția sa despre viață și om, ca rege și preot al cosmosului, despre sensul și vocația sa veșnică.

Și din acest punct de vedere, caracterul Ortodoxiei de a fi contemporană fiecărei epoci și fiecărui suflet, explică Părintele Profesor,

¹¹ *Ibid.*, p. 732.

¹² Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1, ediția a doua, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, IBMBOR, București, 1996, p. 73.

¹³ Idem, „Câteva trăsături caracteristice...”, p. 732.

¹⁴ Într-un capitol din *Spiritualitatea ortodoxă*, dedicat rugăciunii curate, Părintele Stăniloae vorbește despre două trepte ale apofatismului: apofatismul teologiei negative și un apofatism mai deplin și mai existențial, realizat prin rugăciunea duhovnicească, în stare de curăție și pace a gândurilor, de tăcere și uimire, de cufundare a minții în taina Dumnezeirii și de strălucire a luminii dumnezeiești. Un al treilea grad al apofatismului în constutie „apofatismul vederii mai presus de vedere a luminii”, prin care se pătrunde în „nemărginirea oceanului divin” (Cf. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea Ortodoxă. Ascetica și Mistica*, Ed. IBMBOR, București, 1992, p. 211, și p. 204).

¹⁵ Idem, „Câteva trăsături caracteristice...”, p. 733.

“nu poate consta într-o părăsire totală a exprimării simbolice, ci numai într-o simplificare a acestei exprimări, ca să se vadă imediat marile simboluri ale misterului creștin, corespunzătoare marilor, simplelor și permanentelor evidențe și trebuințe spirituale ale omului de totdeauna”¹⁶.

În al treilea rând, Ortodoxia este o *credință a Duhului, spiritualitatea ei fiind una pnevmatologică*. În vorbirea și trăirea creștină ortodoxă, Duhul Sfânt ocupă un loc fundamental, el fiind cel ce “face mereu contemporan, mereu trăit, misterul mântuirii”¹⁷.

Duhul Sfânt este cel care întărește toate eforturile ascetice și nevoițele trupești și spirituale ale creștinului, dându-i puterea de a birui păcatele și patimile la care îl cheamă și îl instigă lumea exterioară sau care răbufnesc și caută să ajungă la suprafață, prin profunzimile conștiente sau inconștiente ale vieții sale, asemenea unor valuri puternice, care, izbucnind din întunericul tenebros, încearcă să se ridice la suprafața apei, unde puterea lor, acumulată pe parcurs, este mult mai mare.

Și tot Duhul Sfânt este cel care adaugă har în opera de lucrare a virtuților, transformându-le, ca răsplată pentru străduințele umane, în daruri sau harisme, pe care le dăruiește sufletului însetat de mântuire.

Exprimând legătura dintre om și Dumnezeu, Ortodoxia este *doxologică*¹⁸, în sensul că, pentru ea, “Dumnezeu și lucrarea Lui creatoare și mântuitoare nu este un obiect de doctrină teoretică, ci de laudă entuziastă”¹⁹. Fiind “o experiență vie a lui Dumnezeu”²⁰, Ortodoxia este doxologică, pentru că “toată cunoștința despre Dumnezeu și despre lucrarea Lui mântuitoare este orientată practic, existențial, este transformată în rugăciune, în grăire directă către Dumnezeu, în conținutul dialogului nostru cu Dumnezeu, în substanță a raportului nostru personal și viu cu El”²¹.

Caracterul ei doxologic se exprimă în mod desăvârșit în cultul ei, care este un mijloc de laudă și de mulțumire față de El²², dar, în același timp, “izvor de cunoaștere și de continuă verificare a cunoștinței de totdeauna a Bisericii, forma principală a tradiției vii a Bisericii”²³.

Cultul ortodox este o formă de lărgire, prin citiri și cântare, prin simțire și trăire, a dialogului credinciosului cu Dumnezeu. Atât în rugăciunea personală, individuală, cât și în cea eclesială, sobornicească, sufletul credincios cultivă dialogul său cu Dumnezeu. Citirile și imnele, icoanele și gesturile sacramentale, toate măresc intensitatea trăirii misterului divin și întăresc legătura de comuniune între credincioși.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibid.*, p. 735.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*, p. 736.

²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*, p. 735.

²³ *Ibid.*, p. 736.

Tâlcuind *Mystagogia* Sfântului Maxim Mărturisitorul²⁴, Părintele Stăniloae vorbește despre lume sau cosmos ca despre o biserică în extensie, iar despre biserică, sinteză a întregului cosmos, recapitulând în ea elementele materiale și spirituale ale acestuia. De aceea, cine intră într-o biserică ortodoxă, scria Părintele Profesor, în lucrarea *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*²⁵, are de fapt senzația că a intrat în eternitate²⁶, că pășește într-o altă lume pe care o inaugurează rugăciunea și spre care conduce Liturghia, are sentimentul cerului coborât pe pământ și în sufletul omului, spre atragerea acestuia către piscurile vieții și spre înălțimile cerului.

Cântarea liturgică, aprecia Părintele Profesor, pe lângă faptul că reprezintă “un factor de întărire în adevărurile credinței”²⁷, dar și de “întărire a comunității credincioase”²⁸, constituie “modul cel mai propriu de a vorbi despre Dumnezeu, sau lui Dumnezeu, ca despre și Celui cu neputință de cuprins în noțiuni precise, limitate și exprimat în cuvinte corespunzătoare acestor noțiuni. Dar ea e și modul cel mai propriu de a mulțumi din toată inima lui Dumnezeu, de a-L lăuda și de a I ne ruga. Prin cântare, trăim taina lui Dumnezeu, ne unim cu existența Lui negrăită, accentuăm, prin simțire, marea dorință de a ne face parte de darurile Sale. Prin cântare, spunem mai mult decât putem exprima prin indiferent care cuvinte. Prin ea, dăm un coeficient nemărginit admirației măreției Lui, bunătații Lui care întrece cuvintele noastre simple rostite, exprimăm inexprimabilul, apofaticul, dar și mulțumirea nețărnută față de El, pe care nu o putem exprima prin simple cuvinte”²⁹.

Din caracterul doxologic și eshatologic al cultului ortodox derivă și însușirea Ortodoxiei de a fi o credință a optimismului³⁰, a nădejzii și bucuriei³¹, o *credință a învierii*³².

În centrul întregii învățături și a cultului ortodox, se află sărbătoarea Învierii Domnului, o “explozie de bucurie”³³, care celebrează biruința vieții asupra morții, o bucurie ce cuprinde și inundă întreg cosmosul și ființa umană, în integritatea sa. Prin aceasta, Ortodoxia este o credință a luminii, din care sunt chemați să se împărtășească toți cei ce doresc să se facă “următori” ai lui Hristos.

²⁴ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Mystagogia. Cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*, introducere, traducere, note și două studii de Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 2000, p. 16.

²⁵ Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986.

²⁶ Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 433.

²⁷ *Ibidem*, p. 422.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Ibid.*, p. 421.

³⁰ Idem, „Câteva trăsături caracteristice...”, p. 737.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibid.*

³³ *Ibid.*

Îmbrăcarea lumii și a omului în lumină și bucurie, dragostea lui Dumnezeu de a împărtăși tuturor darurile Învierii Lui, face din Ortodoxie o *credință a catolicității, sobornicității sau solidarității*. Sensul pe care îl dă Părintele Stăniloae catolicității sau sobornicității Ortodoxiei este acela de cuprindere a tuturor “în raza învierii potențiale”³⁴ a Domnului. Această înviere urmează nașterii din nou, săvârșită prin Botez, și se realizează prin ridicarea din noaptea și moartea în care ne aruncă păcatele, fiind arvună a învierii celei viitoare.

Biserica Ortodoxă este sobornicească și prin aceea că “se simte solidară cu lumea întreagă”³⁵ și “adâncește continuu această solidaritate”³⁶ de vocație dintre oameni, o solidaritate de origine, ca unii ce au fost creați toți de Același Părinte bun și iubitor, “după chipul și asemănarea” Sa (Facere 1,26), dar și o solidaritate de vocație, dată tot prin creație, și a cărei rațiune o constituie îndumnezeirea.

Sobornicitatea Ortodoxiei se manifestă și prin unitatea pe care o cultivă Liturghia și rugăciunea, prin comuniunea specială ce se crează între credincioși, o “unitate de gândire, de simțire, de mărturisire, de iubire comună a lui Hristos și de iubire reciprocă”³⁷.

Această sobornicitate are, potrivit teologului român, și un sens intensiv, de comuniune în continuă adâncire, căci, “fiecare se dezvoltă în comuniune cu toți și comuniunea se dezvoltă prin aportul personal al fiecărui membru, prin darul fiecăruia, dezvoltat în darul comuniunii”³⁸. În această unitate, sunt cuprinse iubirea și libertatea, slujirea și dăruirea.

Acolo unde este unitate și sobornicitate, acestea sunt păstrate cu ajutorul unei ierarhii bine orânduite, ceea ce face din Ortodoxie o *Biserică sacramentală și ierarhică*, în care lucrarea de propovăduire a cuvântului, săvârșirea Sfintei Euharistii și a Sfintelor Taine sunt administrate de ierarhia bisericească. Hristos, și nu o altă persoană, este “cap al Bisericii”³⁹, ea fiind condusă și păzită de eroare de către Duhul Sfânt, care luminează și inspiră autoritatea sinodală.

Ortodoxia nu se adresează persoanelor izolate, ci are o *deschidere către lumea întreagă*, pe care dorește să o conducă la “cunoștința adevărului” și, astfel, observă Părintele Profesor D. Stăniloae, ea este o credință cosmică, în sensul că dorește să restabilească, la nivel general, armonia primordială, distrusă prin păcat, unificându-le pe toate în Iisus Hristos - Logosul divin întrupat.

Fin cunoscător al operei Sfântului Maxim Mărturisitorul, Părintele Stăniloae tratează despre structura sacramentală a cosmosului și a

³⁴ *Ibid.*, p. 738.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*, p. 739.

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *Ibid.*

Bisericii⁴⁰, arătând că lumea este un dar al lui Dumnezeu, făcut oamenilor, semn al iubirii Sale⁴¹. Ființele umane au chemarea de a descoperi rațiunile sădite de Dumnezeu în fiecare lucru și realitate ce alcătuiesc lumea, de a le folosi pe fiecare dintre acestea în conformitate cu rațiunile lor, spre desăvârșirea generală, făcând din lumea prezentă o biserică în sinteză și un rai potențial, o cale și o scară către Împărăția Cerurilor⁴².

În cadrul acestei învățături despre dimensiunea cosmică a Ortodoxiei, ca și credință a restaurării ontologice și a mântuirii, Părintele Dumitru Stăniloae dezvoltă o adevărată “teologie a darului” și a jertfei, arătând că fiecare credincios este un preot, care aduce jertfă și mulțumire lui Dumnezeu darurile sale, cărora le-a imprimat pecetea muncii și a jertfei sale⁴³.

⁴⁰ D. Stăniloae, „Câteva trăsături caracteristice...”, p. 740.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² Vorbind despre „darul lumii”, Părintele Profesor arată că „În esență, prin darul lumii, Dumnezeu vrea să Se facă cunoscut omului pe Sine Însuși în iubirea Sa” (Cf. *Teologia Dogmatică Ortodoxă...*, vol. I, p. 236). Însă, atunci când omul nu sesizează existența, prezența și lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu în creația Sa, „darul i se ia adeseori fără voia sa, pentru ca să-și dea seama că dăruitorul e mai mult decât darul. Peste lume și peste viața noastră stă astfel așezată crucea. Când noi nu mai vedem pe Dumnezeu prin crucea de bunăvoie, depășind lumea și viața noastră în iubirea de Dumnezeu, Acesta ni Se face transparent prin crucea fără voie”. (Cf. *Ibidem*, p. 235). Cu mult optimism creștin, „patriarhul teologiei academice românești”, arată, într-o notă filocalică, faptul că, și în starea de cădere, „creația rămâne darul lui Dumnezeu. Dar atârnă de noi ca să ne folosim de acest dar spre binele nostru, sau spre pierderea noastră. Chiar de cele obiectiv grele și apăsătoare, ne putem folosi spre bine, întărind duhul nostru prin suportarea lor. Creația nu a devenit nici prin cădere un rău sau un bine unilateral fatal, ci ea se păstrează ca o unealtă care poate fi folosită spre bine sau spre rău de libertatea noastră. Dumnezeu a lăsat totul la decizia noastră. E marea cinste ce ne-a dat-o, cinste care implică și o mare responsabilitate și un mare risc. De noi depinde să descoperim măreția creațiunii și generozitatea lui Dumnezeu față de noi, prin ea, putând ajunge prin ea la îndumnezeire, sau să o facem un prilej de hulă împotriva lui Dumnezeu și să cădem prin ea în osânda veșnică”. (Cf nota 1212 a Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, la Ava Dorotei, „Ale lui Ava Dorotei diferite epistole”, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, volumul IX, traducere, introduceri și note de Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 1980, p. 636).

⁴³ Părintele Profesor Dumitru Stăniloae dezvoltă o adâncă „teologie a darului”, arătând că ființele și lucrurile constituie elementele unui dialog progresiv al darurilor, într-o deplină complementaritate a acestora, într-un „dialog complet al darului”, adică prin cultivarea datoriei de a primi, înmulți și întoarce darurile primite și despre „dialogul darului între Dumnezeu și om”, prin care fiecare se dăruiește celuilalt, fără a sărăci, ci sporind și îmbogățindu-se duhovnicește și îmbogățindu-i, la rândul său, pe toți ceilalți. (Vezi lucrarea noastră, *Lumea, rugăciunea și asceza în teologia Părintelui Stăniloae*, Trinitas, Iași, 2003, p. 32). În studiul intitulat *Ierarhia darurilor și treptele rugăciunii*, Părintele Profesor arată că, pentru credința și spiritualitatea ortodoxă, „toate cele ce sunt în jurul nostru și de care ne folosim sunt daruri ale lui Dumnezeu. Mai mult, toată creația este un dar pe

Fiind un dar al lui Dumnezeu față de lume, Ortodoxia este, prin excelență, o *credință a iubirii și dăruirii*. Scopul creației, potrivit credinței ortodoxe, arată teologul român, este manifestarea iubirii lui Dumnezeu față de oameni și lărgirea acesteia, întreolaltă⁴⁴. Într-o astfel de viziune, se arată, bunurile materiale și spirituale, nu sunt “ziduri despărțitoare”⁴⁵ și “motive de ceartă, de luptă și de orgoliu”⁴⁶, ci daruri ale lui Dumnezeu, spre sporirea unității și armoniei, punți ale iubirii și comuniunii.

Toate aceste trăsături specifice ale Ortodoxiei, conduc, în concepția Părintelui Stăniloae, la una esențială și înaltă, aceea de a fi o *credință a progresului neîncetat în iubirea de Dumnezeu și de semenii*⁴⁷, a *epectazei către Dumnezeu, spre desăvârșire sau îndumnezeire*. Calea dobândirii asemănării cu Dumnezeu, a creșterii spirituale a omului, arată Părintele Profesor, o constituie sporirea în iubire. Sfinții Părinți, atât de dragi teologului român, vorbesc despre îndumnezeire ca despre o profundă responsabilitate față de Dumnezeu și de darurile primite de la El, ca o continuă umanizare, printr-un progres nesfârșit a umanității, în iubire și dăruire. Supremația creștinismului și sublimitatea Ortodoxiei se arată în maximalismul moralei sale, care ne poruncește să iubim, inclusiv pe vrăjmașii noștri, cu o dragoste desăvârșită, la măsura iubirii dumnezeiești.

Ortodoxia este, astfel, o credință a iubirii și desăvârșirii. A iubirii aflate într-o permanentă dezvoltare și lărgire, în adâncire și sublimare, conducând spre unirea cu Dumnezeu, Izvorul iubirii suprafințiale și nesfârșite.

Sintetizând ideile Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, privind “sublimul Ortodoxiei”, observăm că acesta constă în: 1) fidelitatea față de Tradiție sa bimilenară; 2) capacitatea ei de a face o reală “sinteză bizantină”, în care învățătura de credință să pătrundă viața concretă; 3) caracterul ei pnevmatologic; 4) aspectul său doxologic; 5) cultivarea optimismului, nădejzii și bucuriei Învierii; 6) însușirea ei de a fi sobornicească sau 7) o spiritualitate a comuniunii, a iubirii și dăruirii; 8) exercitarea lucrării sale prin intermediul ierarhiei bisericești; 9)

măsura puterii noastre de a o cunoaște și de a o folosi. E un dar aerul, e un dar apa, e un dar pământul, care face să rodească toate felurile de plante folositoare nouă din semințele lor, în fiecare an. Sunt daruri animalele ce se înmulțesc mereu din sămânța lor pentru a răspunde trebuințelor noastre continue. Dar atunci e un dar universul întreg, care condiționează și susține existența celor ce ne înconjoară, potrivit trebuințelor vieții noastre. Sunt un dar soarele, luna și celelalte corpuri cerești. Toate sunt daruri pentru ființa conștientă și purtătoare de trup a omului. Iar a vedea lumea ca un dar înseamnă a vedea pe Cel ce a dăruit-o, a vedea înțelepciunea și iubirea Lui față de omul care poate fi conștient de această iubire. Căci cine dă daruri, își manifestă iubirea față de o ființă capabilă să o sesizeze” (Cf. “Ierarhia darurilor și treptele rugăciunii”, în *Ortodoxia*, anul XXXV, 1983, nr. 3, p. 405).

⁴⁴ D. Stăniloae, „Câteva trăsături caracteristice...”, p. 741.

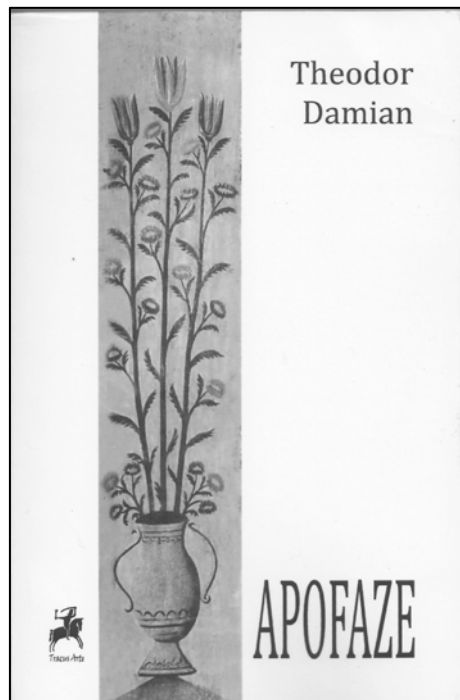
⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.*, p. 742.

deschiderea sa față de lume întregă; 10) trăsătura fundamentală de a fi o credință a progresului neîncetat în iubirea de Dumnezeu și de semenii, a epectazei către Dumnezeu, conducând spre desăvârșire sau îndumnezeire.

Prezentele considerații se doresc a fi o conștientizare a frumuseților Ortodoxiei și asupra punctelor ei de rezistență, prin valurile istoriei, dar, mai presus de toate, un îndemn sincer de a le descoperi și trăi, cu ferma încredere că a ne întoarce la profunzimea Ortodoxiei, așa cum învăța Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, înseamnă a ne întoarce și a ne adânci pe noi înșine, iar a trăi Ortodoxia, odată ce aceasta este “entelehia” sufletului înseamnă a trăi, de fapt, viața noastră, în registrul ei cel mai curat, mai frumos și mai înalt. Sau, ca să folosim cuvintele Părintelui Profesor: “Mai aproape de Ortodoxie înseamnă mai aproape de noi înșine și de misiunea noastră”⁴⁸.

⁴⁸ Idem, *Ortodoxie și românism...*, p. 69.

Originea scită a Sfântului Dionisie Exiguul

I. Creștinismul în Schytia Minor

Când se face referire la creștinismul din Sciția cunoaștem că denumirea de *sciți* provine de la numele regiunii Schytia Minor. Istoricul și geograful Strabon (aprox. 58 î. Hr. – aprox. 21 î. Hr.), o denumea Μικρά Σκυθία (*Schytia Minor*, Mica Sciție) pentru a o distinge de Schytia Major, ce era situată la nord de Marea Neagră (regiunea stepei din sudul Ucrainei de azi). Abia în timpul domniei lui Dioclețian (284-305 d. Hr.), această provincie a devenit independentă de Moesia Inferior luând denumirea de Schytia Minor. Această provincie corespunde Dobrogei de azi, și cuprindea teritoriul dintre Dunăre și Mare (județele Constanța și Tulcea de azi), și ținând cont de poziția geografică strategică, pentru că se afla la intersecția dintre lumea greacă cu cea latină, de puternica colonizare este sigur că această regiune a cunoscut de timpuriu religia creștină¹.

Procesul de formare religioasă a poporului român începe încă din perioada primară a Bisericii (sec. I-III) când creștinismul pătrunde aici pe diverse căi. Dovada cea mai bună conform căreia creștinismul găsisse adepți aici este aceea că în momentul în care Dioclețian declanșează puternica persecuție împotriva creștinilor în anii 303 și 304, au apărut numeroși creștini ce au fost martirizați, “cei mai mulți din rândul soldaților, refuzând să jertfească idolilor și să participe la cultul împăratului”². Spre jumătatea sec. al IV-lea aflăm date despre creștinismul din Schytia Minor ca fiind bine organizat, lucru ce l-a determinat pe Părintele Profesor Ioan G. Coman să afirme că “el apăruse acolo mai devreme”³, iar Profesorul Emilian Popescu completează spunând că este “prima regiune unde a fost făcut cunoscut cuvântul Domnului”⁴.

Viața creștină din Scythia Minor de altă dată poate fi reconstituită foarte bine nu numai din actele martirice, dar și din numeroasele urme arheologice cu caracter creștin, scoase la iveală în diferite părți ale Dobrogei⁵. Vechimea creștinismului în Schytia Minor este de necontestat astăzi pentru marea parte a istoricilor și cercetătorilor, având numeroase dovezi arheologice, epigrafice, istoriografice, etc. Despre acest fapt istoric

¹ Florian Duță, „Noi considerații asupra identității teologilor sciți”, în Liliana Naclad (ed.), *Izvoarele creștinismului românesc*, Colecția Dobrogea creștină (1), Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2003, p. 246.

² Emanoil Băbuș, *Aspecte al istoriei și spiritualității Bizanțului*, Editura Sofia, București, 2003, p. 49.

³ I. G. Coman, *Scriitori bisericești din epoca străromână*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, p. 56.

⁴ Emilian Popescu, „Organizarea ecleziastică a provinciei Scythia Minor în secolele IV-VI”, în *Studii Teologice*, XXXII (1980), nr. 7-10, p. 590.

⁵ Emanoil Băbuș, *op. cit.*, p. 49.

s-a scris multă literatură de specialitate atât în limba română cât și în limbile de circulație internațională însă nu vom insista aici deoarece nu aceasta este tema de cercetare.

2. Monahismul dobrogean și călugării sciți

Despre călugării sciți aflăm de la Părintele Vasile Gh. Sibiescu că aceștia “apar cu un rol destul de însemnat în nesfârșitele controverse teologice, ce conțineau încă și în sec. VI, sub domnia împăratului filomonofizit, Anastasie I (491-518) și a împăraților Iustin I (518-527) și Iustinian I (527-565), cari provocaseră reacțiunea calcedoniană contra monofiziților de toate nuanțele”⁶.

Istoria călugărilor sciți nu începe cu sfîr. sec. al V-lea – înc. sec. al VI-lea, ci încă din perioada de formare religios-culturală a Schytiei Minor (Dobrogea de azi, *n. n.*). Descoperirile arheologice făcute în Dobrogea demonstrează existența a mai multor centre monahale (Murfatlar – Basarabi, Niculițel, Ținutul Casienilor, ș.a.) iar prezența mănăstirilor și a vieții monahale în aceste locuri sunt atestate și de personalități marcante din istoria monahismului românesc precum “scriitorii de limbă latină și traducători din limba greacă”: Sfântul Ioan Cassian, Sfântul Dionisie Exiguul și celebrii “călugări sciți”, dintre care amintim pe Ioan Maxențiu, Leonțiu de Bizanț, Ioan Mauriciu, Petre Diaconul, Ioan și Ahile⁷. Despre formarea acestora, Preot Vasile Gh. Sibiescu spune că “nu putem ști unde s-au format acești luminați călugări, originari din Scythia Minor, Dobrogea noastră. Neapărat că ei vor fi cutreierat toate centrele culturale creștine ale vremii, mai ales că provincia lor era în frecvente legături cu restul imperiului.”⁸ Aflăm astfel și ideea unor legături religios-culturale ce existau între călugării sciți și călugării din alte zone ale Imperiului Roman.

3. Cine a fost Sfântul Dionisie Exiguul?

Sfântul Dionisie Exiguul a fost unul dintre sfinții din secolul al VI-lea, și a trăit între anii aprox. 460 – aprox. 555. El s-a născut în Scythia Minor, Dobrogea de azi, și rămânând orfan de mic, a fost crescut la una din mănăstirile din zona, avându-l ca mentor pe părintele episcop Petru, căruia îi va purta recunoștință toată viața pentru hrana duhovnicească ce i-a oferit-o când era mic. De-aici va pleca în Orient, poate, la mănăstirea Mabboug (Ierapole) în Siria, unde va rămâne o perioadă, dar nu foarte mare

⁶ Vasile Gh. Sibiescu, *Călugării sciți*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1936, p. 1.

⁷ Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului, *Pagini din istoria veche a creștinismului la români. Mărturii ale continuității poporului nostru*, Editura Episcopiei Buzăului, Buzău, 1986, pp. 77-78; Vasile Gh. Sibiescu, *op. cit.*, p. 2.

⁸ Vasile Gh. Sibiescu, *op. cit.*, p. 24.

căci va pleca și de-aici din cauza răspândirii ereziei monofizite. Nu știm dacă va fi călătorit și în alte locuri, cert este că la sfârșitul secolului al V-lea el se va afla în Constantinopol. Aici va fi remarcat de către apocrisiarhul papal, care îl va recomanda papei Ghelasie al Romei (492-496), pentru cunoașterea la perfecție a limbii grecești și latinești. În anul 496, după moartea papei Ghelasie (21 noiembrie), se afla în Roma, unde se va stabili pentru o vreme, poate, la Mănăstirea Sfânta Anastasia de la poalele Palatinului. Aici, în fosta capitală a imperiului, va lucra sub păstoriarea a zece papi, începând cu Anastasie II și sfârșind cu Vigiliu. Aici în Roma, datorită activității sale la Cancelaria pontificală ca arhivist, traducător, teolog ș. a., îl va fi cunoscut pe primul ministru al lui Teodoric, regele ostrogot al Italiei, Casiodor, cu care va lega o strânsă prietenie. În anul 540, Casiodor se retrage din viața publică și se călugărește la mănăstirea înființată de el la Vivarium în Calabria (sud-estul Italiei). Aici va înființa o “universitate” sau “academie”, cum este numită de istorici, unde îl va lua pe prietenul său, deja înaintat în vârstă și în înțelepciune, și va preda alături de el dialectica. Spre sfârșitul vieții resimte singurătatea și dorul de locurile natale. După ani mulți petrecuți în “învățământul glorios”, Sfântul Dionisie Exiguul, a adormit în Domnul în jurul anilor 545-555. Singura mărturie directă despre viața sa o avem de la prietenul său Casiodor, care îi creionează un portret înduioșător.

Sfântul Dionisie Exiguul este cunoscut astăzi în aproape toată lumea creștină pentru faptul că a început numărătoarea anilor de la Hristos, iar nu de la întemeierea Romei (ab urbe condita, anul 753), fiind numit totodată și părintele erei creștine.

4. Originea lui

Mărturii indirecte

Prima mărturie indirectă despre originea Sfântului Cuvios Dionisie Exiguul o aflăm de la Marcus Aurelius Cassiodorus, primul ministru al regelui goților din Italia, Teodoric⁹. Din portretul biografic pe care i-l schițează aflăm următoarele: “Fuit enim nostris temporibus et Dionysius monachus, Scytia natione, sed moribus omnino Romanus...”¹⁰, pasaj pe care Monseniorul Aloisie Tăutu îl traduce așa: “Astfel a fost în zilele noastre călugărul Dionisie, schit de neam dar cu moravuri întru totul romane...”¹¹ iar Părintele Profesor Ștefan Alexe îl traduce: “Căci a fost în zilele noastre și călugărul Dionisie, scit de neam, dar după caracter cu totul

⁹ Al. L. Tăutu, *Dionisie Românul. O podoabă a Bisericii noastre strămoșești*, ediția a II-a revăzută, Fundația Europeană Drăgan, Roma, 1967, p. 9.

¹⁰ Cassiodor, *De institutione divinarum litterarum*, cap. 23 (PL 70, col. 1137 B C).

¹¹ Al. L. Tăutu, *op. cit.*, p. 9.

roman...”¹². Din afirmația lui Casiodor aflăm că Sfântul Dionisie era scit de neam, lucru necontestat de cea mai mare parte a istoricilor.

Wilhelm M. Peitz consideră că el era de origine ibero-georgiană sau armeană din nordul Armeniei sau regiunea de sud a Caucazului¹³. Conform spuselor monseniorului Aloisie Tăutu “nu putem împărtăși părerea unui distins învățat german, Păr. W. M. Peitz, S. J., care într-un studiu, de altfel foarte elogios pentru Dionisie al nostru, spune în mod de totului superficial și nedovedit, că ar fi de origine georgian sau armean”¹⁴ și argumentează spunând că “originea lui Dionisie Smeritul din Schytia Minoră este în afară de orice îndoială: ne-o spune Cassiodor, ne-o spune Dionisie însuși și o dovedește cu siguranță originea călugărilor sciți, compatrioți și confrați ai lui de călugărie, cu cari el a ținut o așa strânsă legătură de idei și de activitate”¹⁵. Părintele Profesor Ioan G. Coman, venind în sprijinul spuselor monseniorului Aloisie Tăutu, afirmă că “Dionisie era un scit și nu un georgian sau armean cum ar vrea s-o creadă W. M. Peitz”¹⁶. El explică în nota 46 opinia sa spunând că “pe lângă observația judicioasă a Mons. A. L. Tăutu că apariția traducerii siriene a canoanelor la mănăstirea Mabbug (Hieropolis), în anul următor traducerii latine a lui Dionisie, n-are legătură cu vreo origine armeano-georgiană a acestui autor, adăugăm că Exiguul n-a lăsat nici o urmă asupra originii sale armenie sau georgiene, ori asupra unei traducerii proprii siriene, alături de cea latină, în informația așa de largă a lui Casiodor, cu care Dionisie a lucrat atâția ani”¹⁷. Pentru a întări subrezimea ipotezei lui W. M. Peitz, Florian Duță adaugă: “dacă în cadrul analizei operei canonicului Dionisie, P. Peitz face dovada unor cunoștințe filologice solide, dublate de o admirabilă răbdare în confruntarea

¹² Casiodor, *Scrieri. Istoria bisericească tripartită*, traducere de Liana și Anca Manolache, introducere și note de Ștefan Alexe (PSB, 75), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 12.

¹³ Wilhelm M. Peitz, *Dionysius Exiguus-Studien*, editat H. Foerester, Berlin, 1960, p. 15 *apud* Alexandru Moțoc, *Sfântul Cuvios Dionisie Exiguul. Părintele erei creștine*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010, p. 41; Ionuț Holubeanu, „Dionysius Exiguus și monahismul dobrogean”, în *Studia Historica et Theologica. Omagiu Profesorului Emilian Popescu*, volum coordonat de Constantin C. Petolescu, Tudor Teoteoi, Adrian Gabor, Editura Trinitas, Iași, 2003, p. 230.

¹⁴ „Dionysius Exiguus stammte besten Geschlechtskreisen aus dem südkaukasischen Randgebiet des Pontus (Ibero-Georgian?) oder wenigstens des nördlichen Armenien” – „Dionysius cel Mic (Smeritul) se trăgea din cele mai bune neamuri ale teritoriului mărginaș sud-caucazian al Pontului (Ibero-Georgian?) sau cel puțin din nordul Armeniei”, cf. „Dionysius Exiguus als Kanonist”, extras din *Schewietzer Rundschau*, XLV, 1945-1946, p. 2 *apud* Al. L. Tăutu, *op. cit.*, p. 15.

¹⁵ Al. L. Tăutu, *op. cit.*, p. 15.

¹⁶ Ioan G. Coman, „Dionisie cel Mic” în *De la Dunăre la mare. Mărturii istorice și monumente de artă creștină*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1979, p. 70.

¹⁷ *Ibidem*, p. 81.

variantelor nenumăratelor manuscrise pentru a ajunge la o demonstrație de o deosebită minuțiozitate, ne surprinde lipsa totală a izvoarelor care vin în sprijinul ipotezelor sale, ceea ce ne determină să reafirmăm originea scitică (daco-romană) a lui Dionisie și să împărtășim remarca D-nei J. Rambaud-Buhot care notează: din nefericire, P. Peitz neglijează să ne spună pe ce documente se bazează în construirea acestei biografii și ne lasă să credem – până la o informare mai amplă – că acestea sunt ipoteze care au la origine o cunoaștere perfectă a epocii și a mediului social, precum și o critică internă a textelor lui Dionisie, de mare finețe și profunzime, fără îndoială, dar ale căror concluzii ne par totuși ușor pripite”¹⁸.

O altă ipoteză cu privire la originea sa este aceea că era “tătar după neam”, lucru consemnat de Episcopul Chesarie al Râmnicului în prefața *Mineiului pe decembrie* apărut la Râmnic în 1779. Acest fapt semnalat de Părintele Profesor Ioan G. Coman¹⁹ și de Părintele Profesor Mircea Păcurariu într-o recentă lucrare de-a sa²⁰, adăugând că în prefața *Mineiului pe decembrie* scrisă de Episcopul Chesarie al Râmnicului este menționat pentru prima dată în teologia românească Sfântul Dionisie Exiguul²¹. Episcopul Chesarie nu specifică sursa de unde a preluat informația aceasta și nu o argumentează în vreun anume fel, astfel că nu o putem considera veridică din aceleași motive pentru care nu putem accepta părerea lui Wilhelm M. Peitz care considera că Sfântul Dionisie Exiguul era de origine ibero-georgiană sau armeană.

După alți autori ca Eduard Schwartz, urmat de A. Van Hove sau B. Altaner există opinia că de fapt călugării sciți ar fi fost goți de limbă latină²² sau romană²³ și, în consecință, Dionisie compatriotul lor, “ca și toți cei care, locuind în acele provincii dunărene, au încetat de a mai fi barbari”²⁴. Monseniorul Aloisie Tăutu afirmă că este un fapt istoric că “în provinciile dunărene vor fi rămas puțini Goți, care pe urmă s-au romanizat

¹⁸ J. Rambaud-Buhot, „Denys cel Mic”, în *Dicționar de drept canonic*, IV, 1, col. 1133 apud Florian Duță, „Precizări privind biografia lui Dionisie cel Mic”, în Liliana Naclad (ed.), *Izvoarele creștinismului românesc*, Colecția Dobrogea creștină (1), Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2003, p. 293.

¹⁹ „mai înainte, în scopul păstrării originii dobrogene vagi, acesta este numit *Tătarul*” cf. Ioan G. Coman, „Preocupări patristice în literatura teologică românească”, în *Studii Teologice*, XXIII (1971), nr. 5-6, p. 318 apud Gheorghe I. Drăguliu, *Identitatea lui Dionisie Pseudo-Areopagitul cu Ieromonahul Dionisie Smeritul (Exiguul). Cercetare ortodoxă a unei controversate probleme de istorie bizantine și a celei străromâne*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 14.

²⁰ Lucrarea se intitulează *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, tipărită la Editura Basilica a Patriarhiei Române la București în anul 2011.

²¹ Mircea Păcurariu, *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2011, p. 29

²² Florian Duță, *op. cit.*, p. 286.

²³ Al. L. Tăutu, *op. cit.*, p. 16.

²⁴ Eduard Schwartz, *Acta Concil. Oecumenic. IV, 2, p. VI apud Al. L. Tăutu, op. cit.*, p. 16.

asimilându-se populației băștinașe; dar aceia din momentul asimilării lor au încetat a mai fi goți²⁵ iar Florian Duță vine în completarea acestei afirmații spunând că “ansamblul mărturiilor literare, arheologice și epigrafice confirmă faptul că toate populațiile barbare care au intrat în contact cu autohtonii daco-romani din Scythia au fost asimilați de către aceștia”²⁶. Împotriva acestei opinii Florian Duță ridică niște întrebări pertinente arătând că nu se justifică argumentarea lui Eduard Schwartz, și anume: “...dacă aceștia erau goți, de ce nu au scris nimic în limba gotică? De ce nu s-a putut stabili nici cea mai slabă apropiere între aceștia și alte informații privind goții de la Dunărea de Jos și de ce nu sunt numiți niciodată goți, pe când majoritatea istoricilor antici continuă să denumească pe goți cu acest termen când ajung să ocupe funcții importante în Imperiul Roman? În sfârșit, dacă Dionisie era got, de ce Cassiodor, prim-ministru al gotului Theodoric, nu face nici cea mai slabă apropiere între acești așa-zii compatrioți?”²⁷. Prin completarea adusă de Florian Duță, considerăm că nu mai este nevoie să concluzionăm în privința opiniei lui Eduard Schwartz.

Incontestabilă este astăzi originea scită a Sfântului Dionisie Exiguul pe care unele dicționare apusene²⁸ o consemnează. Cu toate acestea există și manuale occidentale de istorie ce denaturează realitatea istorică în privința originii sale scite confirmată cu toate acestea și de unele dicționare apusene. Întâlnim astfel în *The Cambridge History of Christianity* următoarea informație eronată: “By the pontificate of Pope Gelasius I (492-96), the sources of canonical norms in the West were widely scattered in different languages and codices. For the first time, attempts were made to compile a collection of canonical texts. The most famous of these was made by a learned Greek, Dionysius Exiguus, who arrived in Rome at the

²⁵ Al. L. Tăutu, *op. cit.*, p. 16.

²⁶ M. Comșa, „Sur la romanisation des territoires nord-danubiens au IIIe-VIe siècles de notre ère”, în *Nouvelles études d'histoire*, III, București, 1965; *idem*, „Sur l'origine et l'évolution de la civilisation et de la population romaine et ensuite protoroumaine aux VIe-Xe siècles sur le territoire de la Roumanie”, în *Dacia*, NS, 12, 1968, p. 355-380 *apud* Florian Duță, *op. cit.*, pp. 286-287.

²⁷ Florian Duță, *op. cit.*, p. 287.

²⁸ „a Scythian monk who lived in Rome” – „un călugăr scit / din Sciția care a locuit / trăit în Roma, n. n.” cf. F. L. Cross, „Dionysius Exiguus”, în *The Oxford Dictionary of the Christian Church*, Oxford University Press, 1958, p. 403; „...the translations and collections of the Scythian monk Dionysius Exiguus” – „...traducerile și colecțiile monahului / călugărului scit Dionysius Exiguus, n. n.” cf. T. Mac Vicar, „Decretals, collections of”, în *New Catholic Encyclopedia*, IV (1967), p. 709; „Dionysius Exiguus („der Geringe”), aus Skythien (heute Dobrudscha)” – „Dionisie Exiguul, („Smeritul”), un învățat provenit din Sciția, (astăzi Dobrogea), n. n.” cf. Michael Richter, „Dionysius Exiguus”, în *Theologische Realenzyklopädie*, IX (1982/93), p. 1; „natif de la province romaine de Scythia Minor (Dobroudja)” – „originar din provincia romană Scythia Minor, (Dobrogea), n. n.” cf. V. Loi, „Denys le Petit”, în *Dictionnaire Encyclopédique du Christianisme ancien*, I (1990), p. 659.

end of the century”²⁹ – “Pe timpul pontificatului / păstoririi Papei Ghelasie I (492-96), sursele normelor canonice în Vest / Occident erau pe scară largă / în mare măsură risipite / răspândite / larg dispersate în diferite limbi și codici. Pentru prima dată, au fost făcute încercări de alcătuirea unei colecții de texte canonice. Cele mai celebre / faimoase dintre acestea au fost făcute de un învățat grec, Dionysius Exiguus, care a ajuns în Roma la sfârșitul secolului (n. n.)”. Fără a argumenta în vreun anume fel “așa-zisa” origine “greacă” a Sfântului Dionisie Exiguul, Kenneth Pennington face o afirmație ce se încadrează în categoria celor făcute de autori precum Wilhelm M. Peitz, Eduard Schwartz, A. Van Hove sau B. Altaner.

Concluzia pe care o putem observa din analiza mărturiilor indirecte privind originea Sfântului Dionisie Exiguul și din scurta biografie pe care i-o face Casiodor, este cea acceptată de marea majoritate a istoricilor și anume, că *era scit de neam*.

Mărturii directe

Una din primele mărturii ale originii Sfântul Dionisie o aflăm într-o prefață de-a sa când a tradus din grecește în latinește două epistole scrise de Sfântul Chiril al Alexandriei adresate Episcopului Succesus. Informațiile ce ni le oferă sunt foarte valoroase în demersul de întregire a portretului său biografic:

“Dionisie Exiguul, către preacinstiții și preaiubiții frați Ioan și Leontie.

Pentru necunoscători poate părea ceva nou că Sciția, care se dovedește a fi înspăimântătoare deopotrivă prin geruri ca și prin barbari, a crescut întotdeauna bărbați plini de ardoare și minunați prin bunătatea moravurilor. Noi știm că este așa nu numai din cunoașterea locurilor unde ne-am născut ci și din experiența vieții trăite pe acele meleaguri”³⁰.

O altă mărturie o reprezintă tot o prefață de-a sa la traducerea în latină a Epistolei Sinodale a Episcopului Chiril³¹:

“Dionisie Exiguul, către Preafericitul stăpân, părintele episcop Petru.

Nu uit binefacerile voastre, Preacinstite Părinte și strălucită podoabă a ierarhilor lui Hristos, și, având întotdeauna în fața ochilor minții sfințele strădăniilor cheltuite cu mine pentru a mă îndruma când eram mic – care nu vor putea fi uitate nicăieri și niciodată – vreau la rândul-mi să vă aduc

²⁹ Kenneth Pennington, „The growth of church law”, în *The Cambridge History of Christianity*, volume 2, editat de Augustine Casiday și Frederick W. Norris, Cambridge University Press, 2007, p. 396.

³⁰ Gheorghe I. Drăgulin, „Prefețele Cuviosului Dionisie Smeritul sau Exiguul la unele traduceri în limba latină”, studiu introductiv și bibliografie de Gheorghe I. Drăgulin, traducere de David Popescu, în *Mitropolia Olteniei*, XXXVIII (1986), nr. 2, p. 116.

³¹ Este vorba, ca și mai înainte, tot despre Sfântul Chiril al Alexandriei (n. n.).

mulțumirile mele, deși știu că eu nu le pot arăta pe măsura trebuitoare. Dar fiindcă adesea se săvârșește, cu dorința ceea ce se pare că lipsește faptei, nu încetez să arăt, cu râvna care pot, dorul pe care-l port în suflet întotdeauna după Sfinția Voastră”³².

Din cele două prefețe putem deduce următoarele concluzii: Sfântul Dionisie s-a născut într-adevăr în Sciția, a dobândit o experiență de viață acolo, în acele locuri, și l-a avut ca îndrumător când era mic pe Părintele Episcop Petru.

Concluzii

Sfântul Dionisie Exiguul, așa cum este prezentat în operele cercetătorilor străini, este în mod indiscutabil de neam scit. Acest lucru se poate deduce din mărturiile indirecte pe care le oferă în primul rând Casiodor, apoi ceilalți care au scris despre el, precum și propriile mărturii, din prefețele scrise chiar de el însuși. Nu voi mai vorbi în schimb despre importanța sa pe plan universal, el fiind un bun cunoscător al problemelor cu care se confrunta Biserica în acea vreme și, tocmai, pentru a restabili unitatea Bisericii sau „cum frumos spunea cineva, „pentru a nu sfâșia cămașa Bisericii” și-a pus toate cunoștințele și vitalitatea în împlinirea acestui lucru. Ce încununează munca sa de o viață este întemeierea cronologiei creștine, începând numărarea anilor de la nașterea lui Hristos, însă acest fapt nu e singurul, fiind și multe alte lucruri pe care acest „bărbat scit, dar de maniere întru totul romane” le-a realizat pe parcursul vieții sale, până la adormirea sa întru Domnul.

³² J. P. Migne, *Patrologiae cursus completus. Series latina*, vol. LXVII, Paris, 1865, col. 9 D – 11 A; Gheorghe I. Drăgulin, *op. cit.*, pp. 117-118.

THEODOR CODREANU

Realismul gândirii transdisciplinare în filosofia creștină (I) (fragmente)

- Descopăr în René Girard pe unul dintre întemeietorii profunzi ai gândirii transmoderne, surprinzător de apropiat de teologia Părintelui Dumitru Stăniloae. În cărțile mai noi, el se detașează, cu o armătură conceptuală riguroasă și nuanțată, de paradigma culturală postmodernistă. Marea probă de încercare este regândirea temeliilor creștine ale Europei, împotriva cărora postmodernitatea se grăbește să-și sărbătorească victoria deplină. Girard deplânge impasul *pseudoliberalismului individualist* european, în care el identifică, alături de marxismul defunct și de nazism, curentul de gândire *cel mai rupt de realitate* din câte s-au perindat în istorie. Paradoxul pe care-l susține Girard e că tocmai *demitizării* azi la modă au recăzut în *mitul ca minciună narativă* de sorginte precreștină. Cu observația că *mitul precreștin* este superior *demitizării* postmoderne. Fie și numai pentru faptul că nu era un simulacru.
- Girard pleacă de la miezul întregii sale gândiri – *dorința mimetică*. Porunca a zecea, care interzice *dorința* contra bunurilor aproapelui este considerată, pe drept, o “*revoluție copernicană*” adusă de creștinism în înțelegerea dorinței. Creștinismul, altfel spus, se dovedește, cel mai *realist salt* în istoria cunoașterii omului. Evangheliile nu interzic *dorințele*, ci numai *dorința mimetică*. Dorința “conform altuia” este chiar dorința fraților biblici, în speță a lui Cain, producătoare de fratricid. Care, la rândul-i, își are izvorul în ispita conform Diavolului de care s-au lăsat atrași Eva și Adam. Cain ajunge la fratricid dorind să fie Abel, substituindu-se acestuia, crezând că Dumnezeu îi va primi astfel jertfa. Aceasta e tragedia *gemenilor* pe care a intuit-o cu asupra de măsură Eminescu în cunoscutul său poem *Gemenii*. Aceeași drama fratricidului în *Miorița*, pe lângă care elitele noastre pseudoliberale trec cu suverană ignoranță și cu suveran dispreț.
- Dorința mimetică e totdeauna amenințată a fi subculturală și subumană, chiar fiind un produs al culturii. Mimetismul creează epigonism, fiindcă e *repetiție fără diferență*. Uimește faptul că tocmai adepții *filosofiei diferenței* au consacrat în cultură *simulacrul*, lăudând epigonismul. Doar *imitatio Christi*, arată Girard, distruge imitația gemenilor umani, a *dublului monstruos*, care ar putea aduce în viitor neantul clonărilor. De la dorința *mediată* la cea *verticală*, iată calea adevărului, care e calea credinței. Să semeni cu Dumnezeu Fiul, nu cu un om ispitit să semene Diavolului. Și abia atunci te poți numi *om*. Iisus nu interzice omului să dorească, ci îl îndeamnă să dorească *aidoma* Lui, nu *aidoma* oamenilor.

- Suntem imitatori prin naștere. Numai că în labirintul lumii rătăcim imitația. Dorința mimetică nu e rea prin sine. Dimpotrivă, e calea spre libertate. Numai că omul cade în ispita mimetismului sclav. Își caută stăpâni în oameni, iar nu în Dumnezeu.
- Omul, având slăbite instinctele, i-au fost date *dorințele*. Acestea sunt alegerea lui pe când trăia lipsit de griji în paradis. Milan Kundera observă că diferența dintre om și câine e că primul a părăsit paradisul, pe când câinele nu.
- Instinctul are obiect. Dorința, ca abatere de la instinct, și-a pierdut obiectul. Această ambiguitate funciară a dorinței produce neliniște metafizică.
- Cultura noastră nu e ceva cu care ne naștem, ci aceea în care ne naștem și o imităm la vârsta imatură. Ea ne smulge din animalitate. Sminteala începe când, aparent maturi, rătăcim imitația. Atunci, zice Girard, rivalii mimetici își interzic “reciproc obiectul pe care-l râvnesc, și își intensifică din ce în ce mai mult dubla dorință” (*Prăbușirea Satanei*).
- Petru cade în ostilitate mimetică atunci când Iisus intră într-un mediu ostil Lui. În consecință, Petru se leapădă de Învățător. Adică, el *imită* mulțimea. Iisus este transformat în *victimă ispășitoare*, după cum Abel devine victima ispășitoare a lui Cain.
- Individualiștii cred că “se diferențiază” de semeni și de părinți. Și nu fac decât să *repete* greșelile și crimele părinților. Ei nu au conștiința dorinței mimetice. Sunt condamnați la orbie, adică la imitarea dorinței altora.
- Mizeria slugii stă în imitarea stăpânului. Cu cât îl detestă mai mult, cu atât imitația e mai puternică. Mai mult, dorește să-i ia locul. El pregătește o falsă revoluție. Eminescu: *Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău*. Stăpânul, slăbind, e răsturnat de slugă și aceasta-i ia locul. Victima se răzbună. Persecutatul devine persecutor. Revoluțiile macină în gol.
- Crucificarea îi unește pe toți din comunitate împotriva victimei ispășitoare, Mântuitorul. El e Marele Vinovat. De la *toți-contra-toți*, cum zice Girard, la *toți-contra-unul*. Un progres, desigur.
- Cu cât dorința de *diferențiere* e mai mare, cu atât imitația deviată e mai intensă, cu atât *ura Identicului* e mai puternică. Cineva chiar a scris o carte intitulată *Împotriva identității* (Leon Wieseltier). Dublul monstruos. Eminescu le zice *antiteze monstruoase*. Diferența exacerbată duce la *omogenizare*, mimetismul e atotstăpânitor. “Voi toți vă veți sminti întru Mine”, zice Iisus (Matei 26, 31). Aceasta e *sminteala crucii*. E de recunoscut în ea ceea ce savanții contemporani numesc *efectul fluturelui*.

- Mulți evrei mai cred că Evangheliile sunt antisemite. Este o eroare a *mimetismului*, cultivată uneori chiar de teologi. De aici ostilitatea față de Evangheliile și goana după alte “evanghelii”. De aici strădania evreilor de a se disculpa față de moartea lui Iisus și a teologiei medievale de a întreține opinia despre *vina* evreilor. Am văzut cum Petru însuși s-a raliat mimetismului mulțimii împotriva victimei ispășitoare. “Vina” este inconștiența dorinței mimetice. Nu ține de etnicitate.
- Ca și Iisus, Satana îndeamnă să fie *imitat*. Dar nu spre a anihila dorința, ci spre a o aprinde. El e Seducătorul. De aceea, atrage atenția Girard, diavolul e mult mai ușor de imitat decât Iisus. El e contra *interdicțiilor*, pare apărătorul drepturilor și libertăților individului. Diavolul e modern și postmodern.
- Diavolul ne îndrumă pe calea regală a dorinței, la capătul căreia e sminteală, *criza mimetică*. Iisus îl muștră pe Petru: “Mergi înapoia Mea Satano! Sminteală îmi ești!” (Matei 16, 23). Marea putere a diavolului, misterul lui. În Marcu (3, 23-26) se spune: “Cum poate satana să alunge pe satana? Dacă o împărăție se va dezbină în sine, acea împărăție nu mai poate dăinui. Și dacă o casă se va dezbină în sine, casa aceea nu va mai putea să se țină. Și dacă satana s-a sculat împotriva sa însuși și s-a dezbinat, nu poate să dăinuiească, ci are sfârșit”. Satana este împăratul lumii. Nu Dumnezeu intervine în salvarea lumii, ci pune pe Satana să-l alunge pe satana. Asta s-a întâmplat și-n taina crucificării. Diavolul e trebuitor lumii.
- Omul are libertatea să imite fie pe Dumnezeu, fie pe diavol. Iar cel din urmă fiind stăpânul lumii, omul mai lesne își va imita împăratul pământesc decât pe cel ceresc.
- Fii diavolului – cei care aleg dorința rivalitară; fii lui Dumnezeu – cei care aleg dorința nonconflictuală. Nu există alegere mai dificilă.
- Satana imită pe Dumnezeu Unul al Vechiului Testament, Iisus pe Dumnezeul Treimic, ca ipostas al Lui.
- Stăpânirea Satanei asupra lumii a fost atotcuprinzătoare până la venirea lui Hristos. Crucificarea a fost însoțită de enorma dezlănțuire a stihiiilor. Lumea s-a cutremurat. De fapt, s-a cutremurat Diavolul de spaima că nu va mai domina exclusiv lumea.
- Apolonius din Tyana, a cărui viață a fost povestită de Filostrat, știa că există rivalități sănătoase și rivalități maladive. La Eminescu: *antiteze împăcate și antiteze monstruoase*.
- În întâmplarea cu *prima piatră* aruncată asupra femeii desfrânate, Iisus împiedică mimetismul Satanei și declanșează mimetismul nonviolentei. Primul care leapădă piatra este imitat de al doilea și așa mai

departe. Apolonius din Tyana procedează exact invers, dând câștig de cauză Satanei. Este diferența crucială dintre rezolvarea crizei mimetice în creștinism și precreștinism.

- Postmodernii au naivitatea să creadă că sunt descoperitorii haosului. De fapt, miturile arhaice pornesc de la haos, de la dezordine, spre a ajunge la cosmos, la ordine. Girard spune: “Miturile debutează aproape totdeauna cu o stare de dezordine extremă”. Ce-i drept, nu în toate cazurile haosul se arată a fi *originar*. Dar e vorba tot de o *rupere de simetrie*, în limbajul lui Prigogine. Însă există ruperi de simetrii pozitive și negative. În modernitate, ultimele tind să prevaleze.

- Cum de au ajuns postmodernii din creștinism în neopăgânism, răstălmăcindu-l pe Nietzsche? Prin *refuzul realului*, conchide Girard: “Refuzul realului e dogma numărul unu a timpului nostru. Ea este prelungirea și perpetuarea iluziei mitice originare”.

- Toate instituțiile umane, demonstrează Girard, sunt de origine religioasă. Oamenii moderni se fălesc, în schimb, cu iluzia că sunt de natură *rațională*, de “contract social”. Ritualizarea *omorului fondator*, prima dintre instituțiile sociale. Riturile fondatoare sunt provocate de Satana, dar acestea, la rândul-le, îl alungă pe diavol în afara comunității. Imperiul Roman a început cu asasinarea colectivă a primului Cezar. Care, apoi, a fost sacralizat. Shakespeare a intuit-o, cu geniul său.

- Dintre sociologi, Durkheim a întrezărit rădăcinile sacrificiale ale puterilor lumești, fixându-le în sintagma “*transcendență socială*”.

- Între mituri și Evangheliile, asemănarea nu are sens decât sesizând *diferența* fundamentală dintre ele. Evangheliile explică miturile, dar miturile nu pot explica Evangheliile. Girard recurge la diferența dintre Vechiul și Noul Testament. Biblia ebraică surprinde numai primele două faze ale ciclului mimetic, pe când Noul Testament vede ciclul mimetic până la capăt, până la victima divinizată. E diferența dintre iluzia mitică și realismul creștin.

- Comparația dintre mitul lui Oedip și Iosif și frații săi. Expulzările lui Oedip din societatea mitică sunt “raționale”, spre a evita determinismul strict al destinului. Expulzările la care este supus Iosif nu sunt raționale. Mitul *legitimează* întotdeauna comportamentul persecutorilor. Cum o face și psihanaliza modernă. Oedip nu poate fi iertat și își asumă expulzarea. Iosif își iartă frații la primul semn de căință din partea lui Iuda.

- Girard are deplina conștiință a diferenței dintre gândirea postmodernă și cea transmodernă: prima este neo-mitică, cealaltă realistă: “Oricând bucuroși să gătuie sensul, deconstructiviștii noștri și alți postmoderni nu vor voi să cadă de acord cu mine că miturile și textele

biblice întruchipează două luări de poziție opuse în chestiunea violenței colective”. Iată diferența care nu ține de filosofia postmodernistă a diferenței: “Este diferența dintre un univers în care violența arbitrară biruie fără a fi recunoscută și un univers în care aceeași violență e, dimpotrivă, reperată, denunțată și în cele din urmă iertată. Este diferența dintre un adevăr și o minciună, ambele absolute”.

- Ar putea să ne deruteze afirmația că mitul e *mincinos*, iar cuvântul Evangheliilor *adevărat*. Mitul e echivalabil cu minciuna în măsura în care nu reperează, nu poate conștientiza mecanismul victimei ispășitoare, deși îl întruchipează. Se poate vorbi de *realismul* biblic și de *opacitatea* iluziei mitice în privința rezolvării crizei mimetice. De unde “răsturnarea copernicană” adusă de creștinism în istoria omului.

- Biblia dă dreptate victimei, mitul – persecutorilor. Profesioniștii *corectitudinii politice* continuă să-i condamne pe “țapii ispășitori”, deși se iluzionează de contrariul. Girard dă exemplul victimelor care-i atacă pe persecutori în psalmi, dar pe care postmodernii îi acuză de violență verbală. “Ei au învățat că doar textele sunt violente”. Este exact și situația textelor eminesciene din publicistică. Postmodernii autohtoni nu văd în publicistica lui Eminescu decât păguboasă violență verbală. Ruxandra Cesereanu a și scris o carte pe această temă. Ei disting în publicistica lui Eminescu doar violența verbală, dar nu și *condamnarea violenței*. Girard numește psalmii cele mai vechi texte din lume care dau cuvântul victimelor iar nu persecutorilor. Postmodernii sunt incapabili să distingă acest adevăr.

- Modernii văd blana superbă de pe umerii celor care o poartă, dar nu și rănilor sângerânde ale animalului jupuit.

- Cartea lui Iov este transformarea Dumnezeului persecutorilor în Dumnezeul victimelor. “Înainte de Biblie, spune Girard, nu existau decât mituri. Nimeni, înainte de biblic, nu era capabil să pună la îndoială vinovăția victimelor condamnate de comunitățile lor unanime”. Girard nu cunoaște o ciudată abatere de la regulă: sacrificiile dacilor. Ceea ce, poate, a și înlesnit rapidă creștinare a dacilor și lepădarea de religia lui Zamolxe, care încă nu fusese capabilă să se dezbrace de mitologia victimei ispășitoare.

- Emmanuel Lévinas: “Dacă toată lumea e de acord să condamne un învinuit, eliberați-l, pesemne că-i nevinovat”.

- Gândirea mitică: *de la demonizare la divinizare*.

- Pentru prima oară Dumnezeu își asumă condiția de victimă, în creștinism, luminând mecanismul crizei mimetice. Fără a mai fi vorba de recădere în mitologie. Hermeneuții biblici au riscat să se afunde într-o simbologie mitologică a Evangheliilor.

- Creștinismul face inutilă orice cunoaștere esoterică. Nu întâmplător gnosticismul și masoneria se simt amenințate și încearcă, de secole, să contrapună realismului biblic inițierea esoterică.
- Saltul de la ritul mitic și iudaic la creștinism e sugerat de trecerea de la *țapul ispășitor* la *mielul lui Dumnezeu*, sesizează Girard.
- O slăbiciune a gândirii lui Girard, care-l împinge, o clipă, în iluziile modei: crede că națiunile sunt ultimele vestigii ale victimizărilor colective. El are dreptate când e vorba de șovinism. Numai că victimele națiunilor agresive sunt tot națiuni. Nu putem ieși din complexele victimizării victimizând națiunile.
- *Reabilitarea victimelor* – iată veritabilul criteriu al progresului în umanitate. A descoperi noi și noi *țapi ispășitori* și a nu-i mai sacrifica. Ultimul val de barbarie ce s-a abătut asupra României: sacrificarea pensionarilor pe fondul prosperității cleptocraților.
- Girard se vede și el nevoit să vorbească despre “privilegiații care-și văd lezate interesele”, campioni ai întoarcerii la mimetismul țapului ispășitor.
- Anticreștinismul Germaniei lui Hitler: “Scopul spiritual al hitlerismului, în opinia mea, era de a desprinde mai întâi Germania, apoi Europa de vocația pe care le-o atribuie tradiția lor religioasă, preocuparea pentru victime”. O întoarcere la păgânism pe cale esoterică și pragmatică. O instructivă informare poate fi găsită în *Dimineața magicienilor*, cartea lui Louis Pauwels și a lui Jacques Bergier, cu strania incursiune în lumea savantului neopăgân Hans Horbiger, inițiatorul lui Hitler. Întreaga mașinărie a lui Hitler a vrut să răzbune Germania de umiliința trăită în Primul Război Mondial. Revoluția nazistă e a *ciocanului ce cade pe ilău*. Germania – ilău și victimă ispășitoare – trebuia să se transforme în ciocan, iar evreii și puterile care îngenuncheaseră Germania – în victimă ispășitoare.
- Stimulul filosofic al acestei întoarceri la păgânism, crede Girard, este Nietzsche, nu și Horbiger. Aici, filosoful francez își asumă un risc extrem de mare. El recunoaște că filosoful german a înțeles primul, în afara spațiului evanghelic, războiul creștinismului cu victimizarea mimetică. Nietzsche a intuit similitudinea dintre *pățimirea* lui Iisus și cea a lui Dionysos. Numai o străfulgerare de geniu era capabilă de o asemenea iluminare. Așa a distins el, totodată, ce diferențiază pe Crucificat de Dionysos. Dar aici a intervenit teribila confuzie: el a crezut că Inocentul, fiind împotriva violenței, este *împotriva vieții*, pe când distrugerea dionisiacă ar fi *principiul vieții*, vitalismul voinței de putere. Aici e diferența dintre mit și creștinism, pe care geniul lui Nietzsche a văzut-o pentru prima oară în istoria filosofiei. Nenorocirea lui Nietzsche începe de

la opțiunea lui delirantă pentru *mit*, pentru violența fondatoare, împotriva creștinismului. Girard distinge în acest punct crucial *ligamentul* cu filosofia politică a hitlerismului. Drama e că nici autorul lui Zarathustra, nici utopia nazistă n-au conștientizat legătura. Nietzsche, crede Girard, se postează de partea puternicilor persecutori, iar nu de partea victimelor, pe care le disprețuiește ca *slabe*, ca sclave. De unde faimoasa lui ostilitate față de mila creștină, ca “morală a sclavilor”. Într-adevăr, toate aparențele se ridică împotriva lui Nietzsche. Filosoful poate fi acuzat că a rămas orb față de “rezistența eroică la contagiunea violentă” a creștinismului, alegând “gregarismul monstruos al linșajului dionisiac”.

- Nietzsche a ales, altfel zis, *sminteala* despre care vorbea Iisus către Petru. Girard pune prăbușirea psihică a lui Nietzsche pe seama incapacității minții sale de a discerne corect între nebunia dionisiacă și clarviziunea antivictiminară a lui Iisus: “Fanaticii nietzscheeni își dau silința să priveze această demență de orice semnificație. (...) Filosoful nu a putut să se instaleze confortabil în monstruozițiile spre care îl împingea nevoia de a-și minimaliza propria descoperire și s-a refugiat în nebunie”. Așadar, nebunia este autopedepsa lui Nietzsche.

- Extraordinara minte a lui Nietzsche s-a postat de partea violenței mitologice, justificând *sacrificiul uman* cu argumente monstruoase, supralicitând “cel mai nociv darwinism social”. El îndeamnă lumea să se descotorosească de deșeurile umane: “Individul a fost într-atât de luat în serios, într-atât de admis ca un absolut de către creștinism, încât nu mai putea fi *sacrificat*: dar specia nu supraviețuiește decât datorită sacrificiilor umane. (...) Adevărata filantropie cere imperios sacrificiul pentru binele speciei – ea este aspră, obligă la stăpânire de sine, pentru că are nevoie de sacrificiul uman. Iar această pseudoomenie care se intitulează creștinism vrea să impună tocmai ca *nimeni să nu fie sacrificat*”. Acesta ar fi pasajul din gândirea lui Nietzsche ocolit de discipoli și care arată cu toată elocvența fundamentală distincție reperată de filosof între mit și creștinism. Într-adevăr, sacrificiul suprem al divinității-om pune capăt tuturor sacrificiilor umane săvârșite de către persecutori. Creștinismul nu mai lasă loc decât pentru imitarea sacrificiului iisusian, ca iubire de *aproape*.

Pateric (1)

*Să taci cu Lucian Vasiliu
el scrie poemele alese
ale tăcerii.
Tăcerea dacă nu se vorbește
nu se cunoaște
nu se amintește
nu se ține minte
în baie de cântec tăcut
botează cuvinte
e soră a morții
și moarte a clipei
a stârnirii dialogului mut
în cuvinte tăcute
tăcerea tăcerii.*

Pateric (2)

*A venit la mine Lucian Vasiliu
cu o pleiadă de poeți
la festinul cântului nerostit
el a tăcut
Gelu tăcut
Omfalos a tăcut
numai eu am vorbit în fața Olimpului
care se cutremura de răs
curgeau zeii pe pantele abrupte
și mioarele se prăvăleau pe pajiște
spre strunga lui Cronos
se auzea numai
țârcăitul laptelui de capră în găleată
O, a lui Zeus Amalteie
deschide-ne cornul abundenței*

STELIAN GOMBOȘ

Mihai Eminescu în viziunea Bisericii (I)

Despre poetul, prozatorul și publicistul Mihai Eminescu în viziunea Bisericii, despre raportarea sa la învățătura creștină, precum și abordarea vieții și operei sale din perspectiva credinței creștine...

Studiul operei eminesciene, și când spunem asta nu ne gândim numai la poezie, ci la întreaga producție literară pe care o găsim consemnată în manuscrisele sale, în articolele apărute în presa timpului, ne descoperă o personalitate cu o neostoită sete de cunoaștere, dornică de a-și însuși tot ceea ce oferea gândirea omenească în cele mai variate domenii de manifestare a spiritului. “Nu e ramură de știință, afirmă Ioan Slavici despre Mihai Eminescu, pentru care el n-avea, cum zicea, o ‘particulară slabiciune’, și când se înfîgea odată în vreo chestiune, citea un întreg șir de cărți privitoare la ea...” Ar fi interesant un scurt voiaj prin gândirea lui, cu accent pus pe viziunea sa asupra creștinismului și pe perspectiva din care evalua omul.

Ion Slavici avea dreptate. Cursurile audiate de Mihai Eminescu la Viena și Berlin sunt dovada unei preocupări pentru dobândirea unei culturi enciclopedice. Drept, economie politică, științe financiare, filologie, istorie modernă și geografie, fizică, medicină și filozofie sunt domeniile care pentru Mihai Eminescu prezentau un interes deosebit. Nu degeaba cartea lui Constantin Noica îl prezenta pe cel născut la Ipotești ca “omul deplin al culturii românești”.

Nu avem știință ca Mihai Eminescu să fi urmat vreun curs de teologie în anii studiilor în străinătate. Avem mărturie însă că în primul rând acasă, și mai apoi la Cernăuți, a făcut cunoștință cu biserica și cărțile liturgice. Ceasloavele, liturghiile, mineiele, sinaxarele, cărțile de învățătură n-au rezistat curiozității tânărului din Ipotești și au fost cercetate cu atenție. Chipul lui Iisus Hristos apare evocat în câteva poezii și în articolele publicate în *Timpul*. Intuițiile lui Mihai Eminescu asupra Persoanei Fiului lui Dumnezeu întrupat nu sunt foarte numeroase, dar compensează prin profunzimea lor. Cel mai reprezentativ text cu privire la creștinism este un articol intitulat “Și iarăși bat la poartă...”, publicat în ziarul *Timpul*, datat 12 aprilie anul 1881. Se pare că este vorba de Vinerea Mare sau chiar Sâmbăta din Săptămâna Mare a aceluiași an, pentru că autorul scrie: “Astăzi încă Iisus Hristos este în mormânt, mâine se va înălța din giulgiul alb ca floarea de crin, ridicându-și fruntea sa radioasă la ceruri”.

Despre cea mai înaltă formă a existenței umane

Vorbind despre Evanghelie și mesajul ei adus lumii, Mihai Eminescu așază creștinismul pe prima treaptă în istoria evenimentelor care

au schimbat lumea. În comparație cu celelalte învățături religioase apărute, mai apropiate sau mai depărtate de venirea lui Iisus Hristos, credința creștină propune iubirea drept cea mai înaltă formă a existenței umane: “Sunt două mii de ani aproape de când ea (Evanghelia) a ridicat popoare din întuneric, le-a constituit pe principiul iubirii aproapelui, două mii de ani de când biografia fiului lui Dumnezeu e cartea după care se crește omenirea. Învățăturile lui Buddha, viața lui Socrate și principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului La-o-tse, deși asemănătoare cu învățămintele creștinismului, n-au avut atâta influență, n-au ridicat atâta pe om ca Evanghelia, această simplă și populară biografie a blândului nazarinean a cărui inimă a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale și fizice, și nu pentru el, pentru binele și mântuirea altora. Și un stoic ar fi suferit chinurile lui Iisus Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie și dispreț de semenii lui; și Socrate a băut paharul de venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuții civice a Antichității. Nu nepăsare, nu dispreț: suferința și amărăciunea întregă a morții au pătruns inima mielului simțitor și, în momentele supreme, au încolțit iubirea în inima lui și și-au încheiat viața pământească cerând de la tată-său din ceruri iertarea prigonitorilor. Astfel, a se sacrifica pe sine pentru semenii săi, nu din mândrie, nu din sentiment de datorie civică, ci din iubire, a rămas de atunci cea mai înaltă formă a existenței umane”.

Măreția Persoanei lui Iisus Hristos nu constă doar în sublimul învățurii predicate de El celorlalți, ci în împlinirea cuvintelor rostite de Iisus în propria Sa viață. Mihai Eminescu subliniază ideea că o doctrină, niște principii abstracte nu vor fi niciodată de-ajuns pentru a mișca popoarele să le urmeze. Doar exemplul unei persoane reale, care face vie învățătura pe care o propune, aduce cu sine convingerea că Iisus Hristos este Adevărul absolut: “E ușoară credința că prin precepte teoretice de morală, prin știință oarecum, omul se poate face mai bun. Omul trebuie să aibă înaintea lui un om ca tip de perfecțiune, după care să-și modeleze caracterul și faptele. Precum arta modernă își datorește renașterea modelelor antice, astfel creșterea lumii nouă se datorește prototipului omului moral, Iisus Hristos. După el încearcă creștinul a-și modela propria sa viață”. Întrebării retorice de ce Iisus Hristos este așa de mare, Mihai Eminescu îi dă un răspuns simplu: “Pentru că prin iubire el a făcut cearta între voințe imposibilă. Când iubirea este, și ea este numai când e reciprocă, și reciprocă absolut, va să zică universală; când iubirea e, cearta e cu neputință”.¹

¹ M. Eminescu, *Fragmentarium*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.

“De aproape două mii de ani ni se predică să ne iubim, iar noi ne sfâșiem...”

Într-un articol intitulat “Paștele”, apărut în ziarul *Timpul* din 16 aprilie anul 1878, Eminescu comentează rugăciunea patriarhului Calist al Constantinopolului, rostită pentru încetarea secetei și pune în evidență bunătatea lui Dumnezeu care nu răsplătește răul cu rău, ci se milostivește de făptura sa. Textul publicat dă la iveală familiaritatea autorului cu cărțile de cult și cu slujba pascală pentru că articolul debutează cu o stihiră din canonul Paștilor: “Să mâncăm dis-de-diminează și în loc de mir cântare să aducem Stăpânului”, încheind cu Slava Laudelor de la Înviere: “Să ne primim unul pe altul și să zicem frați și celor ce ne urăsc pe noi...”

Dar să revenim la fondul afirmației. Autorul deplânge faptul că, deși “aproape de două mii de ani ni se predică să ne iubim, noi ne sfâșiem” și că “în loc de a urma prescripțiunile unei morale aproape tot atât de vechi ca și omenirea, în loc de a urma pe Dumnezeu, omenirea necorijabila nu-l urmează deloc; ci întemeiată pe bunătatea lui, s-așterne la pământ în nevoi mari și cerșește scăpare” (M. Eminescu, *Opere*, vol. X, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1989, p. 78). “Cum suntem vrednici a lua făcerile tale de bine? Că Tu ești drept, noi nedirepti; Tu iubești, noi vrăjmășuim; Tu ești îndurat, noi neîndurați; Tu făcător de bine, noi răpitori! (...)”

Lesne este mâniei Tale celei atotputernice ca într-o clipeală să ne piarză pe noi și, cât este despre gândul și viața noastră, cu dreptul este nouă să ne dăm pierzării, prea drepte judecătoriule! Dar... îndurării cei nebiruite și bunătății cei negrăite nu este acest lucru cu totul vrednic, prea iubitorule de oameni stăpâne!” Redactorul ziarului recunoaște la finalul citării sale: “Rar ni s-a întâmplat să vedem șiruri scrise cu atâta cunoștință de caracterul omenesc: Tu ești bun, recunoaștem că noi suntem răii-răilor, dar bagă de seamă că nu-i vrednic de tine să-ți răsplătești asupra noastră pentru că ai sta în contradicere cu calitățile tale de atotbun, îndelung răbdător, lesne iertător”.

Dacă moartea are ultimul cuvânt, viața este lipsită de sens

“Menirea vieții tale e să te cauți pe tine însuți. Adevărul este stăpânul nostru, nu noi stăpânii adevărului. Sucul înviator al gândirii este patima. Este vorba numai ca această patimă să aibă un obiect nobil și desigur că cel mai nobil este adevărul. Adevărul este în inimă, creierul nu este decât lacheul inimii”, exprimă crezul unui neobosit călător prin scurta viață în aflarea sensului existenței: “Au e sens în lume?/ Tu chip zâmbitor/ Trăit-ai anume/ Ca astfel să mori?/ De e sens într-asta,/ E-ntors și ateu,/ Pe palida-ți frunte/ Nu-i scris Dumnezeu” (*Mortua est*, 1871, 1 martie).

Ce vrea să spună de fapt poetul în aceste versuri? Zoe Bușulenga observă într-un comentariu al său că condiționalul dacă, în poezie prezent prin de e, precede definirea sensului de întors și ateu. Așadar, doar dacă moartea ar fi țelul singur al vieții, atunci viața ar primi aceste atribute.

Ultimul vers exprimă conștiința că omului nu-i sunt proprii atributele divine. De altfel, tot Mihai Eminescu nota: “Ideea dumnezeirii s-a născut din negație, din ceea ce nu este spiritul nostru – atotștiutor; din ceea ce nu este brațul nostru – atotputernic; din ceea ce nu este viața noastră – infinită; din aceea ce nu este sufletul nostru – ubiguu”. Avem aici trasată în linii fine diferența între cele două condiții, cea divină, absolută și cea umană, marginită. Dar pasajul de mai sus poate fi interpretat și în cheie apofatică, a cunoașterii lui Dumnezeu prin negația tuturor limitărilor omenești.

“Omul este oarecum nașterea eternă”

Cu toate acestea, Mihai Eminescu are convingerea că între om și Dumnezeu există afinități care fac posibilă comunicarea între cei doi. “Dumnezeu. El are predicabiliile câtor trele categorii ale gândirii noastre. El este pretutindeni – are spațiul; el e etern – are timpul; El este atotputernic – dispune de întreaga energie a Universului. Omul este după asemănarea Lui: Omul reflectă în mintea lui – în ortum – câteșitrele calitățile Lui”.

În studiul său antropologic, Mihai Eminescu considera că omul nu rămâne niciodată la același nivel, ci în firea lui există dorința unui progres, a unei lupte spre desăvârșire, prin care se încearcă autodepășirea: “Omul conține în el o contradicțiune adâncă. Fiecare om are în sine ceea ce numim noi o destinațiune internă. Facultatea, puterea, voința chiar de a dezvolta mereu, de-a produce prin sine însuși o viață nouă. Nu e nici un om mulțămît de-a ramânea etern pe același punct – omul e oarecum nașterea eternă. Aceasta devenire eternă află în om o putere numai mărginită. Din această contradicțiune a puterii mărginite și-a destinațiunii nemărginite rezultă ceea ce numim viața omenească. Viața este luptă prin care omul traduce destinațiunea sa, intențiunile sale în lumea naturei. Această viață întrucât are de obiect realizarea scopurilor personalității în obiectele naturii se numeste lucru. Întreaga viață omenească este o viață a lucrului” (*Fragmentarium*, p. 153). Impotriva celor ce se declarau liber-cugetători, Mihai Eminescu a dat o replică în *Timpul* din 2 februarie anul 1879: “...a vorbi despre o religie a liberei-cugetări este ceea ce se numește în logică o contradictio in adjecto, este ca și când ai zice “otel de lemn””.

Mihai Eminescu a fost în genialitatea sa un om de o modestie greu de întâlnit în lumea contemporană. Conștient de darurile cu care fusese înzestrat, atrăgea totuși atenția tuturor ca “nimănui să nu-i abată prin minte c-ar fi un geniu. Pământul nostru este mai sărac în genii decât Universul în stele fixe. Homer și Shakespeare, Rafael, geniile în arte se nasc o dată la 3, 4 mii de ani, Newton și Galilei, Kant și geniile în știință, o dată la o mie de ani, încât nu știu zău dacă de la Adam până la Papa Leo IX au existat de toți o duzină. Încolo, suntem cu toți niște bieți mizerabili cărora acești regi ai cugetării ne dau de lucru pentru generații înainte” (*Fragmentarium*, p. 178).

Cateva cuvinte despre "naționalismul" lui Mihai Eminescu

Multă lume și-a creat impresia falsă că Mihai Eminescu ar fi un naționalist disperat, care detesta existența celorlalte popoare, dar ceea ce apăra el în fapt sunt tradiția neamului, limba curată, românească și credința creștină: "naționalismul este un semn rău la un popor. Nimeni nu ține la existența sa decât acela ce are să o piardă în curând și aceasta se simte instinctiv. Nicăieri nu se manifestă voința de viață mai tare decât acolo unde viața este periclitată sau prin boală internă sau prin pericol extern" (*Fragmentarium*, p. 129). Cosmopolitismului, la modă spre sfârșitul secolului al XIX-lea, veacul constituirii națiunilor moderne, cosmopolitism pe care Mihai Eminescu îl învinuia că ar fi introdus în estul Europei "formele costisitoare de cultură ale Apusului", îi opunea cultura națională în adevăratul înțeles al cuvântului.

Într-un articol, publicat în ziarul *Timpul* la 22 ianuarie anul 1880, autorul mărturisea cu nedisimulată amărăciune: "În loc de-a merge la biserică, mergem la Caffé-chantant, unde ne-ntâlnim cu omenirea din toate unghiurile pământului, scursă la noi ca prin minune. Ba pentru că limba noastră cam veche, cu sintaxa ei frumoasă, dar grea, cu multele ei locuțiuni, îi cam jenă pe prietenii noștri, am dat-o de o parte și am primit o ciripitură de limbă păsărească cu sintaxă cosmopolită pe care cineva, dacă știe nițică franțuzească, o învață într-o săptămână de zile. Bietul Varlaam, mitropolitul Moldovei și al Sucevei, care în înțelegere cu Domnii de atunci și c-un sinod general al bisericii noastre au întemeiat acea admirabilă unitate care-a făcut ca limba noastră să fie aceeași în palat, în colibă și-n toată românimea, și-ar face cruce creștinul auzind o păsărească pe care poporul, vorbitorul de căpetenie și păstrul limbei, n-o mai înțelege".

Legătura dintre Biserica Ortodoxă și neamul românesc Mihai Eminescu o consideră a fi fundamentală pentru dăinuirea în istorie a poporului din care și el făcea parte. Rolul pe care Biserica l-a avut în dezvoltarea culturii și identității naționale este incontestabil și aceasta pentru că "Biserica răsăriteană e de optsprezece sute de ani păstrătoarea elementului latin de lângă Dunăre. Ea a stabilit și unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise; ea ne-a ferit de înghițirea prin poloni, unguri, tătari și turci, ea este încă astăzi singura armă de apărare și singurul sprijin al milioanele de români cari trăiesc dincolo de hotarele noastre. Cine-o combate pe ea și ritualele ei poate fi cosmopolit, socialist, nihilist, republican universal și orice i-o veni în minte, dar numai român nu e" (M. Eminescu, *Opere*, vol. X, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1989, p. 187).

(continuare în numărul următor)

Visele frumoase

Acum, când,
Înflorește lacrima în frumusețea ta.
E prea târziu,
Să te chem acasă,
Nici eu nu voi fi
Mire
Și nici
Tu
Mireasă.
Zăpezile din Valea Frumoasei
Au devenit geloase,
Au albit cărările spre casă.
Brusc
Ne-am întristat
Nu mai avem timp
Să gustăm
Visele frumoase.

Ca vinul tânăr

Nu ne mai ascundem
Rămânem îmbrățișați pe iarbă.
Atât cât vara nu-i împotriva noastră
Sângele din noi, ca vinul tânăr,
o să fiarbă.
Ce ne dorim mai ales?
Să cadă peste noi
Numai lumină albastră.
De oriunde privesc
Doar pe tine te găsesc.
Mereu adunăm între noi
O depărtare sau un amurg.
Vedem doar ierburi tinere cum cresc
Și cum, de sub priviri, atâtea râuri
de iubire
Curg.

Vom putea afla, oare, vreodată

Vom putea afla, oare, vreodată,
Câtă tăcere devine amintire?
De câte ori, umerii tăi,
I-am cuprins, cu brațe calde de
iubire.

Vom putea afla, oare, vreodată,
Câte frunze, trezite,
Se prind în horă-n jurul nostru,
Spre a ne fura cuvintele,
abia rostite.

Vom putea afla, oare, vreodată,
Câtă iarbă ne intră-n privire.
Și câte nopți au vrut să-ți acopere,
Trupul de abur subțire?

Nu am cuvinte

Nu am cuvinte
Să te pot lăuda.
Tu
Râzi în somn
In timp ce apele cresc
Și eu mă umplu de spaimă.
O pasăre trece prin umbră
Ajunge la cuibul ei
De sub strașina de casă.
Cu degetele subțiri și calde
Imi amintesc de timpul oprit.
In părul tău
Pe care-l ating cu sfială.

Doamna însingurare

Se face noapte
Și vedem cât rămânem de singuri,
Numai noi și oglinzile
Buimăcite de nesomn.
O parte din dorințele dintr-o seară,
Nu mai ajung la mine.
In zadar, te caut.
Nu mai e nimic nou sub soare,
Alături e doar Doamna Insingurare.

Lui Eminescu

*Ei l-au ucis câte puțin
Și-apoi cu plumbul, dintr-odată...
Geniul le-a stat la toți sub roată -
Tortura propriului “destin”*

*Așa a fost dintotdeauna
Se luptă cauza cu efectul
Ca să doboare Intelectul
Puterea beznei, cea Străbuna,
Fosilei Fiare-n Om, Minciuna
De sine, pentru fiecare...*

Moaștele ei: capul și pieptul.

*Răul cel mic flămând de sine
Temporizează răul mare
Prin legea nevindecătoare
A geloziiilor divine.*

Prin sacrificiu El devine.

Aici, în Fractalia

*Careva titra un studiu
“spionii lui Dumnezeu”.
Cu mintea mea
El nu are nevoie de heakeri
Prin aceea că în teritorii
Pretutindeni fiind
Și nicăieri anume.
Se deduce că EL
Se ascunde în
Miliarde de
nume.*

*Lacrima luminii
Laptele din mile,
Timpul din semințe
Este EAEL.*

Autoportret până la os

*Când o să-i cadă dinții ticăloșiei mele voi fi izbăvit,
graffitti vor prinde sudoare, vor umezi frica de El.*

*Am scăpat din mână cârma visului,
sangvină, dragostea pentru fiica ce pândind nevăzutul, coace tristețe,
Stau într-o catedrală de carne, n-aș mai sta, în ce-a fost ea odată,
Plin de cicatrici mi-e scrisul ce și-a uitat țepi pe trupul femeii
prind realitatea din zbor, tămăduind cordul inimii*

Sunt prea laș să-mi tai venele, să le umplu cu apă de mare.

*Nu mai știu aproape nimic de când eram copil,
de colivia în care am adunat apă din cer, plimbată n amurg cu mândrețe.
Nu mi se cuvine nimic: nu învins, nici învingător.*

*În mâini nu încap încă întunericul
reclădesc cu ele până se dilată pupilele fricii,
respir cum mușchiul după ploaie, sunt animalul de pradă al păcatelor.
N-am plantat nici un pom, dar am fost în Triunghiul Bermudelor
e-mailul meu poartă inutile tandreți din alte lumi.*

*Sunt tot mai rar bun, nici sfârșitul lumii nu mă mai înspăimântă
fiica mea a prins puț trist, puțin amar, dar mai mult dulce.
am manuscrise mai subțiri ca lamele firii.*

*Întors pe dos m-a născut, însoțit de-o fata morgană,
Timpul îmi rarefiază pielea și ce aer lăptos avea la început.*

*Când scriu mâinile nu mai îmbătrânesc, poate așa a creat Domnul lumea.
Sunt mai singur decât crusta singurătății
carnea de om e mai grea ca orice carne, aud,*

dezleagă-te de carne, iar nu de os.

*Învăț încă să merg,
să respir cum aș respira într-o scorbură sau într-un felinar.
transpirând că, odată, îmi va ieși sufletul,*

și nu o să îl pot cântări.

LUCIAN GRUIA

Biserica din adâncuri

*Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă,
Prin care trece albă regina nopții moartă.
(Mihai Eminescu - Melancolie)*

Săcălaia, august 1996

Vâslesc molcom prin apa aparent întunecată datorită adâncimii lacului, vegetației subacvatice, nămolului de pe fund și reflectării cerului înnorat în oglinda fluidă. Nu am mai pescuit în lacul Săcălaia de pe vremea când eram elev de liceu, adică de vreo douăzeci și cinci de ani. Începând cu 1990, din cauza jenei financiare, nu ne mai petrecem concediile (Emil, băiețelul nostru de cinci anișori, Maria, soția mea și cu mine) decât la Dej, la mama acasă.

Prima impresie când ajungi la Săcălaia este că te afli în Delta Dunării, luciul apei, de circa un kilometru, un kilometru și jumătate lungime și circa o jumătate de kilometru lățime, fiind ascuns într-un corset de trestii gânditoare verzi, cu creștetele maronii. Pescuitul se poate practica numai din bărcile care se închiriază de la cabana aflată în apropiere, lângă șoseaua secundară Cluj - Gherla. Apa este foarte adâncă, începând cu doi, trei metri la buza stufului și până la circa trei zeci de metri la mijloc, justificând formarea lacului printr-o scufundare tectonică.

În cabana care le este destinată, pescarii pot dormi în paturile etajate ale camerelor comune, sau în cele din căsuțele de vară construite mai recent. Țin minte, pe vremuri, în vechea clădire, puricii și ploșnițele ne făceau harcea - parcea. Dimineața, când fotonii imponderabili și absolut penetrabili ai luminii, generați de reactorul cosmic solar printr-o reacție de fisiune/fusiune nucleară divină, spulberă întunericul umbrei Pământului, pescarii, cu tot harnașamentul încărcat în ranițe (mâncare, haine, momeli etc.) - pentru că nu vor mai ieși la mal decât în caz de forță majoră (nevoi fiziologice) -, fac coadă la debarcader, luându-și în primire, de la cabanier, bărcile și vâslele necesare.

Ancorele constituiau încă de pe vremea lui Ceaușescu, o problemă privată (una dintre puținele din România totalitară), fiecare pescar trebuind să și le confecționeze singur, legând câte un bolovan cu o sfoară/sârmă, suficient de lungi pentru ca greutatea să ajungă pe fundul lacului. Cum pietre mai acătări nu se prea găsesc în zonă, pescarii posesori de autoturisme își poartă ancorele în portbagaje, fabricate din saboții de frână ai vagoanelor, împrăștiați cu dărnicie lângă orice cale ferată din țară. Venind o dată cu fratele meu la Săcălaia, nu am găsit o piatră potrivită pentru ancoră decât la un kilometru de cabană și am alergat din răspuțeri cu ea în brațe spre debarcader, înjurând de mama - focului printre dinții,

imaginându-mi câți pești enormi puteam prinde în acest interval de timp pierdut pentru veșnicie.

Trezindu-mă din reverie, ancorez lângă trestii, undeva în apropierea debarcaderului. Întind două undițele telescopice marca *Gipopescar*, fiecare de câte șase metri lungime, momesc locul cu târâte amestecate cu pâine, apă și zaț de cafea.

Aștept încordat prima tresărire a plutei. Ochii îmi ies din orbite ca la un broscoi orăcăind, sau ca la un câine făcându-și nevoile. Zadarnic, pe măsura trecerii timpului încep să mă plictisesc. Peisajul a devenit cenușiu. Trestiiile par triste, norii călătoresc încet ca niște bivoli înjugați la o căruță la Nima, sat luat în răspăr din această pricină, situat în apropierea orașului Gherla. Iminența ploii ar trebui să stârnească peștii.

Într-adevăr, un lin cenușiu, de vreo jumătate de kilogram, sare lângă barcă. Repede iau o undiță, îi pun în cârlig un boț de mămăligă cât o nucă și lansez pluta exact în centrul rotocoalelor lăsate în apă de săritura fatală a peștelui. Îl prind imediat și îl ridic cu minciogul în barcă.

“Așa mai merge” - îmi zic mulțumit, punând linul în juvelnic. Speranțele renăscute îmi sunt spulberate de următoarele ore de acalmie. Nu mai prind decât tot un lin, mult mai mic decât primul.

“Dar unde sunt plăticile de altădată? - pe care le prindeam când veneam în vacanțele de vară cu foștii colegi de școală: Dorin Pop (zis *Leneșul* căci trebuia să tragem tare mult de el să-l trezim dimineața, ca să mergem la pescuit), Nelu Pașca (zis *Noe*, pentru că avea o barcă pe Someș) și fratele meu Marinel (zis *Pictorul*, fiind foarte talentat la desen, lucru confirmat astăzi prin câștigarea existenței familiei sale)” - mă întreb în ciudat. Desigur, eram năbădăioși, schimbam des locurile de pescuit, spre disperarea pescarilor bătrâni, care ne spuneau că trebuie să stăm nemișcați ore întregi în barcă. O singură dată le-am respectat sfatul, coechipierii mei rămânând pe mal să se joace cu mingea și am pescuit singur toată după-amiază. Într-adevăr am prins două - trei plătici cam de câte o jumătate de kilogram și alte zece - douăsprezece mai mici și așa mai fi achiziționat și altele dacă nu se dădea semnalul de retragere de pe lac, prin două focuri de armă trase de cabanier.

“Ce vremuri!” Surzând prin negura timpului ridic ancorele, lăsându-mă plutind în derivă rembaudian, atras parcă de o cărare misterioasă pe care o descopăr uimit printre trestiiile de pe malul opus și pe care nu țin minte să o fi văzut până acum.

Cerul s-a întunecat și mai mult. Oglinda lacului rămâne imobilă. Mă întind pe spate în barcă. Printr-un ochi senin, deschis brusc printre genele norilor, se prăbușește în lac un fasicol de raze solare, dezvoltându-i adâncurile exact în dreptul misterioasei cărări dintre trestiiile adormite. Mă ridic în picioare urmărind traseul luminii fascinantei lanterne cosmice aprinse subit.

O mare de ierburi subacvatice, unduindu-se leneș, se detașează cu claritate. “Pădurea scufundată!” - exclam fără voie. “Dar ce-i asta?” O altă imagine se suprapune peste cea precedentă. O biserică răsturnată, cu două

turle orientate spre adâncuri și treptele de la intrare, spre suprafața apei! Ca și cum un edificiu de pe mal s-ar reflecta în unde.

“Ce poate provoca această priveliște halucinantă?” Pe mal, dealurile înverzite sunt acoperite de pășuni, în cer nici un nor nu seamănă cu o biserică și dacă ar fi așa, imaginea ei din oglinda apei s-ar deplasa, modelul aerian fiind dus de vânt! Mă ciupesc de mâini, de obraji, biserica din abisuri persistă! Ierburile încep să freacăte, făcând loc unei tinere femei, îmbrăcată într-o rochie albă, lungă. Parcă ține un copil în brațe și se plimbă neliniștită pe trepte, privind înapoi speriată. Pădurea subacvatică se zbugiumă iar și apar doi ieniceri cu turbane negre pe cap și săbiile trase. Femeia se repede la ușa bisericii, trage zadarnic de clanță -, aceasta rămâne încuiată. Începe să bată deznădăjduită cu pumnii în poartă, îngenunchiază când soldații se apropie, apoi se chircește peste copilul ei, încercând zadarnic să-l protejeze cu scutul trupului ei fragil.

Soldații o răstoarnă sălbatic, smulgându-i odorul din brațele încleștate și dispar printre săgețile apei involburate, uriașe, amenințătoare. Femeia se agită, își smulge părul, parcă mă vede și-mi face semne disperate cu mâna dreaptă, cea stângă rămânând încleștată pe golul copilului furat din brațe! Dar ce se petrece? Imaginea dispare brusc, pleoapele norilor s-au închis.

Nu știu ce să fac, revin mereu cu barca în locul inițial, din care am privit uluitoarea scenă. Îmi ridic privirile spre cer, norii au înămolit bălțile văzduhului, începe ploaia, se stârnește și vântul, vâslesc grăbit spre mal.

Cu riscul de a mă face de râs, îi povestesc cabanierului cele văzute în lac. Spre surprinderea mea, mă ia în serios.

- Cum, n-ați auzit până acum legenda bisericii din adâncuri? Sunteți prima oară aici?

- Nu, am mai fost în tinerețe, dar nu știu nimic. Vă rog să-mi povestiți.

- Bătrânii spun că demult, pe vremea invaziei tătarilor, ca să scape de ei, o fată frumoasă s-a aruncat în lac. Trestiiile s-au dat la o parte ca s-o ajute să treacă și de atunci nu mai cresc pe urmele pașilor ei. Cărarea miraculoasă e undeva pe malul celălalt, cred că ați remarcat-o.

- Da, acum am văzut-o pentru prima oară.

- Ei bine, legenda zice că după înecarea fetei, în zilele întunecate, când razele soarelui străbat poarta norilor, ele dezvăluie în adâncuri o biserică răsturnată. Unii săteni mi-au povestit că au văzut-o de pe dealurile din jurul lacului, în timp ce munceau la fân și că ar semăna cu noua biserică a celebrei mănăstiri Nicula, care se află la cinci - șase kilometri de noi. Eu, care de douăzeci de ani sunt cabanier aici, nu am văzut biserica scufundată niciodată. Dacă vreți să aflați amănunte, duceți-vă acum că plouă la cârciuma din Sic și căutați-l pe Joska-bácsi. Dați-i o palincă și o să vă povestească tot. E pensionar și toată ziua nu face altceva decât să se plimbe pe dealuri, urmărind să apară biserica din unde.

- Mulțumesc mult, plec chiar acum.

- N-aveți pentru ce, mult noroc.

Îmi las bagajele în camera închiriată la cabană și o prnesc pe jos spre Sic.

Am de mers vreo doi kilometri, de la Săcălaia - sat românesc situat la un capăt al lacului, la Sic - sat ungiuresc așezat la celălalt capăt (căci am venit cu autobuzul, mașina personală - o Dacie în stare foarte bună, cumpărată de un pensionar, fost coleg cu nevastă-mea la Geofizica astăzi falimentară -, rămânând cu familia la Dej).

Cârciuma albă, cu cerdac, este amenajată într-o casă țărănească veche, masivă, de piatră. Urc treptele și pătrund în încăperea joasă, întunecată, datorită ferestrelor mici, îngropate în pereții groși, de cazemată. Cârciumarul are mustața răsucită, poartă cizme și ca toți sicanii, cămașă albă, pantaloni, vestă și pălărie negre. Dar și femeile se îmbracă numai în alb și negru, fustele și iile ca de lapte, șorțurile și surtucele înnoptate. Se zice că obiceiul acesta, al purtării hainelor îndoliate, își are obârșia tot în masacrul provocat de invazia tătarilor, acum mai bine de opt sute de ani.

Privesc prin sală. Consumatorii stau așezați la mese joase. Ezit să mă așez la una dintre ele.

- Căutați pe cineva? - mă întreabă cârciumarul cu voce groasă.
- Pe Joska-bácsi, dar nu-l cunosc.
- Uite-l colo.

Într-un colț, cu spatele la meseni, descopăr un bărbat sprijinindu-și capul în palme.

- Dați-mi de două ori câte o sută de palincă - mă adresez cârciumarului. Cu păhărelele în mână mă îndrept spre masa lui Joska-bácsi.

- Îmi dați voie? Pot să vă cinstesc ?

Bătrânul, slab și uscățiv mă privește îndelung cu ochii migdalați, reci și mici.

- Nu ești român, dar ești de pe-aici nu-i așa? Ia loc. Mulțumesc de tratație. Ai sânge asiatic în tine, rusesc ori mongol, așa că ai să mă înțelegi mai bine.

- Recunosc, bunicul mamei era polonez, a venit în Ardeal și s-a însurat cu o ungiuroaică transferată în interes de serviciu la Dej, tocmai de la Budapesta - pe vremea Diktatului. Dinspre tată sunt român.

- Ai venit să-ți povestesc legenda bisericii din Lacul Știucilor?

- Astăzi am văzut-o din barcă. Fascinația ei m-a cuprins și nu cred că se va mai stinge vreodată. Cabanierul m-a îndrumat spre dumneavoastră.

- Am admirat-o și eu de pe dealul de dincolo de drum, acolo unde este cimitirul care va primi în curând și trupul meu. Ești scriitor?

- Printre altele ...

- Bine, ascultă-mă cu atenție. Știi de ce îmi țin acum capul în palme?

- Nu.

- În fiecare seară, pe la ora asta, aud clopotele bisericii din adâncuri și le voi auzi câte zile voi trăi. Oamenii din sat mă privesc ca pe o ciudățenie. Ei nu știu cu-adevărat ce s-a întâmplat demult și nici nu-i interesează. Sunt prea ocupați cu gospodăriile. Dar eu sunt implicat cu trupul și sufletul. Ascultă-mă cu atenție!

Joska-bácsi bea o gură de palincă și continuă gânditor.

- În 1241 tătarii au invadat Europa, conduși de Batu-Han, cel mai mare comandant al împăratului Ogodai, urmașul lui Gingis-han. Din Polonia, armata s-a împărțit în două, o parte îndreptându-se spre Germania, cealaltă, condusă de însuși Batu-Han, spre Ungaria, Transilvania și Moldova. Această ultimă ramură militară s-a fracționat iarăși, Batu-Han cu grosul hoardei pustiind Ungaria (după spulberarea oștirii regelui Bela al IV-lea la râul Sajo, ajungând în final pe coastele Adriaticii); pe când fracțiunea secundară, condusă de Cadan și Buri, trecând Carpații a pustiit Ardealul și Moldova. Cadan a fost stămoșul meu și de la el mi se trage totul.

- Nemaipomenit! Cum, când și mai ales de ce urmașii lui Cadan au revenit aici?

- Vei afla imediat. După ce au pârjolit Vatra-Dornei (tocmai de Paști, în 1241), Bistrița, Dejul și Gherla, tătarii au ajuns la Sic. Localnicii se ascundeau în păduri: *vai de cei învinși!* Bărbații erau omorâți, femeile violat, iar copiii luați ostatici și crescuți pentru a deveni soldați. Într-un grup de prizonieri nefericiți, nomazii au descoperit o fată uluitor de frumoasă și curajoasă, care se numea Ilona. Când soldații s-au năpustit spre ea, fata nu și-a pierdut cumpătul, ținea într-o mână o cruciuliță de aur, agățată la gât cu un lăntșor, iar în cealaltă un cuțit îndreptat spre inimă. Impresionați, ostașii i-au dus-o în dar lui Cadan. Acesta a vrut să și-o facă una dintre numeroasele sale neveste, dar ea a refuzat, amenințând că se omoară. Atunci Cadan i-a jurat că-i va reda libertatea, dacă ea îi va aduce pe lume un băiat. Neavând încotro fata a consimțit. Hoarda a plecat mai departe, pustiind Clujul și Oradea. În 1242 murind Ogodai, Batu-Han, care voia să-i fie succesor la tron cu orice preț, dă ordin armatei să se retragă la Est de Carpați. Între timp Ilona născuse un băiețel superb. Când s-a întors Cadan la Sic, Ilona îndrăgind copilul, l-a implorat pe soțul ei (impus în condiții de forță majoră), să i-l cedeze. Acesta nu s-a înduplecat, poruncind soldaților gărzii sale personale (un fel de precursoroare a Serviciului de Pază și Protocol actual) să i-l ia cu forța. Ilona a rămas împietrită până când strămoșul meu cu copilul în brațe a trecut dealul în fruntea armatei sale, apoi s-a aruncat în lac. Era îmbrăcată cu aceeași rochie albă cu care i-a fost dăruită lui Cadan. De atunci se zice că trestii nu mai cresc pe urmele pașilor ei și biserica din adâncuri a început să se arate.

Bătrânului i se umezesc ochii. Soarbe încet o gură de palincă, oftând. Privește îndelung prin geamul îngust ca și ochii săi de tătar. Apoi scoate din buzunarul de la piept al vestei un medalion din aur masiv, reprezentându-l pe Iisus răstignit, atașat unui lăntșor din același material nobil.

- Vezi cruciulița asta? Când i s-a născut băiețelul, Ilona a comandat o copie după aceea cu care a fost capturată de tătari și a prins-o la gâtul copilașului ei drag. Originalul, cred că se află acum pe fundul lacului. Moștenirea aceasta s-a transmis din tată în fiu până la mine. Și toți bărbații care au purtat-o, oricât de departe se aflau, auzeau la fel ca mine, seară de seară, dangătul clopotelor bisericii scufundate în lacul Săcălaia.

Paharele ni s-au golit și Joska-bácsi mă roagă:

- Te superi dacă mai aduci un rând?

- Se poate? Vai de mine! - revin rapid cu paharele pline. Joska-bácsi își continuă povestea.

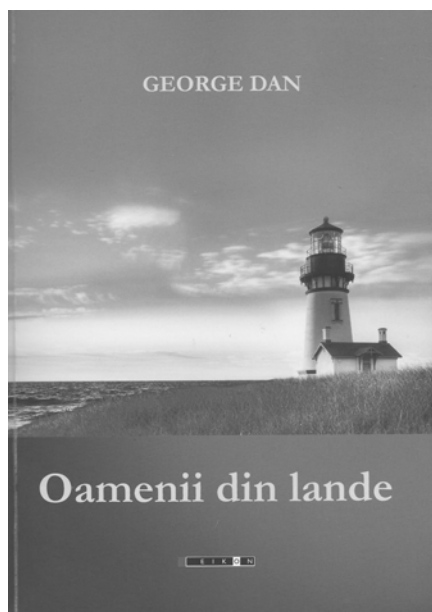
- Eu am venit aici din Uzbekistan. Am locuit la Samarcand, la poalele munților Tian-Șan, unde tatăl meu era comerciant. O duceam destul de bine, dar seară de seară tatăl meu se îmbăta, neputând suporta să asculte dangătul asurzitor al clopoteleor bisericii subacvatice. Mama mea murise mai devreme, eu, neavând frați și surori, am vândut totul și am venit în România. Știam de la părinți cam pe unde trebuie să ajung și am sosit aici în anul 1932. Era inflație, aveam bani suficienți și mi-am cumpărat pe nimica toată o căsuță cu un petic de grădină pe malul lacului. Nu mi-a plăcut negustoria, am fost preocupat mereu de trecut și de istoria ciudată a familiei mele. Sunt un visător nerod și singuratic. Nu m-am căsătorit pentru ca să nu transmit copiilor mei de sex bărbătesc blestemul, devenit între timp blazonul familiei. Ei, dar s-a făcut târziu pentru un bătrân ca mine, trebuie să plec la culcare. M-ai ascultat cu deosebită atenție. Vei scrie despre ce ți-am povestit? Te rog s-o faci și să publici legenda bisericii de sub ape. Promiți?

- Vă mulțumesc, mă simt onorat.

- Rămâi cu bine!

- Noapte bună!

Ediție și
prefață de
M.N.Rusu

Cutremure-o, nu de pământ

*Mă iartă, Doamne, iartă păcătosul din mine,
Căci uneori visez cutremurul pe la cântatul cocoșilor,
Un cutremur devastator, dar nu pentru oricine –
Doar pentru neamul cel nebun al ticăloșilor!*

*Să li se cutremure mințile, sângele, trupul,
Să li se cutremure simțirile cele habarnice,
Apucăturile și aduhmecările de care lupul
Mai dă dovadă din deprinderile lui
De la natură sălbatică.*

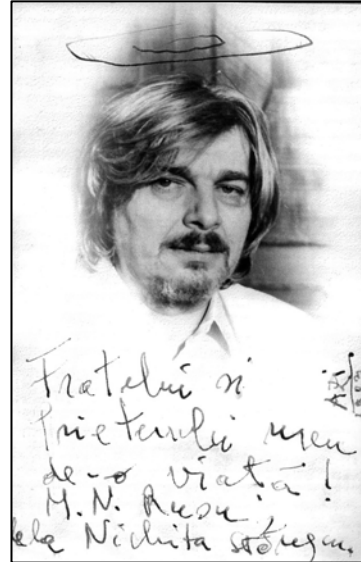
*Cutremur-o, nu pentru pământ,
Nu pentru noi, amărății, sărmanii –
Cutremur pentru furii din piramidele statelor-Marilor
Care c-un gest al mâinii ne seceră casele, anii,
Dovedind că nu sunt decât din neamul barbarilor...*

*Nu li se cutremură mâna, Părinte Ceresc, nici pe-o clipă –
S-au subțiat, s-au topit conștiințele hoților,
Se cutremură doar aerul sub a păsării aripă
Și se sting, de frica lor, stelele nopților...*

*Poprește-i, Părinte, din halul acesta de halucinație,
Spune-le: “- Pe aici nu se trece ca prin Sala Palatelor,
Judecata de-apoi nu va mai avea nici o grație,
Nici o iertare ori mântuire în fața păcatelor...”*

*Poprește-i, Părinte, numai Tu le poți înfrâna fierbințile-mințile,
Numai Tu ai puterea cea mare-a puterilor...
Pe noi, sărmanii, ne macină numai căințele
Că ne-am născut și trăim în zodia neagră-a durerilor!*

*Dă un cutremur, Părinte – o, nu peste noi –
Și-așa de-abia ni se mai țin casele! –
Cutremură-le creierii către Ziua de-Apoi
Și fă să li se subție și măduva oaselor...*

NICHITA STĂNESCU

Fără titlu¹

*Ți-am meșterit bănuși de fier,
Să-mi vinzi un ceas din sânii tăi
plimbând în vine zurgălăi
când flămânzeam de vis și cer.*

*Dar scaldă, caldă, nurii puri
iubeai ciorchinul cel mănăt
și inima ți-ai semănat
în colbul plin de scremături...*

*Ți-am bănuit arginți cu zimți,
uitarea ta să-mi vinzi pe ei,
când rodul florilor de tei
îmi flămânzea o stea în dinți...*

*Dar vrăjitoare de nefiri
descântece turnași în prag
mi-ai dat frântură de omag
să te învăț din amintiri.*

¹ Titlul acesta nu aparține lui Nichita Stănescu, ci este pus de M.N.Rusu care ne-a comunicat poezia. Vom reveni, având în vedere că suntem în anii nașterii (80) și ai morții marelui nostru contemporan. Fotografie de Dan Popovici, colecție particulară.

Nichita Stănescu și salba de arginți

Această poezie necunoscută a lui Nichita Stănescu are povestea ei.

Știam că în studenția sa Nichita dăruia pe loc câte o poezie, două colegelor sale de grupă mai răsărite, în schimbul unei monede regale, unui ceas “chefere” sau alte obiecte care îi făceau cu ochiul. Așa s-a întâmplat și cu salba cu bani de argint de la gâtul colegei sale Mariana Preduț. Dintr-un instinct atavic ea n-a cedat din salba ei vrăjită, dar a păstrat un număr de manuscrise dăruite de Nichita în anii lor de facultate, în ocazii festive, boemice sau de tristeți amoroase. Toate aceste manuscrise ale lui Nichita, nu puține, Mariana Preduț le-a depus după moartea poetului la biblioteca Universității din București, clădire dragă atât ei cât și lui Nichita. Din păcate acest fond Nichita a dispărut în incendierea barbară a bibliotecii în decembrie 1989. Totuși, Mariana Preduț îmi spunea că le-a făcut o copie la mașina de scris, parcă împinsă de un demon necunoscut dacă nu chiar de mâna nevăzută și neuitată a marelui poet. Ca “sub o vrajă de demult” îmi afirma ea, pe când eram în România, cu ochii umbriți de lacrimi.

Aici, la New York, unde mă stabilisem, mi-am adus aminte de acest episod, inițial benefic pentru arhiva poetului, apoi tragic când era vorba de documentele depuse de Mariana Preduț la BCU (nu știu de ce acest fond n-a fost investigat de Mircea Coloșenco, imediat după moartea poetului, precum și cele din arhiva Prof. Silviu Iosifescu, pe când acesta trăia, e drept, spune Coloșenco în excelenta ediție de *Opere* Nichita Stănescu apărută sub coordonarea acad. Eugen Simion, spune deci întâiul, că Prof. S.I. refuza sistematic să publice cele 10 pagini inedite aflate în custodia sa, dar nu dedicate acestuia. În fine, poate că odată și odată vor apărea la lumina zilei și a tiparului).

Am încercat prin regretatul ziarist și prieten Romeo Stana să dau de urma Mariane Preduț dar n-am reușit, era cam bolnavă, mi s-a zis. Iată însă ce-mi scrie Romeo Stana, pe când pregăteam să scot la New York revista *Nichita*, sugrumată în faza finală de către soția narcisiacă a cofondatorului revistei, cum că ea nu figurează în primul ei număr, iar fiul acestuia că de ce figurează... Regina Maria. Dar asta este o altă poveste.

Poezia lui Nichita Stănescu, aici de față, a fost dactilografiată de Mariana Preduț și trimisă mie prin intermediul lui Romeo Stana. “Dragă M.N., - îmi scria acest regretat și harnic coleg de presă - îți trimit - după cum am vorbit - rândurile colaboratoarei noastre Maria Preduț, care știe de tine cu păreri bune așa că am acordul ei (să-mi transmită poezia lui Nichita, n.M.N.R.).

Poate le găsești un loc, cândva.

Incăodată, Pagini de Piatră și să fie într-un ceas bun. Romeo”.

Uite, dragă Romeo, că Nichita și poezia sa de tinerețe studențească și-au găsit locul binemeritat în *Lumină Lină*.

Averi

*Am adunat pe cale câte un vreasc,
din truda milei, câte o boabă,
câte un bocet de caval
din corul oaselor pe glie
și pentru toate la un loc
anafora la liturghie!
Am adunat peceți și semne
din părinți pe mai departe,
râul, ramul, frații mei de neam și nume
de prin tot și de prin toate
mi le treacă până dincolo de moarte.
Pe sub streșină de casă,
în toiag ori val de mare
au venit și au trecut!
Zile trec și ne trec anii
câtă floare a scuturat, primăvara și castanii.
Semne vechi, voevodale - cinstească-li-se rădăcina -
trec răscrucile de veac.
Pe la prispele din sate trec străbuni
purtând pe umeri mănăstiri,
trec câmpii albind de oase
și trece-n zbor calea celor neîntoarse.
Pomeniri, la vremea lor - ziceri drepte și-nțelepte -
aprend candelă în cer și își duc la tămâiat
rodul anilor de jertfă de prin glie adunat.
Numai EL, hapsân Ogorul,
poartă de pământ și soare, din capricii de stăpân
s-a pământenit acasă!
Din zăpezile-nfrățite și-a tăiat felii pe masă,
iar din arșiță vie de viță
și-a umplut mereu ulciorul!
Da, de la Marele Stăpân, eu, umila lui roabă
am adunat câte un vreasc
și fără știrea nimănui,
câte o boabă!*

DAN ANGHELESCU

Dan Ghițescu sau...romancierul care (re)vine în est

Regizor de teatru și televiziune (activ timp de două decenii la televiziunea de Stat din Québec), cronicar, reporter, analist de politică internațională, într-un cuvânt publicist ale cărui prezențe s-au făcut remarcate atât în presa diasporei române din spațiul nord-american, cât și în publicațiile de limba franceză, Dan Ghițescu și-a apropiat, de-o vreme încoace, dificila îndeletnicire de romancier. *Omul care vine din est*¹ – cel mai recent roman al său – reconfirmă pe deplin calitățile pe care comentatorii (amintim între aceștia pe Doina Uricariu, Alex Ștefănescu, Ion Cocora, Alexandru Darian sau Liviu Tudor Samuilă) le-au remarcat în, nu prea multe, romanele apărute sub numele său.

Chiar de la primele pagini cititorul se convinge că vocația de narator al lui Dan Ghițescu nu poate fi pusă la îndoială. Relatările au ritm, *suspansul* articulează discret alchimiile povestirii, iar *construcția* epică se eșafodează cu un remarcabil simț al proporțiilor, dar și cu o naturalețe și un dinamism ce par să-i fie proprii. Experiența și exercițiul scriiturii jurnalistice se lasă întrezărite în caracterul sobru și lapidaritatea discursului, ca și în *tăietura* oarecum severă a frazelor. Totodată proza beneficiază de *ochiul format* al regizorului de teatru, cel ce *evaluează/supervizează*, în ansamblu și în amănunt, configurația potențială a unei *scene* (desigur imaginare) pe fondul căreia story-ul e derulat cu remarcabilă dezinvoltură; “povestășul” gândește și modelează situațiile, sensurile, reverberațiile/halourile fiecărui cuvânt pus în pagină, iar pe deasupra *orchestrează* o întreagă *imagistică virtuală* a fiecărui moment zămislit prin cuvânt. (Să spunem că și în proza despre care vorbim se manifestă un fenomen oarecum misterios: ca în orice autentic fapt de artă subzistă aici și fantasma unui anume *peisaj al interiorității*. Gilles Deleuze o întrezărea până și în arta noniconică a muzicii.)

Considerată sub raportul capacităților sale expresive – cu o sobrietate nu lipsită, totuși, de un fast al desfășurărilor – scriitura acestui autor a mai fost analizată cu meritată atenție. În ceea ce ne privește nu vom mai intra în detaliile unui asemenea demers dat fiind că ele au fost aduse la lumină de comentatorii amintiți.

Cartea lui Dan Ghițescu devine însă interesantă și dintr-o cu totul altă perspectivă. Despre un prozator ale cărui romane își fac apariția după anii '90 ar fi normal să încercăm o decelare a modului în care el se încadrează pe coordonatele literaturii diasporei române actuale. Uneori însă până și evidențele pot deveni falacioase. Este o ecuație în care, nu odată,

¹ Dan Ghițescu, *Omul care vine din est*, ed. Mașina de scris, București, 2012, prefață, Alex Ștefănescu.

intervine un paradoxal *spirit al cărților*, deloc dispus să țină seamă de catalogări, de perioade, de convenții sau de predispozițiile cu care ne apropiem de un anume scriitor. Mai mult decât atât, când vine vorba despre timp, apartenențele devin parcă și mai ciudate cu atât mai mult atunci când, inițial, păreau să impună impresia că totul fusese prestabilit. Este și cazul autorului despre care vorbim unde surprinde prezența unui *ceva cu totul aparte*, mai precis un alt aer decât cel pe care eram tentați să-l anticipăm. Așa se face că ne regăsim în *atmosfera*, cumva clasicizată, a cărților (din păcate prea puțin cunoscute și comentate) și a tematicilor ce au dominat *literatura exilului românesc*. Apropierea devin și mai clare atunci când procedăm la o scurtă trecere în revistă a bibliografiei lui Dan Ghițescu: în 1997 publica *Zodia Cameleonului*, o carte despre destinele mutilate în gulagul românesc. În 2002, sub titlul *La răsărit apune soarele* relua, în viziune proprie, povestea finalului prieteniei dintre Panait Istrati și Romain Rolland. *Vers l'autre flamme*, cartea incendiară a celor trei autori (Panait Istrati, Victor Serge și Boris Suvarin) apărută la editura pariziană *Rieder* declanșase, la vremea ei, în presa occidentală de stânga, un veritabil linșaj mediatic instrumentat de fostul prieten al lui Istrati, Henri Barbusse. Și acest «subiect» confirmă, indirect, propensiunea specială a prozatorului față de problematica ce a preocupat, îndelung și în profunzime, lumea scriitoricească a exilului românesc. De altfel aceasta capătă un relief cât se poate de consistent, vizibil pentru toți cei care au fost în măsură să se preocupe de studierea articolelor, foiletoanelor, a comentariilor, notelor de jurnal și chiar a corespondenței unor Mircea Eliade, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Mircea Popescu, frații Ciorănescu și a majorității celor care semnavă în reviste.² (Se întâlnesc acolo situații și stări de fapt care la vremea respectivă au avut legături cu numele unor Panait Istrati, Boris Suvarin, André Gide, Albert Camus sau Arthur Koestler.) Scrierile lui Dan Ghițescu – într-o manieră, desigur, indirectă – gravitează în jurul aceluiași ambitus de preocupări și, parcă se simte cumva, că a parcurs și *Darkness at Noon*, atât de comentata carte a lui Koestler, cel care scria, despre sine, că s-a născut “când soarele apunea peste Era Rațiunii”. Deși e o apariție târzie în lumea romanului (spunem aceasta și din perspectiva faptului că nu îl vom afla inclus între scriitorii din *Enciclopedia exilului literar* a lui Florin Manolescu), ca autor se vedește apropiat atât esteticii cât și tematicilor literare ale exilului. O asemenea impresie se reconfirmă și în paginile unui alt, notabil, eșafodaj românesc: *Noaptea nu aparține nimănui*. Mereu obsedantul (pentru noi, dar nu numai) destin al marelui poet exilat, Ovidius, (Publius Ovidius Naso), este – și el – readus într-o nouă variantă. Apropierea de o asemenea temă nu au de ce să surprindă, date fiind circumstanțele. Prozatori sau poeți (să ne amintim și de textele unor Ștefan Baciu, Horia Stamatu, Busuioceanu sau Vintilă Horia), pentru cei aflați în

² În esență, problematica atinsă acolo are incidențe cu dramatica criză a inteligenței occidentale (să-l amintim doar pe J.P. Sartre), intransigentă față de slăbiciunile democrației, dar indulgentă față de crimele abominabile comise în numele și în spiritul unei așa-zise *bune doctrine!*.

bejenie *exilul* a constituit o temă fundamentală, dominantă. De data aceasta, aici, pare să fie vorba și despre altceva. Ținând seama de *ce și cum respiră* scrisul lui Dan Ghițescu (în coloratura lui interioară) suntem înclinați să credem că prin respectiva *reluare* autorul încerca să opereze o subtilă *trimiteri* către unul dintre extrem de mediatizatele momente ale literaturii din exil: acordarea premiului Goncourt lui Vintilă Horia pentru romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*, dar și celebra cabală care a urmat. Apariția cărții la editura Fayard, (cu prefața lui Daniel Rops, membru al Academiei Franceze) dăduse naștere unui episod care – prin multiplele lui conotații – are și astăzi o încărcătură cu totul specială. Putem deci presupune că pentru Dan Ghițescu acel eveniment a rămas profund contrariant, atât prin dublul aspect al implicațiilor (literare, dar și politice), cât și prin aceea că – și după căderea totalitarismului – este lăsat în uitare. Ne lamentăm că literatura română nu are un premiu Nobel, dar faptul că a existat un premiu Goncourt nu pare să intereseze pe nimeni. În manualele de literatură pentru liceu Vintilă Horia nu există. Evident: problema gravă a prezentului nostru (o identifica perfect scriitorul și academicianul Nicolae Breban) apare în incapacitatea de a cultiva “spiritul în care se receptează valorile”³. Aspectul este de altfel vizibil – și chiar cu asupra de măsură – în istoriile literare apărute în perioada post-decembristă. De unde se vede că sintagma pusă în circulație de cel care ne-a “dat” *Animale bolnave* reverberează undeva în nebănuite și tenebroase profunzimi. Cât despre *varianta* lui Dan Ghițescu – despre *însinguratul* de la Pontul Euxin – ne putem întreba dacă nu cumva, în viziunea romancierului *exilul* nu a căpătat, între timp, cu totul alte chipuri. Vintilă Horia scria despre cartea sa: “Eu lansam contemporanilor mei un mesaj de speranță/.../ Mă ridicam împotriva totalitarismelor de oriunde ar fi venit, împotriva oricărei idei de constrângere și umilire, împotriva oricărei forme de opresiune individuală sau colectivă...” Cum și în ce anume se concretizează reușita și mesajul cărții (cu același personaj) intitulată de Dan Ghițescu *Noaptea nu aparține nimănui?* Un lapidar fragment al comentariului datorat lui Ion Cocora este, cred, edificator: “Înainte de a citi romanul lui Dan Ghițescu/.../ mă întrebam ce se mai poate spune nou după Vintilă Horia. Și s-a putut.”

Omul care vine din est lasă impresia că autorul intenționează o resuscitare a literaturii *exilului* și a tuturor mărturiilor ei privitoare la un anume timp. Este, în esență, o pledoarie pentru o *etică a neuitării*. (Implicit, conturându-se astfel și o anume estetică a acesteia!) Oricum, tentativa lui Dan Ghițescu de *a ne situa în...*, de a ne provoca la o *(re)gândire* // *(re)memorare* a unei istorii (sfidător de) recente se situează *à rebours* față de paradoxala tendință a unui prezent tot mai dispus să-și ignore trecutul. Cartea capătă astfel o poziție singulară, situându-se în siajul interogațiilor tot mai intense preocupate de o stabilire a *locului pe care istoria recentă trebuie să-l ocupe într-o epocă ce tinde, tot mai evident, să aparțină uitării*. Am putea identifica aici un moment de criză, de vreme ce

³ Nicolae Breban, *Trădare Criticii*, ed. Ideea Europeană, București, 2009, p. 14.

lucrurile par să fi atins deja o asemenea amploare încât istoricului englez Tony Judt (profesor la *New York University*, director al *Remarque Institute* dedicat studiilor europene) considera (într-o întreagă serie de eseuri) că e necesar să semnaleză *dificultatea cu care ne confruntăm în descifrarea secolului XX care tocmai s-a încheiat*. “Cu prea multă încredere și fără să ne gândim prea mult, spunea el, am lăsat secolul XX în urmă și am pășit cu mândrie în secolul următor, înfășat în jumătăți de adevăr egoiste: triumful Vestului, sfârșitul Istoriei, momentul american unipolar, dezvoltarea inevitabilă a globalizării și a pieței libere./.../Ideea că *acela* a fost trecutul, iar *acesta* este prezentul./.../ am și insistat – în privința estimărilor noastre./.../ că *trecutul nu ne poate învăța nimic interesant*. Continuăm să credem că trăim într-o lume nouă; că riscurile și oportunitățile pe care le prezintă nu au precedent./.../ Am fost surprins, continuă Tony Judt, în repetate rânduri de această insistență perversă a contemporanilor de a nu înțelege contextul dilemelor din prezent./.../de a încerca din răspuseri mai degrabă să uite decât să-și amintească. /.../ Trecutul recent ne va mai influența, probabil, câțiva ani de acum încolo⁴.”

Adevărul și gravitatea unei asemenea concluzii trebuie să dea de gândit. De altfel e suficient să reflectăm asupra destinului actual al literaturii și personalităților exilului, la tăcerea suspectă care continuă să le acopere și după trecerea unui aproape sfert de veac. Înțelegem astfel că și printre noi sunt mulți care *încercă din răspuseri mai degrabă să uite decât să-și amintească*. Iată de ce romanul lui Dan Ghițescu rămâne cu totul străin și depărtat de problematica ce preocupă, literar vorbind, actuala diasporă și, prin forța evidenței, se revendică în sfera tematică a acelei literaturi ce se naște sub semnele unui cataclism al istoriei. Se resimte și aici adierea unui *sentiment tragic al existenței istorice*⁵, și al ideii de decădere dintr-o ontologie originară, ambele amintind rostirile de altcândva ale profesorului Nae Ionescu. Ecurile viziunilor lui Mircea Eliade asupra omului modern, cel care “a pierdut conștiința realităților spirituale” și pentru care “anamneza sacrului s-a stins⁶” nu sunt nici ele foarte departe.

Omul care vine din est apare ca un remember dedicat unui moment de *Apocalipsă*: *Apocalipsa* unei națiuni, a unei culturi, a unei lumi care ne-a fost furată, a ideilor despre libertate, despre *Om* și *Umanitate*. În spiritul cunoscut al literaturii exilului, romanul continuă *demantelarea* falacioasei utopii comuniste și – ca act de cultură – aspiră la demnitatea unui purtător de cuvânt al uneia dintre *victimele* (partea nefericită!) istoriei. Stranietatea apare în aceea că, astăzi, vechea opoziție față de totalitarism a devenit mai mult o abstracțiune, irelevantă pentru lumea de azi, ceva singular și – raportându-ne la cărțile autorilor din diaspora – quasi inexistent (în aparență inutil și neglijabil) pentru preocupările actuale. Spiritul exilului îl mai regăsim uneori, destul de rar, în unele apariții

⁴ Tony Judt, *Reflecții asupra unui secol XX uitat*, ed. Polirom, Iași, 2011, pp.11-12.

⁵ Nae Ionescu, *Roza vînturilor*, București, 1937, p. 442..

⁶ Adrian Marino, *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 296.

recente (dar venite cumva din urmă, deloc sau foarte puțin comentate) cum sunt cărțile semnate de Constantin Eretescu (un veteran, editor al revistei *Lupta / The Fight*) sau atât de tulburătoarea carte *Urme pierdute (The lost footsteps)* a legendarului Silviu Crăciunaș⁷.

Omul care vine din est are un final la fel de semnificativ din perspectiva cu care s-au confruntat cei **desfărați** după anii '90. Mă gândesc la Vintilă Horia, Constantin Amariu și la încă mulți alții. Faptul că îl abandonează pe cititor într-o lume populată mai mult de întrebări decât de certitudini demonstrează că autorul chiar știe să deslușească subteraneitatea contextului în care scrie și căruia în fond i se adresează. Istoricul și gânditorul englez ale cărui analize asupra prezentului au mai fost amintite aici (Tony Judt) pare să decodeze – și de data aceasta – semnele ascunse ale timpurilor, chiar dacă sunt îngrijorătoare: “barbaria trecutului recent al Europei, spune el, *dublul* întunecat împotriva căruia s-a construit cu trudă Europa postbelică se află deja în afara câmpului memoriei pentru europenii mai tineri./.../...pentru ca trecutul Europei să ofere mai departe Europei prezente o învățătură și un țel moral –, istoria, subliniază el, va trebui să fie predată de la capăt fiecărei noi generații. Uniunea Europeană este, poate, un răspuns dat istoriei, dar ea nu poate fi un substitut^{8cc}.

Însăși existența romanului demonstrează că Dan Ghițescu a înțeles și a reflectat profund asupra fenomenelor din lumea de astăzi. Pentru el literatura este departe de a fi un act gratuit. Probabil și pentru că în contemporaneitate se profilează – nu tocmai benignă – o dominație a aparențelor. Dacă în privința nazismului, într-o anume măsură, lucrurile par a fi căpătat o vizibilă claritate (în USA și Marea Britanie s-au inițiat și se desfășoară cursuri obligatorii incluse până și în curricula de liceu), referitor la comunism situațiile devin dintr-odată cețoase! Ba chiar se întrevide o cultivare quasi premeditată a unui anume tip de amnezie ce atestă existența – subsidiară – a unui tacit și monstruos consens de *acceptare* a ceea ce, cum spunea cineva, a devenit evident că reprezintă însăși *inacceptabilul* !.. Este punctul nevralgic asupra căruia Tony Judt susține și chiar accentuează – sprijinindu-se pe realități evidente și ușor sesizabile – că vest-europenii excelează. Și e greu să nu-i dăm crezare din moment ce un Nurenberg al comunismului n-a existat și – e limpede – că nici nu va exista într-un viitor

⁷ Câteva informații semnificative despre cartea lui Silviu Crăciunaș: din cele 800 de pagini, scrise în limba română ale manuscrisului, în 1961 (la editura Collins-Harvill) apar doar 400 pagini traduse în limba engleză de Mabel Nandriș. Statul englez a cumpărat 20.000 de exemplare pentru rețeaua bibliotecilor britanice. Volumul a fost recenzat de cel mai important critic literar al momentului (John Mortimer) în *Sunday Times*. În anul de apariție, se spune în postfața semnată de Dorana Coșoveanu, numai în Anglia au apărut peste 120 de cronici și articole. Cartea a mai fost tradusă în Danemarca, Elveția, Germania, Filanda, Franța, Liban, Olanda, Norvegia, Spania, Suedia, USA. În România cartea s-a editat abia în anul 2000 (Editura Enciclopedică) și nu avem cunoștință dacă apariția ei a fost semnalată, dacă s-au publicat (sau nu?) undeva articole sau cronici.

⁸ Tony Judt, *Epoca postbelică*, Ed. Polirom, Iași, 2008, pp.756,757.

previzibil. Convingerea afirmată de unii gânditori, cum a fost de pildă Hannah Arendt că, după război, *problema răului va deveni problema fundamentală a vieții intelectuale din Europa*, nici ea nu pare să se confirme. *Răul totalitar, răul genocidar* – astfel definit în lumea mileniului trei – este departe de a fi devenit o *Problemă!*

Dintr-o asemenea perspectivă nici România nu comportă diferențe notabile. Condamnarea regimului comunist, recunoașterea criminalității și ilegitimității ce au caracterizat întreaga lui existență s-au dovedit destul de palide, existând tendințe, abia disimulate, de trivializare a unor asemenea atitudini. Simultan se manifestă și o discretă, dar evidentă, tentativă de opacizare (și pe multiple paliere) a memoriei. Deslușim reziduuri ale mentalității induse de totalitarism în tendințele evidente de a nu gândi/regândi, a nu înțelege, a nu discerne, ba chiar a estompa semnificația evenimentelor din istoria noastră recentă. Este ceea ce inoculează – încă inconsistentei, fragilei și vulnerabilei noastre democrații – entropie, vacuitate și vid spiritual.

Ultima parte a cărții lui Dan Ghițescu ne spune câte ceva despre toate acestea și – în plus – ne oferă un profund subiect de reflecție.

În căutarea sensului pierdut

*Am uitat cine suntem și de unde
venim
ne-am pierdut sensul identitatea
ne-am îndepărtat de origini
de Dumnezeu de natură
ne-am ucis frații și surorile
părinții modelele
ne-am falsificat istoria
ne-am înstrăinat de esența
noastră
de adevăr și frumos
de credință de întâlnirea
în spirit
salvarea nu este decât
în eterna întoarcere
in illo tempore*

*la acele vremuri mitice
ale începutului
noi am ieșit din timp
din găoacea lui
ne-am pierdut sensul
ne îndreptăm spre o mare
necunoscută
deși ne vin de acolo
semnale îngrijorătoare
premoniții avertismente
neluate de nimeni în seamă
e timpul totuși să ne regăsim
demnitatea umană
demnitatea creștină
ca să ne putem privi liniștiți
în oglindă*

Limba în care trebuie să vorbim

*e limba sufletului
ea nu are neapărat nevoie
de cuvinte
e limba credinței
a unirii în cuget și simțiri
a unui ideal comun
identitar
numai în tăcere
ne regăsim
nu în muțenie
eu mă rog lui Dumnezeu
în tăcere
nu am nevoie de intermediari
tăcerea e limbaj
e un mod profund
de a comunica
e o întâlnire în duh
putem vorbi tăcând
în orice limbă
dar dacă e să vorbim
de o anume limbă
atunci limba română*

*mama noastră a tuturor
e începutul și sfârșitul
tuturor lucrurilor
limba română este o taină
este sacră
eu m-am născut în limba română
cu numele de Ion
tu te-ai născut în limba română
cu numele de Maria
Ion și Maria formează un tot
un întreg
numai în limba română
noi vom trece
ne vom petrece
dar limba română
va rămâne în veac
în eternitate
cu toate frumusețile ei
vorbind despre noi
ca vuietul mării
în scoică*

Oprirea din zbor

astă noapte m-am regăsit
cu iubita mea
și în întunericul stivuit impecabil
a explodat deodată o lumină
cosmică
a trebuit să deschidem
ușile și ferestrele
lumina aceea fluidă
a năvălit în stradă și a inundat-o
n-am rezistat miracolului
și am ieșit și noi să dănuim
printre fluturi și libelule de hiacint
buni, ignoranți și vulnerabili
ca abia ieșiți din ou
la un moment dat
am vrut să zburăm mai sus,
mai sus decât fluturii
și decât libelulele de hiacint
dar ne-a oprit cocoșul-giruetă
de pe acoperiș, zicându-ne:
întoarceți-vă
întoarceți-vă și intrați în casă
căci se vor supăra oamenii,
se vor supăra oamenii aceia
cu nasturi noi, la vestoane...

Execuția

înarmat cu una
din cele mai moderne arme
s-a hotărât odată
să comită o execuție în masă
se aflau în fața zidului
câte o părticică din părinții lui
din nevasta lui, din frații lui
și toți copiii lui înfrunțiți
câte o părticică din prietenii lui
și toți dușmanii întregi
își reglă arma pe foc automat
și începu să secere
deodată îl fulgeră un gând
“dacă în fața ucigătorului tir
s-o fi găsind și vreo părticică din
mine?”
aruncă arma și întrebă țipat
“e cineva rănit acolo?”

Captivul

e umbletul zvâcnet
și camera cub de gheață fără
ferestre
doar o ușă grea, zăvorâtă, se vede
pe care scrie ca o arsură
“ieșirea imposibilă”
iedera lungă a mucegaiului
linge pereții înalți și umezi
pe alocuri pânza fină a păianjenilor
se agață precum teama de gând
pe tencuiala instabilă
în mijloc, un tron împărătesc aurit,
așteaptă
cu coroana și scepstrul
așezate pe o pernă de atlas verde
dar el nu le dă nici o atenție
se întreabă unde este răsăritul
și de ce nu-l vizitează nimeni
și tot așteaptă, așteaptă fără să știe
că pe cealaltă parte a ușii stă scris
“intrarea interzisă”

Minoic

*singurul fir pe care il tot desfac privind în
inima ta necucerită
este obsesia
care adună secvențele drumului
și tot ce lipsește
pentru a închide poarta în preajma furtunii*

*mosorul
se agăța de mecanismul autobuzului
în stația lui 3 dimineața
când încălecată pe brațul meu de protecție
ai pus ambițiile în joc
un jubileu al temperamentului pe reglajul
muzical al ceasornicului nokia
dezechilibrat
asigură ieșirea din labirint
pentru ca întâmplarea să nu se lipească
de celelalte
trase pe linia de incintă*

Derizoriu

*niciun filozof grec nu a luminat cu handicapul
precum bătrânul diogene
bătând neliniștit străzile lumii
în ideea zadarnică de a afla
în umbra lămpășului
omul*

*în coada câinelui său tronează acest beteșug
ce intră și iese din cartier
ispitindu-mă*

*lătrăul însă fiind mut
un înger
la cătimea șanselor de a găsi pe cineva
privește o stea
care se retrage în program
dincolo de calea abrazivă*

Un poet prolific, un eseist profund, un traducător deosebit pentru care exprimarea în limba engleză este la fel de firească și plină de diafanul poetic, pe cât este și în limba sa maternă, MESUT ŞENOL scrie poezii încă din școala primară, simțind cuvântul de la distanță, anticipându-i nu doar valoarea semantică, ci și pe cea muzicală. Poeziile lui povestesc inefabilul Orientului îmbrăcat în haină modernă, scăldat în soare, lumină și iubire. Nu doar că Mesut Şenol nu se teme de toate acestea, dar și le dorește și caută, cu orice preț să și le apropie, să le cunoască până în profunzimea lor. Iar elementele poetice, pe care le are la îndemână cu atâta ușurință, cuvântul pe care îl șlefuieste cu atâta finețe în limbile turcă și engleză, nu fac decât să întărească aceste afirmații.

Muguraş Maria Petrescu

MESUT ŞENOL

Alergare nesfârșită

*emoții, nici una deplină
altele anticipate mereu
ca să curgă odată cu timpul
motivațiile noastre, moderate
așa cum sunt,
ca un șir
al unor pierderi îndelung uitate
ceva ciudat se aprinde
din când în când
ici și colo
amintiri vagi se derulează
pe căi dureroase
devenim iar candidați aleatorii
pentru o provocare pusă în mișcare
o alergare sălbatică
rămâne ostatică-n
noi
acum nu avem nicăieri a ne întoarce
căutăm cu privirea
o destinație unde să ajungem*

*unde
să ne prosternăm
vai!
oscilațiile continui
ale pendulului
care nu ne așteaptă decât pe noi*

păsări de observație

*acum vă aflați în siguranță
voi, păsări, zburați
sunteți urmate de o boare de vânt
de un marș ritualic în cer
căci doar acest umblet
acest pas are un sens
și curând după aceasta
el dispare
doar sufletele nemiloase
nu recunosc păsările
de observație...*

soluții găsite

*risipite printre întâlnirile noastre
zilnice
luminile stelare ne inundă inimile
e normal să te întrebi
și chiar să rămâi nedumerit
înfruntăm provocările unei
imensități
convinși că încă mai suntem
în procesul de facere
în orice moment poate începe
căutarea*

*unei serii de vise
ele înfloresc din abundență
de jur împrejurul golurilor uriașe
de speranțe amețitoare
la o extremă tu
eu la o alta
se mai pot spune multe despre acest
tablou
nesiguranța oferă
un punct de echilibru promițător
ca să le întâlnească la mijloc
dintr-un motiv sau altul...*

ce se întâmplă?

*apele nestăvilite au nevoie
de un dig
fazele tulburi ale lunii pline
au nevoie
de o anumită ordine
visele înflăcărare
au nevoie de o pauză
un mecanism al arcurilor întinse
e gata să plesnească
în căutare de vânat fără ademenire
însetat
căutând interpretări lipsite de noimă
o legendă
incurabilă a limbajului poetic*

*nemuritoare
forma frumos conturată și ușor
ridică-ntr-o parte a buzelor tale
ne face să ne percepem
lumile separate ce unesc
un mister
gustul amar al iubirii
al unei iubiri puțin probabile
rănește
din plin...*

orice ar fi...

*frontiere ale necunoscutului
o forță irezistibilă
curiozitate, ambiție sau indulgență
esoterică prin virtute
în sângele nenumăratelor generații
transformându-le pe cele vechi
iarăși în altele noi
cum se întâmplă cu umbrele
purpurii ale orizontului
de la cele mai deschise până la cele
mai întunecate
în culori ale vântului
răscolind prin
golul absenței
pierzându-te în ambiguitate
absorbit complet de sentimente
care duc cu sine o inimă copleșită
nu e momentul să plângi
doar de dragul de a ascunde
lacrimile
este, cu siguranță, momentul de a te
descătușa
sau orice ar fi...*

**Traducere din limba engleză de
Muguraș Maria Petrescu**

FRANCISCO LARIOS, born in Nicaragua, lives in the United States. Has published a book, *Each returning sun*, Anamá Editions, Managua, Nicaragua, November 2010, and a chapbook, *Astronomy of a dream*, Carmina in minima re collection, Barcelona, Spain, 2013. Has several unpublished books (poetry and narrative), poems published in online and printed magazines in several countries: *Letralia.com*, *Soma*, *Nagari*, *El Hilo Azul*, *Círculo Poético*, *Confabulación*, etc. Works as an international economics consultant, researcher and professor, currently adjunct faculty at Nova Southeastern University in Davie, Florida.

Vision of Time and Sand

*Remembrance is the only habitable era,
Ductile against the breath of sands
That unstoppably stings the senses.
The rest is only passing and escape,
Less graspable still than a shady
Profile of a storm;
Only distant stars can live through it
(the ones that impale sad fireflies
and wave their light in goodbye).*

Astronomy of a Dream

*Suddenly, a door;
Wide from side to side and without corners
Like a smile filled with stars
Or a distant star filled with smiles that wait
Flexible, like an orange peel, serene and young
(It was my freedom but now is my fear)
And I don't know what to do with her in the roofless night,
When worries are bathed in predictions
While the crickets and the owls emit their accusations,
Chronicles of love and war that travel in dreams
That flood the pain of a crying woman,
(My freedom, now my fear)
Miniature echoes of all sounds
Barely jammed in the blind vault,
Comrades of waiting or letters of the same message
That a mystical hand has sketched,
My freedom, now my fear*

Chronicle of a Bubble

*Before and after,
A bubble. Slightly in search of anarchy
I sensed its border annihilated.*

*I promise its path will not be ignored.
It will not be me who disturbs the path of its intention,
Nor of the words that chase it.*

Portrait of a Frontier

*All frontiers live the distance
Without farewells or backs.
Its shortest space
Hides an invertebrate jump*

*All frontiers
Walk tottering
In the crest of a horizon
That finally stood still*

*And they have soldiers that care for them
Like a child in his crib*

*All frontiers have escapes and hesitations
Eyes that scrutinize the one who comes
Eyes that scrutinize the one who scrutinizes
Eyes that open holes in the invisible net that traps them.*

Meditation in a Bar

*It is not true that love is intrepid.
Much less generous and patient.
I have seen love's knees tremble,
Melting metal and hate;
Crying, yes, upon return
Its stare stained in blood
Briny, calcareous, rough, rocky,
As if was only enough to descend what had been climbed.*

Cliff

*By the cliff flows the mystery
Between wall and abyss,
And the most vertical terror opens a door.

There are no suspicions of center,
Nor hopes of encounters in the rapid trance,
The abrupt transit;

Only a very haughty and shallow bridge,
And a tremor in your hands.*

Borderline

Vomat dintr-un pat al spitalului peste un fân de trestii,
orașul gri și ademenitor cu spatele rupt în noaptea fumeoasă și goală
te văzu pe tine copil ferit de semnificate și semnificanți
într-un iglu de plăpumi,
acea lume refugiu care cu lapte te nutri și victimă te cresc.
Astfel soarta luă formă ca perlă în cochilie,
în cuibul tău creștea fără griji, recitând rugăciuni, jucându-te cu păpuși și
mașinuțe,
trăgând pisicile de coadă.
Balta secunda fantezia ta de a naviga ca Sinbad
și acea zână mută dincolo de gard pentru capre o dimineață de mai.
Deja prezență anonimă printre cei care în jur împărțeau zilele tale
preziceai excluderea,
privirea pierdută din geamurile unei aule suspinând casă și firele de iarbă
ale unei grădini moi fragrante de mușețel.
Abia atunci Pandora deschise cutia ei și ochiră nenorocitul, hâdul, umărul
ideal al fiecărui
umorist, tu printre alții dușman și diferit, supus și bănuitor,
trăsăturile slute ale primei transformări adolescente,
simulai tăieri la vine și primele doliuri te afectau.
Pe un zid "Blocco Studentesco" și profilul lui Mercury, umbra ramurilor
spinoase ale
păducelului..
Iubirea platonice, recompensă potrivită de o viziune dismorfofobică,
îți dăruie un Ghetsimani
născocit acolo unde o grădină îți strângea lacrimile singure în tenebrele
unei veri încă premature.
Cărei entități îi imputai utopia unei perfecțiuni transcendente care
te detașa de orice realitate?
Trăiai ascuns,
tu ce căutai o răscumpărare de către un microfon inventat în fața unei
mulțimi abstracte,
imateriale ca secunda vocea ta, identitate disociată, dar unica care
percepea
uzura ta lăuntrică, acea boală vicleană și suferință care purta
chiar și mâinile tale
să-ți fie inamice, ca și cum n-ar fi ale tale.
Îngropat de viu, a ruga pe un egumen cu trăsături de înger
ca să sune atacul cu lovituri de toacă,
acum - lumea pe-afară
- condamnat la o singurătate pământescă, în rezervația construită
de tine însuși precum apărare împotriva umilirii,
autocondamnat la exil, dar în ce țară, te-ai hotărât în sfârșit?

*Aia din primul sărut sau din prima oară?
 Unii te observă cu expresia de analiză sau poate de perplexitate,
 compătămire..
 cu ce te poate ajuta asta?
 N-au importanță ochii iepurelui înfricoșat, îmbibați de sânge, învinețiți
 din rumegare excesivă, pupilele dilatate din aburii promazinei,
 capul o mină gata
 să explodeze,
 în împrejurimi tot este un solitar, omul de pe stradă sau femeie de
 moravuri ușoare
 dispuși să te asculte fiindcă peste linia de hotar nu întâlnești rude
 sau prieteni,
 în pradă terorii doar atinse ale celui care susține pretenția unui zâmbet,
 cel pe care tu,
 neputând, nu știi să-l dai.
 Ochi de cameleon, chip asexuat, care sugi oxigenul unui ros ticălos
 uituc pe un
 ram bătut de către o umoare morocănoasă și inconstantă,
 inima ta, mintea, chiar dacă molipsite,
 nu s-au schimbat în limbul unui Bărăgan-Rjazan' unde Nebunis îți pune
 la gât un khanjar.
 Fascicule de energie nedistinsă, torente livide, nebuloasa evenimentelor,
 rute
 sufocate de oidium, redshift și stele pitice, blazar și pulsari,
 asta-i granița printre Yin și Yang?
 Nu există nici o logică în tine, nu există un fir conducător, ești
 amețea interzisă
 și îți păzești spatele când umbli întrucât ești cel ciudat, cel negativ,
 potențial criminal în serie în ochii unora, pentru tine ai multora normali
 cu probleme și boli dovedite, dar nu ca a ta,
 a ta nu-i recunoscută, se poate spune neîntemeiată,
 parcă ești tu cauza bolii tale,
 semn de fragilitate și inadecvare, copil care se supără pentru nimic,
 nu salută și apoi își cere scuze, plânge și încearcă să remedieze.
 Și aveai un cult pentru ea, invocai ascultarea ei ca să te dezbraci
 de hainele acelea pe care nu le iubeai,
 costumul ăla șanjant și multiform,
 țesut brut, de cârpe, care evocă un deranj demodat
 dar un histrion are doar un costum de scenă și ajunge la fundul sticlei,
 nu se privește dincolo de costumul ăla, de evitat ca și cum ar fi infectat
 și astfel tu de asemenea eviți.
 Nu se exceptează din mască; condamnat la erezie, umil străin,
 potrivit la masa care te înconjoară,
 privirea ta sperie și afazia te face mut, incapabil să exprimi fiecare gând,
 idee, să simți,
 să comunici,*

astfel obiect de batjocură ești ceară pe care foc n-o modelează, puț
pe care apă nu-l umple.
O mână te alină și în leșin două trupuri împletite ca și coardele iederei,
părul ei proaspăt, fragrant de tussah, cum să-l meriți?
În cumpănă pe un tas al balanței cum să te însoțești cu un alt suflet
și nu-l rănești?..
Inima ta este coadă scorpionului, viziune aiurea, ramă inedită contextului,
un pământ de mijloc plăsmuit de către un pudic vlăstar, soare în umbra
limfei sale vitale..
Ambivalența nu-ți îngăduie să lămurești, să schimbi
nici nu-ți permite de a rupe lanțul, de a aduna plasele,
departe-s serile infantile ale iernii la lumina lumânărilor..
De-a lungul aleii duzilor ceasul, ecran rupt, fixează ora 16.15 și
un copil mândru sare peste
o băltoacă;
adolescenta, machiaj negru decis îi destăinuie prietenei că vrea
să se refacă,
a excedat cu rimel,
fratele celeilalte are douăzeci și opt de ani, dar în opinia ei pare chiar
mai tânăr;
metroul aleargă, reptila tunelului,
o stație, universitara urcă și le zâmbește cu tandrețe
la două confidante,
poate păstrând amintirea unei faze deja încheiate ale tinereții.
Luna se sparge și a dimineții topește ultima briză;
Conciliazione, voluntari de Cruce Roșie, miniu, nu, sânge,
materie cerebrală,
feciorul își întreabă mama ce-i ăla, un antebraț strivit smuls din umăr,
fragmente de viață, bătrâna se simte rău, sirene, difuzoare,
funcționarul înjură,
va întârzia la birou
și în timp ce preotul recită solemn litania sfinților,
pe furis printre rămășițele abia mascate ale tămâii,
tu ne saluți, fără resentimente.

Romanian Creed

*Strange summons from dry necks
The flag of flowers rises over villages,
Air wings, pillars of dream,
A scene of longings – the village.*

*Innocent foreheads, faces of fire,
I keep all the light, in one place, up the mountains
In robust contemplation, an arch of beings,
I give eternity a boundary of desires.*

*Shadows of leaves, from legendary lives,
Are about to fall from the height of altars,
Easter comes with eagles up close,
Light coagulate wills under the eyelids.*

*The world that increases, decreases after that in death,
The language of bread flickers in the book,
But the good pray, brings goodness in the country,
Only the burden and warning remain in the soul.*

*Easter summons from dry necks,
The flag of flowers and wings over villages,
Round wooden churches in the soul /
Faith in our Lord we bring as a sign.*

*The clearness closes inside ourselves and inside love,
It's kept in stone and true feeling,
O homeland, O Lord, growing oaks
Bring to mankind a Romanian creed!*

Snowing Like Crazy in March

*The light is moulting its feathers,
Crazy snow in March -
I can hear shadows of wings fluttering
Far away, under the forest's eyelash.*

*Old trees are surpassing over their own rings,
Brisker than the silence of death,
In their burrows, the flights are falling
Arrow stuck in the heart of fate.*

*Eyes from the sky are observing the collapse
Of the wholeness of a lyre in deep hymns,
Wise unearth Easter.
Symbols of blood and waves.*

*You are telling me about the raw leaf
And the eyes are dealing out overlapping worlds,
The snow flakes are farewell flowers in the world,
A world inscribed in hidden glaciers!*

I Light Candles

*I light beautifully colorful candles
Came from the sky over villages
Flower petals diligently carried
Forming bouquets in my palms,
Easter brings warm eyes to children
From Lord Jesus - up onto his Cross.*

*I light candles and here I'm praying
With my voice speared by light and fire
And in my heart I feel my angel
Bringing from sacrifice the entire echo,
The smell of incense and holy bread,
When my soul is silent, nature speaks out!*

Broken Twig

*Broken twig of a caterpillar,
Future hollow,
hanging in its empty destiny
Fretting Blood.*

*Forehead in tear leavens -
Dew nimble, light,
From a blue rim/edge,
From blue wants to come out.*

*The thought is trembling on the pitch
That her branchy pain
It would get in heaven queen
If left whole.*

*As the caterpillar torments itself
To fly as a butterfly
Broken branch's condemnation
What's happening to everyone!*

*Cross would want it to become
Within the holy Easter second,
And thus the world would feel
How it is born from pure faith!*

Translated from Romanian by Violeta Popa

ION PACHIA-TATOMIRESCU

Fontaine Médicis...

*1630 springs had elapsed from Jesus Christ's birth,
until the puissant wellspring was ennobled by Marie de' Medici,
into an immortal fountain with idea-nymphs for gods... And today,
after 2012 months of flowers, here I come to the temple
of the long, rectangular, ferroconcrete fountain pool,
to look at myself in the mirror of the waves between the first nymph
and the two disconcerted gods: one leaning back his enslumbering lyre
on the green moss, over the boulder with its artesian well
inwardly seething towards enmarbling, the other bearing a stabbed bull
on his shoulders, rupestrally stone-still in the magic of the lurk... The palms
of my hands are fondled by the idea of darting to the nymph's marble,
chasing away the two gods – of hunting and of the Apollinic
poetry – like another debugged Trojan warrior,
Paris, taking my enemies by surprise, swimming
under the limpidly purling waves, guiding myself
on the shadow eternally falling on my left, much like
the goldfish, under the twilight carmine, in front of me, or like
the great silverish-sallowish carp, ahead of the others, in the triad,
to threaten them with my sword of relentless lightning, thereafter
caressing the transparency of the bees on her breasts, driving
with my fingers of incentive resin – the two bee swarms
beyond her shoulder line...*

Or with Pyroclastic Clouds, in Sulphur Enmeshments...

*Wouldn't you like to be my red marble, with utterly inwoven
arteries, like your beech trees, like your elm trees, like your nut trees
at Moneasa, the marble for my blood, or the amber
for my coffin, rolling from your fir-tree eyes,
to entrust eternity with all my 3,742 bones:
first, the congregated ones – two hundred and six, then-without-delay,
the bones of my heavenly-vault-cranium – not more than twenty-nine,
of my viscerocranium – not more than eleven,
of my dignified vertebral column – not more than thirty-five,
for the verticality of the spruce trees, always minding*

*that the five latest-aligned ones should weld their stainless steel
like my Dacia, according to her [fore-]maturation, and only now's the turn
for the bones of the thorax in the vanguard
of my atrial auricles – not more than thirty-seven,
of my Edenic sternum – having seven pairs
of genuine ribs, two pairs of floating ribs
and other five phosphorescently false pairs, so that, afterwards,
you may pass – green leaf – to my pelvis, my sacred bone,
to my paired ilia, paying utmost attention
to my absolutely necessary limbs, including my above-elbows
with their snowstorm-defying clavicles, the bronze omoplates, the humerus,
the cubitus, the radius, the carpals, the scaphoid bones, the metacarpals,
or the brave, invincible phalanges, more horrendous
than those of my Pelasgian brother, Alexander the Macedonian,
without heedlessly omitting my lower limbs with fairy thighs,
with my cherished unwoven femora like some morning birches,
with my knees and their beloved patellae, and my saber tibiae,
with my trochee-fibulae, slitheringly singing under the Achilles
tendons, my calcanei, my metatarsi, with their famous
cuneiforms, withstanding all pressures from the white
cloudlets of the rains during the months of flowers and cherries,
by the very same imperial phalanges, ready to be celebrated
even by my bone fiddle, ever more softly...?!
Indeed, all this heap of bones must be preserved,
since it is imperious for my resurrection, for my perpetually
multifarious resurrection, from the elements, in a country having
the sight of the being imbued with honey, not with bile: therefore I place
all my Zalmoxian faith, as a Danubian knight, in you,
until I cross the chaotised planetary empire
present-future, with its tornadoes of ashes and embers
from its incomplete combustion, or with its pyroclastic clouds,
in sulphur enmeshments...!*

Translated from Romanian by Gabriela Pachia

Parables

*I have left the misfortunes
to the clouds under the soles of my feet
a parable of the hovering space
between us, the ones
who count the time.*

*Time suspended between wings
bitter tear of the soul
springing from the beats of the heart
dream surfaced while gold and silver mix
together.*

*It is certainly the moment of creation
the sky realm so remote
but not forgotten
through which emerged I from
the sun.*

*So that neither mountains nor waters
can replace the eastern bells
the contemplation rocks
singing the truth and the tears
in the springs.*

*If I were to turn back
wind piercing wind
the night that there a day is
I would thank you too,
Don Quixote*

*that I have learnt, diligent disciple as I am,
the sightless multitude
to bend in the well of the sky
and seconds to catch fire
in hazy containers.*

*Alas, ambition and disregard
No piece of bread frozen
by liberty and hidden truth
would restrain me from my flight
on the wind.*

*Abyss. The morning light
convey some warmth to the wings
and in the chest, under the eyes
it is the second when on mountains and waters,
under the ground*

*(knowing that you would not ever desert me)
my eyes are fumbling
my mind is rummaging
under thousands and thousands of miles of ocean waters,
to find you.*

*I have left the misfortunes.
I am still counting them as if stars
stumbling over unnamed souls
parables of the space
longing for you.*

The sage

*The Sage is resting today.
He is resting.
What about his mind?*

Prayer at the spring

*As a thirsting deer
scuttling
towards calm waters
I have met you
and, hard as I wished to lie,
I cannot hurriedly hide
my stunned nostrils.
They were snuffling the drift
of the springs flowing
as pains out of lives,
springs of perfume, twilight
clogged in the eye meant to
add
longing to our hearts and fear
face to face
an undefined time –
a second and a spot,
an encounter.
I ran for my fate
and I thanked Him
not for the water
nor for the dreams but for
meeting you.*

*And for being today
a part of your existence
I still feel it in my nostrils
being
fretful – a deer
from another time
in this realm.*

*And I wish
right in this twilight
the light that is burning you,
comet, between us two and falling
towards quiet longing waters,
a living spirit
to fulfill my prayer?*

*And I answer myself
that this is not a twilight charm,
it is a smile, a quest
on this island lost in the ether
ceaselessly
to the springs which flow
enclosed by mystery.*

Translated from Romanian by Liliana Scărlătescu

ALEXANDRA ROCERIC

Inter Alia

Soțului meu iubit, Iliuță, IN MEMORIAM

- *Oamenii se împart în persoane și personaje.*
- *Multe promisiuni se fac cu intenția de-a anestezia.*
- *Unele “gafe” sunt, de fapt, insulte deghizate.*
- *Și inteligența și prostia sunt contagioase.*
- *Binecuvântare pentru cineva iubit: să ai parte de muzică!*
- *Cu cât ne izolăm mai mult, cu atât ne credem mai “originali”.*
- *Ce mult putem face cu puțin!*
- *Unui singur om, în toată viața, îi poți spune: te-am iubit încă înainte de-a te întâlni și n-am greșit așteptând mereu întâlnirea aceasta.*
- *Numai unele victime au șansa de-a deveni eroi.*
- *Când semănăm mai mult între noi: când câștigăm sau când pierdem?*

ȘEILA SULIMAN

Gânduri

Așa mă apucă câteodată un dor de ducă de numa! Și îmi “sfârâie” călcâiele de nerăbdare să colind, să cuprind cu ochii, să miros, să gust, să simt necunoscutul. Pesemne așa o fi “să te tragă ața”...

Privind bolta cerească de deasupra Bosforului invadată de cetele răzlețe de haiduci deghizați în baloane multicolore îmi simt preaplinul sufletului intoxicat de mii de ani de frumusețea a tot atâtor mii de culori și de nuanțe ale lumii.

Soldatul potolit

*O ilustrată cu o mulțime de timbre și un soldat
mort într-o încăierare celebră. Adevăr
să așezi pe partea nevăzută a soldatului
Pe starea lui sufletească atrofiată de atâta
șezut pe hârtie.*

*Alte semne particulare încep să ne
tulbure. Îmi țin ideile în desagi.*

Nu pot să circul

*Cu ele de mână prin fața cinematografelor;
Nimeni nu va bănuși că soldatul potolit
dîn vitrina tutungeriei
mă privește atent. Cu invidie. Pe cine
nu-l roade*

*existența acestui soldat simplu. Întrebările lui
Impresia că lumea s-a oprit. Vitrina e spartă
Un accident cosmic e pregătit cu minuțiozitate.
Paznicii de noapte
controlează o mulțime de societăți ideale.*

*Un reșou electric zumzăie în apartamentul
de la etajul unsprezece. Umbra lumii aprinde
creștetul de catran al blocurilor zgârie nori;
Soldatul numără pe degete întrebările
la care așteaptă răspuns. Vine miezul nopții...
Ilustrata se înnegrește.*

Final (vase de sânge)

*Mă întreb dacă aceste vinișoare
subțiri
Au în ele laptele pe care l-am supt
fiind preocupat de cerul din jurul
meu*

*de cântecele bahice ale tatălui
în cizme și scurtă de piele*

*Mă întreb dacă aceste vinișoare
subțiri*

*au fost ale mele sau ale fraților mei
morți unul după altul când erau
de câteva luni
acum fiind expuși în cimitirul satului
ca într-o vitrină
de magazin universal.*

*Zac în fața acestor vinișoare
de sânge*

*le-aș săruta, dar nu mă încumet –
sunt atât de fragile*

*O ploaie de meteoriți mă împinge
s-o fac*

*iar eu n-am curajul
să umblu cu degetele goale
în eterul acestor vinișoare subțiri*

*Mă întreb dacă aceste vinișoare
subțiri*

*vor fi calchiate de trecerea timpului
și ce va rămâne din șirul de litere
în care dorm cinci - șase ore pe zi*

*Apoi strig după ajutor
și frații mei nu mă aud*

*Sunt morți și pământul
le circulă prin vinișoarele de sânge.*

Închinare

*Tu locuiești în mine Doamne
Și-mi dai fiorii marilor iubiri,
Ce-apun mereu în prag de toamne
Pe frunzele căzute-n amintiri.*

*Mă lași să mă înalț în patimi
Și-apoi să cad, s-o iau de la-nceput.
Tu nu vezi oare cum ades mă clatin
Între ispită și necunoscut?*

*Dar tot ce-mi dai e har divin
Și pentru asta cum să-ți mulțumesc?
Atâta doar să mă închin
La chipul sfânt al Tatălui Regesc.*

*Să-nngenunchez și să privesc la ceruri
Spre-acel înalt și tainic Absolut,
Ce-ascunde-n el atâtea adevăruri,
Pe care omul încă nu le-a cunoscut.*

Te deum

*Vino, Doamne, și mă-nchină
Și presai din cer lumină,
Iară piatra din cuvinte
S-o faci pietre pe morminte.*

*Nu uita să-mi dai și chinul
Din care se-adapă vinul
Unei guri ce-n veci i-e sete
După talpa unei fete.*

*Lasă să mai pice smirnă
Peste pana mea ce scurmă
În a stihurilor iesle.
Leagă-mă de o poveste!*

*Răstignește-mi, Doamne, frica
Și mi-o vinde pe nimica,
Dă-mi în schimb un dram de vină
Dintr-o dragoste păgână.*

*Iar în urmă, val de mare
Lacrimile să-mi presare
Un mormânt din scoici și iarbă,
Gura mării să mi-l soarbă.*

ION MARIA

rana

*cred că îngerii m-au uitat
o fi o greșeală de contabilitate
îi înțeleg e prea greu să te lupți
cu diavolul
și să ai în același timp grijă de om
ce poate fi așa de imprevizibil
poate calculatoarele lor
s-au defectat norii sunt
atât de fragili și îngerii
calculează la abacul
stropilor de ploaie*

*cred că îngerii m-au uitat
merg prin oraș cu o mare
rană în piept*

*în rouă a crescut un întreg oraș
locuitorii lui microscopici
au îngeri păzitori ori sunt uitați
așa cum sunt și eu?
nici nu știu de ce sunt
atât de singur
când plouă o parte din mine
e în fiecare strop de ploaie
la anul când veți mânca pâine
îmi veți simți
gustul*

camera întunecată

*încerc să arunc o privire
în camera întunecată
nu mă ajută decât o sclipire
a stelelor ce tremură
prea puțin ori prea mult
văd atât cât îmi închipui că văd
știu cât îmi îngăduie
acest creier mare cât lumea
nu-l știu pe Dumnezeu
nu ne-am întâlnit la ușa
de la intrarea în casă
însă îl bănuiesc ascuns
în varul pereților
invizibil ca o frescă
ce va fi pictată cândva
încerc să arunc o privire
în camera întunecată
și nici nu știu dacă universul
e cu mine ori împotriva mea
că ai plecat
nici că îmi mai pasă*

FLORIAN SILISTEANU

facem cu rândul de-a setea

din cana cu păsări a lui florian

*vine la Domnul o pasăre
- Uite Doamne aripa mea
cea din dreapta mai tânără cealaltă s-a împărțit*

*vine la Domnul un copac
- Doamne ce mă fac
rădăcinile mele au puterea pământului
printre ramuri toată tinerețea mea*

*vine la Domnul o piatră
- Știu că doare dar nu-mi cunosc maica
și apei nu îi ajung*

*vine la Domnul un iepure
- Doamne cât ești de frumos
te rog leagă din stele și mă lasă pe câmp*

*vine la Domnul o umbră
- vai Doamne dacă mi-ai spune numele frigului
m-aș ascunde în om*

*vine la Domnul femeia
- Stăpânul meu
ai milă pune un înger să taie-n felii din lumină
fiecare cât poate*

*vine la Domnul păcatul
- Doamne mi-e sete
iubesc și din fierul distanței se bate monedă*

*vine la mine iubirea
bem din cana cu păsări
facem cu rândul de-a setea*

*iar Domnul
trecând
se prefăce că nu ne-a văzut*

au adunat lumina ca și când

*Să știi iubito prin orașul meu
n-a mai trecut demult marfarul
probabil au mutat din linii
ori poate peste noapte
au înghețat fără să știi
distanța dintre nu și toate
se întâmpla un fel de frig
din care să te strig
se subția la gât din ce în ce mai mult
paharul ...poate*

*apoi au adunat lumina ca și când
altcineva la rând să joace orbul pe pământ
se-ntuneca de dumneata
ființă-toată doar a mea*

Sunt sfântul tău

*Sunt sfântul tău i-am spus ieri unui înger iar el auzind aceasta și-a făcut o
cruce mare mare cât toată distanța din care venim
Sunt sfântul tău i-am strigat în timpan unui greiere cu timpan iar acesta
repede și-a strâns de prin iarbă distanța din care cânta
Sunt sfântul tău i-am șoptit unei vedenii iar aceasta când a auzit ce spun
imediat a aprins chibritul distanței în care ardea
Sunt sfântul tău am spus blând și sonor mamei mele când nu mai era
Sunt sfântul tău i-am chibzuit tatălui meu când nu mai era
Sunt sfântul tău i-am spus tulburat ieri iubitei mele dar ea în loc să mă
sărute a născut repede cealaltă distanță
Sunt sfântul Tău Doamne i-am spus rugând sunt doar al tău Doamne iar
Dânsul auzind aceasta a strigat după un înger să vină cu targa fiindcă a
căzut din icoane un sfânt*

FOTOALBUM

Granada, Nicaragua, 18-24 Februarie 2013. Al IX-lea Festival Internațional de Poezie.

Theodor Damian, Carla Pravisani (Argentina) și Elena Liliana Popescu (București).

Theodor Damian și Francisco Larios

Lectura de poezie în Granada

**7 Martie 2013,
Muzeul
Literaturii
Române,
București.
Lansarea
volumului de
poezie *Apofaze*
de Theodor
Damian.**

Scriitorul și profesorul universitar Lucian Chișu, directorul Muzeului Literaturii Române prezintă volumul *Apofaze* de Theodor Damian, ascultat de scriitorii Nicolae Georgescu (dr.) și Florentin Popescu.

Vasile Andru îi înmânează lui Theodor Damian diploma de excelență "Ronald Gasparic".

14 Martie 2013, Deva. Lansarea cărților scriitorului Eugen Evu.
Eugen Evu mulțumește vorbitorilor (de la dr.: Ioan N. Roșca, Th.Damian, Florentin Popescu, Muguraș Maria Petrescu, Ioan Sebastian Bara).

15 Martie 2013, Reșița, “Zilele Lumină Lină”.

Aspect din sala Consiliului județean Reșița unde a avut loc evenimentul.

Vicepreședintele Consiliului județean Ionisie Ghiorghioni primește oaspeții. În dreapta: Dan Anghelescu, apoi Theodor Damian, Doru Dinu Glăvan, Muguraș Maria Petrescu și Cornel Ungureanu.

Traducătoarea Muguraș Maria Petrescu ascultată de Doru Dinu Glăvan, președintele UZP România (dr.) și de critical literar Cornel Ungureanu.

Preotul poet Ioan Petraș

Muguraș și Alin

Muguraș Maria Petrescu
împreună cu Ioan N.
Roșca (st.) și Florentin
Popescu.

La Academia Oamenilor de Știință (AOS) din România, București.

Prof. univ. Dr. Col. (r) Vasile Cândea (dr.), președintele AOS din România și Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, președintele Filialei americane a AOS din România (București, Martie 2013).

Restaurantul scriitorilor “Boema 33”, București, Martie 2013. În Cenaclul lui Daniel Vorona este prezentat volumul *Apofaze* de Theodor Damian.

Eminescologul Nicolae Georgescu

Vasile Andru, întemeietorul centrelor de practică isihastă din România

Florentin Popescu, scriitor, critic
literar, ziarist, editor

Doru Dinu Glăvan, Președintele
Uniunii Ziaristilor Profesioniști din
România

Th.Damian (st.) și Vasile Andru

Istanbul, 29 Martie 2013.

Poetul turc Mesut Şenol.

Theodor Damian (st.), Şeila Suliman și Alexandru Bălășescu (ICR Istanbul).

**12 Aprilie 2013, Cenaclul literar
“M. Eminescu”, New York, Lansare de carte
(*Les Révues Littéraires de L’Exile Roumain.*
“*Luceafărul*”, Paris 1948-1949)
și revista (*Carmina Balcanica*):
autor și redactor șef, Mihaela Albu.**

Prezintă lucrările Mihaelei Albu, Theodor Damian
ascultat de Mariana Terra, Dima Lascu, autoarea,
Silvia Burdea și Mircea Săndulescu.

Vorbește poeta Valentina Ciaprazi.

19 Aprilie 2013, Cenaclul literar “M. Eminescu”, New York. Lansarea volumului de poezie *Flori de cerneală* de Nicolae Petre Vrânceanu (Craiova).

Nicolae Petre Vrânceanu, ascultat de Mariana Terra și de Th. Damian, mulțumește audienței.

Criticul și istoricul literar M.N. Rusu prezintă volumul alături de Grigore Culian, Valentina Ciaprazi și de invitatul serii.

CUPON DE ABONAMENT

Lumină Lină - Gracious Light
30-18 50th Street
Woodside, NY 11377

4 numere pe an: 50\$ inclusiv expediția

NUMELE
ADRESA
ORAS/STAT
COD
TARĂ

Donații și contribuții pentru revistă:

NUMELE
ADRESA
ORAS/STAT
COD
TARĂ

Suma:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order. Donațiile se scad la taxe.

Are we Christians?

We read in the Old Law to render for offenses, “eye for an eye, and tooth for a tooth...” (Exodus 21:24). Today we see among Americans who call themselves Christians or not, that they want “justice” for any offense against them or their property, without considering that to be a Christian also means to forgive! We strive with the Prosecution for long jail sentences against anyone who dares to sin against us, thus acting with vengeance. “This could not happen to us,” they think, “but anybody else must be severely punished.”

We are all in need to forgive and to be forgiven. There is nobody without sin (Romans 3:23). We have all contributed to this world’s sins (Romans 5:12b). We have all walked along with this world, following “the prince of the power of the air” (Ephesians). Since all people have sinned, we have all therefore earned the penalty for sin, which is eternal death (Romans 6:23), but God’s gift in Christ is eternal life (John 3:16) through forgiveness from God and from each other. For as we forgive others, so God forgives us (Matthew 6:14-15). We can earn eternal death by our own actions: it is the horrible wage of sin. We cannot earn eternal life. We do so, however, by participation in it, and must not become listless in our Christian walk and life.

Jesus insists in mutual forgiveness among people as a precondition of God’s forgiveness. Those who do not forgive are not forgiven. The opinion that even unforgiving Christians are forgiven by God is contradicted by Jesus Christ Himself. The moral action of the faithful, when they forgive others their trespasses, is bound with the love of God: not to forgive others is willfully to alienate ourselves from the forgiveness of God.

The ultimate purpose of man’s existence is to attain the glory of God (Romans 3:23). Even if we should keep the law, we will still fall short of God’s glory, for we still die and need salvation. The way to God is both perfect righteousness and eternal life. But how can we attain that? Jesus Christ alone lived in complete righteousness. He alone was resurrected to eternal life. Therefore, He alone is our way to God (John 14:6); through Him only we are saved by a living faith through grace; He is the glory of God.

In the parable of forgiveness in the Church (Matthew 18:21-35), unlimited forgiveness toward a brother or sister is illustrated. Sin is portrayed as a debt to God (Matthew 6:12), a debt originated by neglecting God’s will. “Ten thousand talents” (v. 24) – an impossible sum, more than a laborer could earn in a lifetime – as the king shows mercy and severity toward the servant, so does God show love and strictness toward us depending on our willingness to forgive our brothers and sisters. The love

of God is manifested in paying off the debt, a remission or letting go of sins. Because God forgives us, we in turn are obliged to grant this gift of forgiveness to others. Because each Christian forgives from his or her heart (v. 35), true reconciliation and healing comes to the Church by God's grace.

Forgiveness is the remission of sin and guilt through the love of Christ. Forgiveness is given originally in baptism (Acts 2:38); forgiveness for continuing sin is reclaimed through repentance (Luke 13: 3, 5) and confession (1 John 1:9; John 20:23). As God has forgiven the sins of believers, so are Christians to forgive those who have sinned against them.

Did not God say, "Repay no one evil for evil (Romans 12: 17), and "Do not be overcome by evil, but overcome evil with good" (Romans 12: 21)? Only God can act as of right judge and avenge a person (2 Corinthians 5:10; Romans 12:19).

Do we really love all people, including our enemies, whoever they may be (Matthew 5:44-47)? This is Jesus' command, and those who love Him must obey His commandment as well (John 14:15). This is a true expression of the life of the Kingdom of God. This is what is meant by being a Christian. Having freed us from hate, sadness, and anger, He offers the greatest possession of all, perfect love. That is a gift which can only be possessed by the one who, by the grace of God and the power of the Spirit, manifests God's love for all.

Jesus Christ asked us to love God and our neighbor (Matthew 22: 27, 29), and that includes our enemies. One thing that distinguishes a Christian from the worldly people is love for enemies. Such love calls us to bless, do good, and pray – even for our enemies. Love of neighbor is the sign of having become a true child of God as a Christian. Love is not merely an emotion. It is a divine grace – an uncreated divine energy – which inflames the soul and unites it with God and other people (1 John 4: 7-21).

Every person is liable first of all before God for his or her sins, and not to man. Jesus Christ said, "Judge not, that you not be judged" (Matthew 7:1). We will be judged with our own judgment because we, the judges, are doing the very same thing that we condemn others for (Romans 2:1). We ourselves have failed to unceasingly remember our own sins and lay them aside (John 8:7; 2 Peter 1:9). Condemnation of others and forgiveness do not mix (Luke 6:27-38). It is the evil one, the slanderer of all who urges us to pass judgment on others. To do so is to usurp a prerogative of God Who knows all things and alone is able to judge (James 4:12). We must forgive because of love.

Stefan Crisbășan

Închinare lui Eminescu

*Titan al poeziei
Ce nu aş da acum
Un cât de mic grăunte
Din harul tău s-adun*

*Şi ce n-aş da acuma
Să ştii că inima
Te are-aici-aproape
Cât timp va bate ea*

*Gingaş îţi este versul
Când tu în cântec pui
Ce inima îţi cântă
Şi cântul codrului*

*Şi ce năpraznic sună
Ca şuierul de bici
Când hărţuit de viaţă
Tu glasul îţi ridici*

*Şi lăcrămează teii
De-a versului chemare
Când îţi ascultă dorul
Se scutură de floare...*

*Titan al poeziei
Ce nu aş da acum
Un cât de mic grăunte
Din harul tău s-adun*

*Şi ce n-aş da acuma
Să ştii că inima
Te are aici-aproape
Cât timp va bate ea*

Cornel Balaban

Fața primăverii

*Tată, de mică, îmi ziceai, lumina de aprilie
Sucombă toate celelalte
Străluciri.
Hristos , moartea prin moarte călcând
În haină albă ne-mbrăcă
Fața primăverii să lumineze și la picioare –
În loc de sânge,
Flori albe, roșii, galbene, albastre să răsară...*

*Tată, cămașa, altădată albă, însângerată este!
Nu știu, învechitu-s-a sângele-Ți divin pe pânză
Sau cei ce-o îmbrăcară ți-o profanară!?...
Acum, în locuri sacre-nchisă –
De toți uitată zace: e doar o pânză...
Tată, sunt lupte mari: te-au împărțit străbunii
În douăsprezece seminții: numai pentru
Fotolii pământestești...*

*Fața primăverii, astăzi tristă, zace-n doliu –
Lințoliu cenușiu, aproape invizibil, hornul umple;
Petele, din vreme-acoperite, greu las ochiul liber
Neagra ură-n suflet să observe...
Sunt tristă, Tată, cine mă-nțelege?!
Boli grele asupra-ne coboară; războiesc pământul
Inelele se ard, de parcă-n ele stă puterea...*

E tristă, Tată, fața primăverii.

Olariu Elena

I Was Once...

*I was once
A hawk flying
High*

*I was once
A lion roaring
Loud*

*I was once
A skunk spreading
Stink around*

*I was once
A garden snake slithering
Along the ground*

*I was once
A spider spinning
My web of wool, steel, lies*

*I was once
A little boy with
An imagination*

Andrei Damian

Simple lives

The village is small, five families, and seven houses including the temple. We are a total of about 30 people and we manage well. Our village is located deep in the rainforest. We are the only people on this earth blessed by OTCHOO the supreme god of earth, water, fire, and air. We are one village in the middle of a land filled with jungles, rivers, and mountains, that reach all the way to the horizon. Our life is peaceful; we take only what we need from the jungle, because if we would take more than we need for our survival, lightning would strike, the earth would shatter and animals would leave, all depending on how much we take that we don't need. This has all happened before and we don't want it to happen again. The gods though aren't as strict with this policy as one might think. As I said, our lives are fairly simple: we have the village, our fields, and the river. We grow mostly corn among others, and we harvest all kinds of fruit we can find: dates, apples, lemons, bananas, mangos, watermelons and many others. This all makes up for the meat we can't have in the winter because the meat would go bad. In the summer and whenever there are animals around we still hunt only what we need, small game and sometimes big game which would last us longer, naturally. We also hunt for fish using fishing nets, and the more skilled hunters go out with the spear. Our water also comes from the river. Our gods are OTCHOO of the four elements, ITZINGA of all means of food, TSOOGOVA of nature as in the jungles, rivers and mountains, and last but not least there is VITICDAA reining over all fauna and flora. The animal that symbolizes our tribe was selected to be the Black Panther, chosen for its agility and stealth. This concludes our tour of our village; thank you for visiting; the ferry schedule is put up near the landing dock; and be sure to stop by the gift shop on your way out!

Andrei Damian

IOAN GÂF-DEAC

Poem peripatetic

*Vine soarele să trăiască în zori, pleacă zidurile în mersul dat cuiva
printr-un univers cu fiori să nască triburile în sterpul timp golit de
secunde, umplut de veacuri, cu veșnicii zidite în pătrate, în fulgi de zăpadă,
în lacrimi cu franjuri.*

*Nu-i soarele al nimănui,
nu-i sensul un mers al cui și al cuiva
în un deodată înlăuntru.*

*Nu-i nici o direcție proprietară de vers prin mers în sfântă inerție amară.
Sunt rupte aripi din valuri de soare, sunt supte văi din câmpuri pe care se
moare, mărturisiri se trec în urziri ce întrec marile firi, într-una unuia
ceva rotind spre a merge, spre a se urni.*

*Dau gând în lei ce participă stând în șei cu strâmb adânc.
Un singur singuratic devine blând, cu largă distanță de vorbă dând celui
ce trebuie să ajungă.*

*Cosmos ajuns îndeajuns
departe ce geme,
victorie de nepătruns
în pricini și puncte de semne.*

*Vin leagăne în curburi, pleacă dreptunghiuri în albastre lacrimi de cer
zorit să se nască.*

*Cântec exact tresaltă în respirația victoriei cu searbăd contur.
Nici înțelesul nu are mers, nici revederea de vreodată nu șterge micșorarea
de peste drum.*

*Era întuneric.
Stăpânul în hieroglifă murea, topirea o scurgere de oțel rece în ruptură
zace.*

*Necuprinsă micșorare cântec adună, nestinsă îndurare o plantă în zare
sugrumă.*

*Trec rând pe rând metale calde prin mersul curbiliniu al soarelui din
obișnuință.*

*O nelegală ploaie îndoaie nașteri de asemănări, trecute cosmosuri în
neuitate uitări.*

*Bunăoară, taina din timp este o doară din haina ce rupe în franjuri
azvârlituri de zimți de aur.*

*Spre mine fac semn și-mi zic să merg mai departe.
Ridică sensul din spate, încarcă esența din față, răstoarnă înaltul din
adânc.*

*Ați vrut oglinzi din răstriște un fel de răscruce să fie.
Să nască, ați înfrunzit o anume negură într-o pădure cu mii de metale
zdrobite între două iubiri.*

Și tu, mai mare Soare, ai franjuri în razele tale?

HEINZ-UWE HAUS

Integrating in-between – and move on!
Mihaela Albu, short stories

Mihaela Albu's first collection of short stories *Je Ne Regrette Rien* (Eikon, Cluj-Napoca, 2012, 96 pp.) narrates, as Constantine Eretescu defines so precise in his forward: "the world between two worlds". Its main question is: in what way is the behavior of an immigrant different from a local's? As a Romanian, who has chosen - after the 1989 liberation of her country - to expand her horizon to "the capital of the world", New York, she herself has experienced how much the integration into new social conditions forces to give up principles that had defined her life prior to this decision. Her wide range of observations describe how much place can imprint identity, how landscape can influence character, and how a sense of place connects with a sense of self and a sense of connection to community. Leaving the homeland and choosing foreign soil, language and culture is not an easy *migration* (the birds who migrate always return), it is *im-migration*: abandoning the home, traditions, language and acquiring a behavior for and of assimilation. "Freedom" and "Necessity" get added each new day in the new world new meaning.

Through an exploration of cultural, psychological, philosophical and geographical terrain her short stories explore an American array or the lack of it; of truth of the evasion of it. Confronted with the moloch Manhattan, the reader soon understands, why the editorial page of *The New York Times* has tactfully removed all color, as Pico Iyer once said. But to view its reality in black and white may avoid the "clash of civilizations", it does not harnish against a kind of surreality, where the town seems often more to be a cultural pawnshop cluttered with bric-a-brac. And how to scan the sky for the sun, if it is blocked by the rise of the skyscrapers? Where are the hills behind the Sucevita Monastery? For Albu, the act of observing is at least as active and complex as the act of writing. She makes language that surprises and delights. (Translation from Romanian to English by Elena Flora and Denisa Albu-Rasmussen).

Implicit in this collection is a very original guiding principle: that while "what happens to me" may be altered by memory, produced by dream, or entailed by chance, the recording of these real or imagined experiences and associations – the creations and prevarications of Romanian immigrants specific reality – is the generator of lyricism. The town itself seems to transform its myths into prose. Albu's strength is to be able to negotiate the contrasting identities available to her, "leading to the re-harmonization of the sacred and the profane in the New York initatic space" (George Alexe in the afterword).

The strength of Mihaela Albus's storytelling is her ability to lead the reader to re-connect to his own emotional memory. Her characters "try with all their might to remember, they dream of their native hills, and they try to recapture the lost gaze of the lover they had left behind"(Eretescu). She gives us her account of an existence "in-between" - seen, unseen, dreamed and invented, in words that are engaging but unsentimental, challenging and yet still affecting and bright.

CHARLES HELMETAG/IGNAZ KATZ

Love Letters in Pictures

Jean Bodin: *Für M. Zwiebilder 2002-2005*

At a time when it is customary for the creative arts primarily to reflect themselves, the position taken by Jean Bodin in his latest art publication, *Für M. Zwiebilder 2002-2005* (Rochester, NY: Edition Lulu, 64 pp.), is quite rare.

The story of the relationship of two lovers is told in 65 pictures, which also deal with basic questions of human existence: God, love and death. The flowers, portraits, scenes, landscapes and forms that appear here are "alienated," to use a Brechtian term, by their context, a quotation from Psalm 193: 15-16:

As for man, his days are like grass,
he flourishes like a flower of the field;
the wind blows over it and it is gone,
and its place remembers it no more.

Yet Bodin's *Zwiebilder* defy the awareness of the fatal outcome of his beloved's illness with a dedication and commitment to life.

"When things get serious," Bodin says in a commentary, "all restless activity only misleads us."* His pictures seem to defy the fears and mysteries of mortality. He uses everyday media (water colors, oils, felt tip pens, India ink) to assert the togetherness of the two lovers in spite of the inevitability of death.

The pictures tell the story of this our world. They deftly combine realism and abstraction since they have an audience. Nothing seems contrived or autocentric. Therefore we are moved, we empathize as we look at these pictures. The images are intimate, like a collection of love letters that are found accidentally but keep their secrets even when they fall into the hands of strangers.

The motif of the flower holds a special significance for Bodin. It appears in eight of the pictures. The flower has long been a symbol of the sacrifice and giving of lovers. With color, fragrance and their many different shapes, the blossoms are responsible for the continuance of their species. "With their nectar and pollen, they battle against resignation and death without redemption," as Bodin put it. Art history shows that flowers

have become important symbols thanks to their budding and blossoming, their withering and regeneration. One need only think of Renoir, Chagall and Boschert.

Still regardless which motif he chooses, Bodin's *Zwiebilder* seem contemporary and fragmentary, surreal like a dream yet strangely connected.

Sometimes Bodin's work makes one think of Matisse, e.g., his early "Dancing Acrobat" (XXXIV) and "The Sorrows of the King" (XLII) or even his late "Jazz" (XLVI) or Matisse's collaboration with the exiled Chilean artist Guillermo Deisler on the international "Peace Dream Project Universe" in 1989. Yet again and again Bodin's picture book becomes a reader, a text. Annemarie Bostroem's "Terzinen des Herzens" or Ingmar Bergman's "Sunday's Children" come to mind. Like Dinah Nelken's epistolary novel "Ich an Dich," Bodin's *Zwiebilder* likewise have a story and a moral for lovers and those who would be lovers.

Above all, however, Bodin's view of interpersonal relationships is comparable to Bertolt Brecht's: he makes it possible for his audience to take in critically what he has created. The pictures pray for a full and fulfilled life, not one that is hindered or oppressed by death. In this way, Bodin lets us perceive the complexity of the situation in which these "letters in pictures" came to be. The unspoken becomes a story. At its core, this story does not so much portray the lovers and their everyday life as it does an extraordinarily different view of human existence and its unresolved questions that resonates in all our souls. As Bodin says, "That which is most precious slips away from you; the stillness does not."

*All quotations are from a conversation between Jean Bodin and Ignatz Katz.

GHEORGHE NAGHI

Noi contribuții la istoria Bisericii Ortodoxe Române

Anul trecut, 2012 a fost un an bogat pentru istoricul Pr. Vasile Muntean când îi apare *Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei* la editura "Învierea" și volumul *Scrisori teologice și istorice* (Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2012, 300 pp.) căruia P.S. Episcop Lucian îi scrie și *prefața* amintind multipla și bogata activitate a autorului, de profesor și istoric în același timp. Un *cuvânt explicativ* venit din partea autorului ne lămurește în detaliu asupra conținutului cărții care adună diferite materiale – parțial publicate – autorul adaptându-le, modificându-le sau chiar întregindu-le, dar și unele studii inedite.

Câteva din cărțile autorului se circumscriu Bizantinologiei: 1. *Organizarea mănăstirilor românești în comparație cu cele bizantine până la 1600, Extras din Studii Teologice* (1984), reeditat sub titlul: 2. *Bizanțul*

și românii. *Cercetare comparativă privind organizarea mănăstirilor*; Trinitas, Iași, 2005; 3. *Bizantinologie*, Ed. Mitropoliei Banatului, Vol. I, Timișoara, 1999; 4. Vol. II, Timișoara, 2000; 5. *Spiritualitate bizantină și românească*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2004; 6. *Exegeze istorice și teologice*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2005; Alte cărți țin de istoria Banatului: 7. *Monumente istorice-bisericești din Lugoj* (în colaborare), Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1981; 8. *Contribuții la istoria Banatului*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990; 9. *Artă și cultură* (1996); 10. *Artă și cultură*, ediția a II-a (2009); 11. *Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei*, Editura Învierea, 2012; altele de istoria Bisericii Române: 12. *Istoria Bisericii românești* (de la începuturi până în 1716), Ed. Marineasa, Timișoara, 2009; 13. *Istoria Bisericii Românești* (din 1716 până azi), Vol. II, curs sintetic, Editura Marineasa, Timișoara, 2010; în sfârșit, altele de istoria Bisericii Universale: 14. *Istoria creștinătății (de la Hristos până la Reformă 1517)*, Ed. Sophia, București, 2004; 15. *Istoria creștină generală*, Vol. I (ab initio-1054), Tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte, Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008; 16. Vol. II, (1054-până azi), București, 2008. Sub îngrijirea lui au apărut: 17. *Al. Elian, Bizanțul, Biserica și cultura românească*, Ed. Trinitas, Iași, 2003; 18. *În memoria lui Alexandru Elian*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 2008; La majoritatea acestor volume au apărut recenzii în presa românească din America. Iar lucrarea de față este a 19-a.

Volumul *Scrieri teologice și istorice* este dotat cu un tabel cu obișnuitele prescurtări bibliografice și abrevieri uzuale după care se deschid două capitole din domeniul Teologiei, intitulate *Apocalipsa între cele două testamente* și *Vechi interpretări ale ultimei cărți neotestamentare* unde autorul trece în revistă semnificația și locația celor mai frecvente cuvinte din ambele testamente precum răpirea în "duh," "Fiul Omului," "pomul vieții", simbolul curcubeului, "Mielul", "666" sau cuvântul care a provocat pasionante comentarii, Armaghedon. În celălalt articol, autorul dezbate vechile interpretări sau tâlcuiri ale Apocalipsei – comentarii din limba greacă - plecând de la Papias, și până la Sf. Irineu, episcop din Lugdun, Sf. Ipolit al Romei († 235), Clement Alexandrinul († 220), Origen (†253), Dionisie cel Mare (†265), Metodie al Olimpului din Likia († 311), Oikumenios, Andrei, arhiepiscopul Cezareii Capadociei (†614), Arethas († 944), Eftimie Zigabenu. Dintre scriitorii de limbă latină sunt discutați poetul Commodian († 310), Victorin de Pettau († 304), Lactantiu († 320), donatistul Tyconius (sec. IV), Apringius de Beja (sec. IV), Fericitul Ieronim († 420), Fericitul Augustin (†430), episcopul Primasius († 560), Casiodor († 580), Beatus de Liebana (sec. VIII). Autorul menționează și dintre contemporani pe teologul grec Savvas Agouridis care s-a impus în domeniul interpretării Apocalipsei.

Următoarele capitole sunt de mare importanță pentru că tratează o problemă extrem de arzătoare și anume îmbunătățirea limbajului textului Liturgierului propunând diverse alternative ca – de exemplu – să fie înlocuit înțelesul cuvintelor *loghike latreia* cu "închinare în Duh", "slavă"

să fie înlocuit cu dacicul “mărire”; la rugăciunea “Împărate ceresc...” autorul propune ca în loc de “...vino și Te sălășluiește întru noi...” să spunem “...vino și locuiește în noi”. Apoi la Rugăciunea domnească, autorul sugerează ca în loc de “...spre ființă...” să rămână “pâinea noastră cea de toate zilele”.

Avem însă o obiecție la propunerea autorului de a înlocui cuvântul “greșalele” cu “greșeli” din Rugăciunea domnească. Cuvintele respective au însă un înțeles profund dogmatic diferit de care trebuie ținut seamă. Cei bătrâni înțelegeau perfect sensul cuvântului “greșale” care însemna, păcate. Explicația dogmatică spune clar că noi creștinii în relația cu Dumnezeu (sau față de Dumnezeu) nu putem avea decât păcate iar greșeli putem avea doar în relație cu semenii noștri, unii față de alții față de care nu putem avea păcate. Prin urmare, cei din secolele anterioare aveau întru totul dreptate folosind “greșale” pentru păcate. Prin urmare propunerea Părintelui Vasile nu trebuie să intre în funcție, ci este bine să se păstreze cuvântul “greșale”, dar cel mai bine, *păcate*. Prin urmare - consideră autorul - “este de dorit ca o echipă de specialiști din cadrul Bisericii, plus câțiva lingviști ortodocși, să reia în detaliu toate aspectele... să perfecționeze atât fondul cât și forma...”

În alt capitol vorbește de” botezul sângelui” al martirilor dintre care unii nici nu ajungeau să fie botezați cu apă. Mântuitorul vorbește de botezul sângelui de care au avut parte majoritatea ucenicilor Lui și cu El în frunte (Marcu 10, 38-39). Ca și în capitolul anterior, autorul semnalează încercând să îndrepte toate scăpările, inadvertențele, greșelile Sinaxarului în vederea unei noi ediții în Biserica noastră. Cu sugestii de îndreptări Pr. Vasile Muntean vine și când e vorba despre creștinismul antic dobrogean așa cum este el prezentat în comentariul semnat de Nicu Zugravu care se opune apostolatului Sf. Andrei pe teritoriul românesc. Nu mai puțin incisiv este cu rectificările și întregirile aduse la două manuale de *Istoria Bisericească Universală* semnate de I. Rămureanu, M. Șesan, T. Bodogae apărute în 1987 și 1993 precum și la lucrarea lui N. Chifăr, *Istoria creștinismului* în patru volume. Istoricul răspunde pozitiv la întrebarea referitoare la Sf. Dimitrie, dacă a fost cleric sau militar prin explicarea expresiei *diaconus Demetrius*. Totodată propune ca numele lui Iustinian I să fie omis din sinaxar rămânând ca meritele sale să fie recunoscute doar în domeniul istoric și legislativ. Într-un alt capitol autorul se ocupă de cele mai reprezentative figuri feminine din istoria spiritualității bizantine: Hypatia, împărăteasa Athenais-Evdochia, Anicia Juliana, Kasia, Irina Dukas, Maria de Alania, Ana Comnena, Irina Comnena, Teodora Raoulaina, Evdochia Paleologhina. Urmează un medalion închinat bazileului constantinopolitan Vasile al II-lea și legăturilor sale cu romanii ca să treacă după aceea la un subiect larg dezbătut în acest volum, Banatul și Bizanțul unde vorbește despre solia constantinopolitană din 449 care a mers la Curtea lui Attila (unul din membrii ambasadei – Priscus Panites – a reținut *numele Timișului*). Sunt semnalate și cele două castre episcopale din Banat, *Litterata* și *Recidiva*, aflate sub jurisdicția arhiepiscopiei Justiniana Prima, apoi episcopul Ursus, participant la Sinodul VII ecumenic, din 787, care nu a păstorit în Banat precum și faptul că înspre Dunăre, în Sudul Banatului

ființa o mănăstire – Toson sau Rosani – găsiindu-se printre donatori voievodul Glad și Manuel I Comnenul (1143-1189). Urmează pagini bogate legate de monahism în care Pr. Vasile Muntean include monahismul balcanic (grec, bulgar, albanez, sârb și vlah), monahismul bănățean, viața mănăstirească, viața monastică în Mitropolia Banatului, pe Sf. Nicodim de la Tismana, ascetismul bănățean. Două medalioane și un studiu închinat autocefaliei Biserii Ortodoxe Române încheie volumul în cauză. Medalioanele sunt dedicate profesorului său, Acad. Alexandru Elian și filosofului Constantin Noica.

Ne oprim la subiectul care privește *ecouri ale recunoașterii autocefaliei în Banat*, temă pe care am dezvoltat-o în 1985.¹ Părintele autor readuce în discuție această temă (de altfel foarte importantă) și face două afirmații: *P. C. Sa* (adică subsemnatul) *reproduce – cu unele scăpări – textele ce le reproduc și eu, exceptând ultimul, însă nu integral în cazul primelor două, de vină fiind (cred) cenzura din “epoca de aur”* Deci, Părintele Vasile are perfectă dreptate în partea a doua a afirmației sale deoarece și el știe din propria experiență cum opera cenzura pe acele vremuri; mai putem adăuga faptul că publicam într-o revistă unde aveam un număr limitat de pagini și nu o carte unde poți să spui opiniile pe un număr mai mare de pagini. Sunt nedumerit însă în privința primei afirmații referitoare la „unele scăpări” ori eu nu am găsit nici o “scăpare” deși am revăzut materialul. Urmează să mă lămuresc, sper. Credeam însă că cineva va continua să studieze revistele care le-am menționat în susnumitul articol, fiindcă eu m-am oprit, atunci, doar la *Luminătorul* din Timișoara, *Biserica și Școala* din Arad, *Romänische Revue* din Reșița și *Temesvarer Zeitung*. Iar pentru a continua munca începută în 1985 cu ecoul autocefaliei în Banat este necesar – cum spuneam pe atunci - a vedea restul revistelor și ziarelor românești, germane și maghiare din orașele bănățene, Reșița, Timișoara, Lugoj și Caransebeș.²

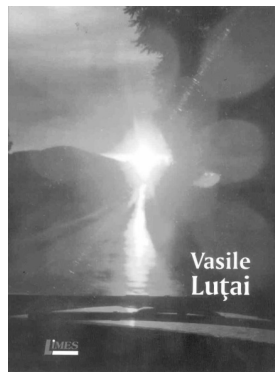
Volumul se încheie cu prezentarea a 40 de ilustrații (multe inedite), cu un indice de antroponime și toponimic, toate tipărite pe o hârtie de calitate excelentă într-o manieră elegantă. Chiar dacă Părintele Vasile Muntean a fost mai critic în această lucrare decât în altele, totuși o face cu multă înțelegere și blândețe având grijă să nu supere. Maniera critică “preoțească” oferă astfel un exemplu elocvent și pentru alții aflați în situații asemănătoare.

¹ Pr. Gheorghe Naghi, *Studii de istoria bisericii românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Editura Criterion Publishing, București, 2006, p.324.

² Pr. Gh. Naghi, *op. cit.*, p. 332.

Vasile Luțai – “Păzitorul făcliei”

*Eu, păzitorul făcliei,
sunt flacăra
ce trimisu-o-ai
să ardă-nainte.
(Vasile Luțai, Păzitorul)*

Vasile Luțai s-a născut la 24.09.1950 în localitatea Bocicoiel, jud. Maramureș și a absolvit Facultatea de Teologie ortodoxă din București. Din 1972 este preot paroh în Parohia Ortodoxă Vișeu de Sus III. Punându-și toate eforturile în slujba comunității, a refăcut și extins pictura vechii biserici, a reînțemeiat, pe Valea Scradei, mănăstirea atestată documentar din secolul al XVIII-lea, a asigurat pictarea acesteia și a adăugat un cămin pentru călugări și oaspeți. A publicat șapte volume de versuri, dintre care unele în stil japonez, atras de spiritualitatea înaltă a haiku-ului. Volumul *Diastaza*, la care ne referim în continuare, a fost tipărit la Ed. Limes, Florești-Cluj în anul 2012.

Titlul cărții semnifică intervalul/distanța dintre om și creator. Din cuvântul introductiv/explicativ, transcris din cartea părintelui Dumitru Stăniloae – *Teologia dogmatică*, aflăm că diastaza se micșorează neconținut, astfel încât după moarte, sufletul credinciosului va gusta nemijlocit din plenitudinea și înfinirea dumnezeiască: Eternitatea, departe de a fi uniformitate statică, este în chip minunat mereu reînnoită în experiența spiritului, un început absolut. Cel ce urcă nu se oprește niciodată, mergând din începuturi în începuturi care nu au sfârșit. Dar fiecare început are dintr-un anumit punct de vedere, în sine totul.

În prefața cărții, poetul și editorul Mircea Petean dezvăluie strategia volumului: “Ca pe o călătorie cosmică – dintr-un cer în altul – a sufletului scăpat în ținuturile nesfârșite ale Paradisului, așa își concepe prezenta carte de poeme Vasile Luțai.”

Până a ajunge la anularea diastazei, poetul parcurge mai multe etape/trepte inițiatice, pornind de la cotidianul anost, urcând apoi treptele unei scări celeste spre cunoașterea creștină deplină, pe care le prezentăm în continuare cititorilor, ca prilejuri pentru o meditație mântuitoare.

Păcatul este simbolizat prin întunericul dur, contondent: “Întunericul/ ca un târnăcop/ mă lovește/ în moalele capului.” Viața terestră trece ca vântul, omul efemer/inconsistent părănd o umbră vizibilă numai în lumina divină din care s-a născut și pe care credinciosul trebuie să o regăsească: “Încă mă simt/ ca o umbră” (*Constanța*).

Omul este dator să-și gospodărească viața și îi e teamă să părăsească această lume efemeră, cu plăcerile ei, chiar dacă moartea reprezintă o etapă superioară spiritual, prin anularea diastazei pentru cel mântuit: “Îmi plânge

lumina/ la geam/.../ Ce să fac/ cu veșnicia/ ce mă paște,/ că doar ieri/ mi-am sădit via?/ Și-am pus/ turn de pază-n ea/ până timpul/ va-nceta” (*Amurgire*).

Între plăcerile vieții, iubirea rămâne cel mai puternic și totodată delicat sentiment: “Eu nu am nici o vină/ că tu ești așa de frumoasă,/ (...)/ Lasă-mă să dorm/ în răcoarea ochilor tăi/ și mai lasă-mă/ să-ți sărut/ mulțimea anilor grei!” (*Eu sunt de vină*) Cu toată trecerea timpului, amintirea clipelor de iubire rămâne încadrată într-o lumină divină: “Când fugeam/ cu câte-o rază/ prinsă-n palme,/ ducându-le depline/ până la marginea codrului,/ unde le priveam doar noi,/ apoi le scăpam în unde/ și-n revărsarea luminii/ niciunde” (*Remember*).

Rostul preotului-poet pe acest pământ este să sădească credința în enoriași, să le insuflă dragostea pentru semeni și astfel cuvintele sale au rodit pe ogoarele sufletelor: “eu am fost trecător/ cum o umbră/ de nor,/ și-am semănat aici/ un ogor/ cu sămânța/ ce-a răsărit mândrul spic/ din nesfârșitul lan” (*Am fost odată...*).

Iar credinciosul trebuie să știe că suferința îi va aduce alinarea: “Prin suferință/ ajungi/ la lumină/ cărând în spate/ întunericul” (*Misteriile lui Mithra*).

Epoca postmodernă, pe care o trăim, a pierdut, din păcate, buna cuviință și sentimentul religios, oamenii devenind orgolioși și răi, iar cei aflați la putere luptându-se pentru ciolan, neinteresăți să-și ajute semenii. Răutatea oamenilor este surprinsă frust și aspru în poezia *Un sat fără câini*: “În satul acesta/ de câini nu e nevoie/ pentru că eu sunt câine pentru tine,/ tu ești câine pentru mine,/ noi suntem câini pentru voi,/ iar voi sunteți câini pentru noi./ Doamne,/ ce mai vremuri noi!”

Alte poezii, precum *Ferma de melci*, *Viscolul*, *Clopotul foamei* au ca temă critica socială. Nu scapă muștrului nici preoții care cer pomană pentru a se îmbogăți (*Curată pomană*).

Dar timpul trece necruțător și autorul presimte că treapta eliberării sufletului de corp se apropie: “Pare-mi-se/ că noaptea aceasta/ fi-va o cărare spre dincolo,/ ori strigătul/ din care nu mai ieși/ până ce ajungi/ la marginea/ mărginirii” (*Onirică*). Momentul desprinderii sufletului echivalează cu pierderea umbrei: “Doamne,/ lipsit sunt de umbră,/ părăsindu-m-a/ aseară în amurg” (*Un soare ce ucide*).

Desprinderea este însoțită de neliniște și spaimă, chiar pentru credincios, în versuri de mare zbucium sufletesc: “La început/ de veșnicie/ o scară coborât-am/ prin lumină/ și fulger/ peste boabele de rouă/ ce dau în mugur/ de cu seară/ iar serile n-ajung/ la un hotar,/ căci lespezi de întuneric/ se desprind/ de lângă ceruri/ când prea încet/ se-aprind luminile-nvechite/ și moartea umblă/ ca un hoț prin cuiburi,/ îți vine să amețești/ sau să te tulburi./ De aceea strig ca-ntr-o nădejde/ fără fire/ ca milă să ai/ și de umbra/ ce se-ascunde/ în cuib de nemurire” (*Desprindere*).

Trecerea în lumea de dincolo se face printr-o poartă de lumină, fără ruptură ontologică: “Lumina/ ca o poartă era./ Prin ea/ sufletul meu/ intra și ieșea./ Lumina/ cărare era/ și înaintea mea/ ea mergea/ cum toiagul orbului./ Lumina/ visul meu/ de odinioară era” (*Lux*).

Și începe călătoria prin infinitul divin: “Călătoream/ din timp ieșind/
ca dintr-un cerc prea strâmt/ înspre lumină” (*Neterminată*).

Dumnezeirea îi este revelată preotului-poet prin imaginea focului rece, infinit, care nu te arde: “Un fel de foc/ ce nu ardea,/ dar se-ntindea/ pe dinaintea ochiului/ ce îl păzea/ și întinzându-se/ nemurea./ (...)/ Și deși credeam că se găta,/ el continuu era/ și neoprit stătea/ întru esența sa./ Nimic nu lumina/ mai tare ca sinea sa./ (...)/ Nimeni vreodată va trece/ cum oul în zbor/ pe calea ce duce/ spre marele gol,/ unde nenăscuții încă așteaptă/ capătul durerii/ să-l treacă într-o barcă” (*Revelația focului*).

Peregrinările sufletului întru Dumnezeu se petrec atemporal “Urcam un al treilea cer/ pe dinafară de el./ Timpul aștepta ca o umilă slugă/ (...)/ Aici înțeles-am/ că viitorul se clădește acum,/ iar trecutul nu-i decât/ piatra filosofală de-ncercare,/ ce te ajută să-ți mai găsești/ o casă nefăcută de mână” (*Dintr-un cer într-altul*).

Păstrându-și personalitatea, poetul are viziunea infinitului cosmic prin care călătorește, dobândind conștiința că a trecut într-o altă stare a aceleiași existențe: “Timpul nu mai e drumul meu,/ ci piedica ce-mi așteaptă/ fiecare pas./ El mă desparte de cel ce nu sunt./ Mă uit doar dincolo/ și mă văd/ cum în cerc curg;/ mă mișc și revin/ la același punct./ Mă uit înapoi,/ dar înapoi nu mai este;/ mă uit înainte/ și ca o stea ce se mișcă/ stând pe loc./ Mă împac cu gândul/ c-am intrat/ într-un nesfârșit./ Un nesfârșit divin,/ înlocuind timpul/ cu un cerc/ prin care încerc/ să-mi leg o piatră/ în devenire/ de cel ce-a căpătat altă fire” (*Timpul desprins*).

În deplina lumină, autorul poate să-și judece viața pe care și-a dedicat-o păstoririi și îndrumării credincioșilor parohiei sale pentru care a fost un paznic al făcliei credinței ortodoxe: “Dincolo de cerurile/ pe care voi le vedeți/ eu venit-am de-acolo/ unde eram paznic de noapte./ (...)/ Pentru cei ce nu-nțeleg/ eu exprimam invizibilul/ ce nu se poate reda/ decât prin muzică./ (...)/ Oare câte litere/ ar trebui să cunoști/ pentru a putea reda energiile/ necreate/ pe care le primește un înger?” (*Omul metafizic*)

Astfel treptele urcării spre lumină s-au încheiat. Vasile Luțai ne comunică stările de extaz prin care a trecut prin imagini puternice, vii, emoționante. Stilul său confesiv, pigmentat cu ardelenisme, ne aduce liniște sufletească. Poeziile sale sunt rugăciuni ardente și momente de meditație în care harul se revarsă asupra minții și mâinii care scrie. O imagine memorabilă reface lumea transparentă, lumea ca lumen, de care vorbește același mare teolog, Părintele Stăniloae: “Undeva/ la margine de lume/ curge lumina ca o cascadă/ în care caii se scaldă,/ apoi ies prin ierburi/ uzi de lumină” (*Iubirea e jertfă?*).

**Din Rezerve de bunătate, se nasc
Definiții după multe Semne de
întrebări**

Ioan VasIU, *Bolnav de poezie*

Când intri, mai întâi timid, apoi din ce în ce mai înverșunat, mai năvalnic, pe tărâmul nestemat al versului, ai putea crede că e unul al făgăduinței; vei găsi însă aici, nu una ci mai multe realități, stând la taclale cu feluritele visări. Tărâmul acesta e de multe ori povârnit, înșelător – și întotdeauna imprezvizibil, ești prins ca într-un joc reflex într-o mare de oglinzi.

Poetul Ioan VasIU, fiind și jurnalist și-ar dori o singură realitate, dar înveșmântată în toate visările care o pot cuprinde și o pot face să rezoneze și să fluture, în toate gamele de zumzet și de culoare. În volumul *Bolnav de poezie* (Ed. Măiastra, Tg. Jiu, 2012) el vine direct și firesc în fața paginii albe, cu ale sale “Rezerve de bunătate”, aduse la suprafață ca dintr-o fântână a mai rarelor valori predefinite, intrinseci și de necontestat: “dă-mi doamne bucuria tatălui /la nașterea primului fiu /liniștea pe care santinela /o sprijină cu vârful baionetei /după miezul nopții /strănutul pământului /... /acum când secolul aleargă / pe ultima sută de metri /și omenirea își dispută puținele /rezerve de bunătate...” (p. 87). Nevoia de împlinire umană, garanția încă a unei secunde care să nu fie adversă celor dinaintea lor, găsirea rădăcinilor, și implacabilul asumat cu demnitatea soldatului fiecărei zile pe care o cutreieră, sunt adunate într-un snop pe unde poezia își găsește lucid căile comunicante.

La o astfel de punere în gardă, se cer lămuriri, iar Ioan VasIU nu se sfiește să vină cu “Definiții” fără echivoc: “iubirea e o butonieră de floare /tristețea e cel mai adânc ocean /așteptările sunt zare peste zare /lacrimile sunt mărgele de porțelan /dimineața vine întotdeauna pe jos /soarele e ochiul cerului senin /toamna e poemul cel mai frumos /ura-i paharul prea plin de venin /visu-i fereastra prin care privim /uitare-i blestemul ce ne apasă greu /singurătatea-i un râu anonim /iar poezia e al vieții Curcubeu...” (p. 86). E clar, nu e deloc încifrat, putem spune că e chiar declarativ, lucru pentru care îți trebuie limpezime și curaj deopotrivă, identificarea și recunoașterea în elementele de căpătâi ale ființei și percepției tale fiindu-ți singura recuzită.

Există un mare noian de “Semne de întrebări”, de unde, mă gândesc, și întâlnirea de bun augur, a lui Ioan VasIU, cu poezia; el le cuprinde pe foarte multe într-un tablou de gală, în care lirismul este debordant, precum un șuvoi de ambrozie și nectar, scăpat de prin Olimp: “se surpă toamna iarăși peste vii /și frunzele valsează arămii //cocorii fac un ultim rotocol /peste pământul dezbrăcat și gol //aceiași nori turbați, răzbunători /pândesc

la geamul primelor ninsori //lungi trenuri încărcate cu recruți /despică noaptea până înspre munți //lăsând în urma lor miros de fân /pentru fecioarele care rămân //cu gustul ultimelor sărutări /ca niște semne mari de întrebări...” (p. 58).

În sufletul poetului se adună toate anotimpurile, chiar și cele netrecute în calendare; toamna e însă elementul constitutiv care dezgolește sufletul și cuprinsul din jur; e vremea de război cu ce a fost și ce va fi să vină; e o stare de spirit care nu seamănă chiar cu nimic altceva; e un spațiu și un timp, unde și când zăgazarile simțirii nu-și mai au rostul, se dizolvă.

Mai regăsim, tot un fel de toamnă, tradusă într-o “Teamă de târziu”: “rătăcesc de-o vreme într-un ritual /de speranțe oarbe, mute, efemere /e târziu în suflet ca într-un spital /obosit de doctori și infirmiere (...)” (p.37). Un soi de neliniște prinde aripi, se împăunează în creștetul vremelniceii care ne mușcă zilnic: “dau uneori binețe și la garduri /iubesc vântul ce mă va biciui /ador melancolia fără farduri /și scriu în timpul liber poezii/mă plimb într-o pădure de cuvinte /cu teamă parcă de a le rosti /m-ascund în dimineți ca în morminte /și scriu în timpul liber poezii (...)” (*Fel de a fi*, p.25).

Iar dacă mai e nevoie de o traducere a acestei aventuri cât viața, în largul fără țărni, atunci iată: “Așa sunt eu”: “dau un regat pentru o vorbă bună /o viață dau pentru un cuvânt de duh /nu risipesc amarul pe furtună /și nu-s adeptul celor cu năduf //de-atâta pace mi se face sete /și simt neodihnă-n pieptul meu /las uneori amurgul să mă-mbete /și luna cuibărind în ochi mereu //un stol de gânduri am ce-s migratoare /mă sprijin deseori pe câte-un vis /spre orizonturi rumene și clare /las geamul fericirii-ntredeschis //de-atâta poezie parcă-mi vine /să strig în piețe ca teleghidat /atât de vesel sunt că port în mine /un mânz ce galopează ne-ncetat...” (p. 27).

Ei bine, dacă e să-l cred / să nu-l cred pe Ioan Vasiu, îl opresc vreme de-o autoironie, să-l rog să-mi zică o dată și înc-o dată, cum e să fii “Supus cuvântului”: “promit să fiu de-acum băiat cuminte /să nu mai fluier în biserici deci /să nu-mi extrag măselele de minte /să nu beau ape minerale reci /... /să nu trădez vreun fluture ce face /atâta curte florii din caiși (...)” (p. 9).

Știu că răspunsul mi-l va da foarte ușor, poetul zicându-mi: “ei, nu-s atât de rebel, doar Bolnav de poezie”. Da, prietene, dar vezi tu, tocmai boala asta frumoasă, împărătească / dumnezeiască, te face să ai câte ceva din toate, fără a cere ceva anume, te duce undeva într-o parabolă a firii și a fîirii tale, te plasează într-un perpetuum mobile, tu o spui, mai bine decât oricine: “mă tulbură /un zâmbet diafan , /mă limpezește-o /vorbă, oarecare, /sunt, cum să spun, /un fel de geamantan /într-o imensă /sală de așteptare...” (*Sala de așteptare*, p. 59). În geamantanul acela e o zestre, iar noi mai bine de-așa nu putem face decât să viețuim în ce ne e dat de la Dumnezeu.

Dan Anghelescu: o carte – eveniment de tulburătoare densitate și semnificație

Dan Anghelescu ne propune la Editura Eikon (Cluj-Napoca, 2011) cartea sa de elegii intitulată *Și atunci ar fi trebuit să vorbesc.... (Elegii) A ce moment j'aurais dû parler (Élegies)*. Volumul este în ediție bilingvă, varianta în limba franceză de Letiția Ilea.

Este o carte foarte frumoasă în sensul profund al cuvântului.

Ea confirmă faptul că relațiile care disociază sau unesc poetul cu formele poeziei sale țin de subiectivitate, de opțiunile creatoare, mai ales de atitudini în contextul asumativ al valorilor trăirilor experiențiale percepute sau considerate ținte pentru percepții.

Toate se petrec, potrivit autorului, în "...indestructibile ecografii ale lumii...", ori "...prin vecernii misterioase...", în timp ce se observă "...păsări de pradă cu aripi de cristal...".

Dan Anghelescu demonstrează că între intenția de creație și lucrare (poezie, elegie), imaginile poetice re-virtualizate sunt în mișcare, desfășurarea lor fiind ghidată de pilonii tehnicilor/ metodelor, de cunoștințe și de conștiința angajatoare în procesul scriitoricesc.

"Interiorul" poetic al volumului este mai concentrat dimensional decât "exteriorul", însă densitatea specifică a imaginii aspirate este diferită de larghețea, respectiv greutatea imaginilor cosmice din spațiul cvasi-nelimitat al elegiilor care ne sunt prezentate.

Subiectivitatea poetului se regăsește pe cumpăna dintre "interior" și "exterior", pe balansări ori în situațiile tectonice dezechilibrate de demersul intențional creativ. Citim: "...copacii cad în mine/ c-un foșnitor adio amurgurile-s reci cât un dezastru...". Apoi sunt sesizate "...chipuri de dincolo de voci/ în care să-ți închizi ora căzută în fără-de-timpuri".

În elegiile lui Dan Anghelescu viziunea poetică este percepută prin sensuri experiențiale emoționale directe, fapt ce oferă concretețe și inteligibilitate pentru viitoarea exprimare poetică a lucrurilor și faptelor.

Considerăm că valoarea formei pure a elegiei este mai scăzută decât valoarea figurală a acesteia atunci când, finalizată într-o manieră substantivantă superioară, se înfățișează "naturală", însoțită de "minerale poetice utile", organic asociate.

Între valoarea "formei pure" și cea a "formei figurale" din elegiile lui Dan Anghelescu se pot isca polarități, însă, nicidecum disocieri. Forma pură a poeziei este fundal pentru forma figurală.

Sensibilitatea poetică și intențiile atitudinale ale poetului se înlănțuie; prin auto-sprijin ele devin instrumente funcționale compuse temporar, vremelnic, reprezentând sursă axiologică esențială pentru scriere:

“Mașinăriile istoriei tocmai iau foc...”, asistăm la o “transhumanță a întoarcerii”, “începe o părăsire uriașă”, iar “marionetele continuă să-și abjure sfoara”.

Cititorul și poetul, împreună, prin citirea elegiei de către primul, parcurg pași, etape, faze, drumuri, căi ș.a. către “înapoi”, către fundalul “forme pure”, care, reamintim este conjunctivă prin fixația ce sugerează stabilitatea traseului “gândire - cunoaștere - concept figural”. “Aparența e totul...” ne spune poetul, iar “absurdul devine din ce în ce mai tandru”.

Formele figurale poetice din elegiile lui Dan Anghelescu sunt contributive la procesul de conceptualizare a cunoașterii prin poezie. Imaginația este pusă în creuzetul transformativ al substanței ce leagă cuvintele în zale propoziționale.

În fiecare elegie scrisă aici este câte o poveste.

Imaginile poetice reale sunt strict asociate, combinate, articulate cu realități poetice imaginare. Câteodată “intemperiiile...închid fermoarele mărginite” și “absolut toate/ dar absolut toate lucesc sub marele frig al materiei”; constatările lumești le regăsim într-o “magică adormire”.

Filierele predominante pentru avans ale autorului sunt cele ale gândirii prin disjuncție. Poetul se desprinde de masa, volumul, forma și conținutul gândirii sale generale și pășește pe capătul de început al unei filiere de avans care conține sursa catalitică axiologică, potențial suport pentru “carnea poetică” a poeziei. Este la îndemâna poetului intrarea într-un sistem de “joc compozițional” având cuvintele, propozițiile, frazele ș.a. drept unelte pentru conturarea simetriilor/ asimetriilor, mizând pe constanță și variație/ variabilitate în exprimări.

În elegiile lui Dan Anghelescu “...rămân smerite doar întrebările”.

Compoziția substanței manevrate de poet (cuvintele și limba) intră sub incidența unei “fizici a esteticii poeziei”. O lege a raționalității domină autorul prin imersiunea sa voită în principiul unificator al cuvintelor, ca sursă/ origine pentru “forma figurală” a poeziei. Apreciem că sarcina cea mai importantă și dificilă pentru poet este legată de asigurarea deschiderii sensurilor din poezia sa, atâta timp cât el își închide formele poetice prin conturarea finală a povestirii din fiecare elegie. Autorul duce la bun sfârșit o astfel de sarcină.

Fluența verbală în elegiile lui Dan Anghelescu are expresie pe o masă critică de cuvinte. Fundalul formei și conținutului pur al poeziei sale este doar evocat, însă nu neapărat susținut de fluiditate ori de influența relatării poetice de dragul “zicerii poetice”.

În unele cazuri, volumul cuvintelor este predominant masei/ greutății acestora. Atunci apar tensiuni verbale sau scrise între cuvinte, propoziții, fraze, expresii ș.a. care prevalează în economia figurală a elegiei. Forțele de expresie poetică nu se mai regăsesc concentrate în puncte ori subiecte cvasi-pure, deformările de ton și sugerări fiind afectante în construcția poetică.

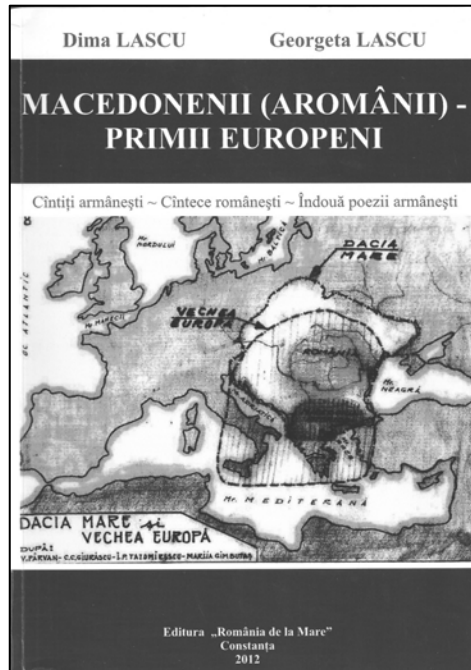
În fond, “limpezimea complexității” este cea care exprimă interesul și sinele conștiinței poetice convențional favorabil pentru recepție, învățare, respectiv trăire în sensibilul elegiilor lui Dan Anghelescu.

Cu această ocazie constatăm că experiența mecanică în poezie este, până la urmă, trăirea particularizată și exprimarea nivelului subiectivității poetului prin corecția sa “arătată alături” (citorilor).

Lumea experienței poetice a autorului parcurge categorizarea cu ajutorul inteligibilității poeziei-elegie și, ca atare, cognoscibilitatea realității/ irealității se obține pe căi raționale, vizuale, virtuale ș.a.

Inteligibilitatea acestei poezii nu se poate înfăptui formal/ practic fără inserția transformativă a subiectivității poetului în actul de creație a elegiei. În acest fel se produce exteriorizarea lucrării poetice către perspectivele fenomenologice cvasi-triviale din lumea comună, obișnuită. Perspectiva poetică este purtătoare de valori caracterizate de inteligibilitate formală/ informală ori directă/ indirectă. De aceea, raționalitatea demersului poetic asumată de Dan Angheliescu vizează încărcarea formelor (poeziei, elegiei) cu valori, pentru a fi dăruite mediului înconjurător vizibil, spre înfățișare cu ajutorul construcțiilor/ edificiilor poetice (poeziei, elegiei). Într-un asemenea cadru ar trebui să intrăm “înapoi în inima albă a unui cuvânt”, să fugim de “străveziul confuz al părerilor docte”. Nimic nu-i pierdut într-o asemenea elegie generală letargică: “vom trece mai departe” spune poetul, “chiar dacă aici totul întârzie”. Însă, “tânăra formă a unui strigăt” este și va fi salvarea noastră, a tuturor.

Revin în final, sentențios, cu dezarmanta și simpla apreciere: cartea lui Dan Angheliescu este de profundă frumusețe.

MUGURAȘ MARIA PETRESCU

Retrospectiva „Luminii Line” – martie 2013

Două nume sunt asociate în permanență: când spui Theodor Damian, spui *Lumină Lină* și invers. Preotul, profesorul universitar doctor, eseistul și poetul au creat revista de spiritualitate și cultură românească *Lumină Lină / Gracious Light* de la New York, dar și revista, la rândul ei a oferit cu generozitate deschiderea către întreaga lume (ea fiind distribuită în cel puțin 30 de țări), primind în paginile ei scriitori din România și nu numai. *Lumină Lină* a ajuns deja la vârsta majoratului, astfel că, din cei 18 ani de existență neîntreruptă, timp de 16 primăveri ea a fost în fiecare an prezentă în România (Iași, Cernăuți, București, Craiova, Constanța, Sibiu, Râmnicu Vâlcea, Reșița, etc.) iar Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, care este Președintele ei, neobosit cum îl știm, activ, implicat în multiple activități culturale și omniprezent, ne-a făcut și de această dată bucuria de a ne vizita timp de aproximativ 3 săptămâni. Așa se face că, din acest punct de vedere, bogatul program cultural al lunii martie a fost gândit și bine organizat cu cel puțin două luni înainte de către Theodor Damian împreună cu Muguraș Maria Petrescu, membru UZPR și consilier editorial la revista *Lumină Lină*, Ion Cristescu, Directorul Editurii Tracus Arte, București, Ioan Sebastian Bara, Director-Manager al Bibliotecii „Ovid Densusianu” – Deva, Jud. Hunedoara și, nu în ultimul rând, de Doru Dinu Glăvan, Președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

Pe 7 martie la Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române, din B-dul. Dacia Nr. 12, București, Editura Tracus Arte, împreună cu Muguraș Maria Petrescu aveau să organizeze lansarea celui mai recent volum de poezie scris de Theodor Damian – *Apofaze*. Sala în care s-a desfășurat acțiunea aceasta a fost plină de prieteni, scriitori, poeți, critici literari care au venit să-l vadă și să-l asculte pe Theodor Damian, să-i primească noul volum de versuri cu bucurie. Lansarea cărții a fost făcută de Ion Cristescu, în calitate de amfitrion, invitații, Lucian Chișu, Directorul Muzeului Literaturii Române, Nicolae Georgescu, Florentin Popescu, critici literari precum și Ioan Gâf-Deac, Prorectorul Universității “Spiru Haret” din București, Vasile Andru, scriitor, Passionaria Stoicescu, poetă, Excelența Sa, Dl Ambasador Alexandru Mica, Prof. univ. Dr. Mihaela Albu, Prof. univ. și scriitor Dan Angheliescu, Prof. Timotei Ursu precum și alți vorbitori, analizând din diverse puncte de vedere noua carte a poetului Theodor Damian sau evocând amintiri plăcute petrecute împreună cu autorul, în țară sau în străinătate. În cuvântul său, poetul Theodor Damian a mulțumit ante-vorbitorilor spunând că revine de fiecare dată în România cu mare bucurie și dor atât pentru țară cât și pentru oamenii de aici. În această idee, se înscrie și dorința lui de a-și lansa fiecare carte mai întâi în România

și apoi la New York, așa cum scriitorii români din țară își doresc recunoașterea cărților scrise de ei în străinătate, în speță la New York, în acest sens poetul Theodor Damian, cât și cenaclul literar „Mihai Eminescu” pe care îl conduce, cât și revista *Lumină Lină / Gracious Light*, sau editura sa din New York, venind mereu în sprijinul autorilor din țară, dornici să-și prezinte cărțile în străinătate. Din acest punct de vedere, Theodor Damian afirma că Oceanul Atlantic nu mai constituie o barieră între cele două țări, ci, dimpotrivă, între America și România, cenaclul „Mihai Eminescu” și revista *Lumină Lină* au reușit demult să creeze un pod literar de legătură și de prietenie, în așa fel încât românii de aici sau din diaspora americană, și nu numai, să nu se mai simtă singuri, abandonăți și fără speranța sau puțința de a comunica unii cu alții. În afară de elementele definitorii și caracteristice ale operei lui literare, Theodor Damian ne propune în această carte o discuție firească, naturală cu prietenii lui cărora le dedică cel puțin câte o poezie, analizându-i în același timp și scoțând în evidență tocmai lucrul cel mai definitoriu la fiecare dintre ei. Înainte de a da autografele mult așteptate, la sugestia poetei Carolina Ilica de a-l auzi pe invitat să citească din poezia sa, Theodor Damian a recitat poezia *Pe drumul dintre A și A*, dedicată prietenului său Dan Anghelescu.

Al doilea eveniment literar din luna martie a avut loc la Deva Mall, Salle d'Or, în ziua de 14 martie, 2013. Organizat de Ioan Sebastian Bara, Director-Manager al Bibliotecii „Ovid Densusianu” – Deva, Jud. Hunedoara, evenimentul l-a avut invitat de onoare pe Eugen Evu, pe care în alocuțiunea sa, Ioan Sebastian Bara l-a numit „magicianul slovelor”. S-au lansat 8 cărți: *Poeme interminabile* (Editura Singur, Târgoviște), *Ludice prelude* (Editura Limes, Cluj), *Li mesia nice* (Editura Limes, Cluj), *Poeme medicinale* (Editura Dacia, Cluj), *Penultimul romantic* (Editura Minerva, București), *Ordinea ascunsă sau pleroma* (eseuri și aforisme, Editura Rafet), *Motoare de căutare sau cartea ca vîetate* (critică literară despre scriitorii români și străini, Editura Rafet) și volumul bilingv *Amintiri care vor veni / Memories to Come* (Editura Singur, Târgoviște, 2012). Dar acest eveniment avea să fie deosebit marcat și datorită prezenței preotului, Prof. univ. Dr. și poetului Theodor Damian, a Prof. univ. Dr. și poet Ioan N. Roșca și a criticului literar Florentin Popescu, care au venit la Deva să-l serbeze pe Eugen Evu cu ocazia acestor lansări. Amfitrioană a fost Muguraș Maria Petrescu atât în calitate de reprezentant al scriitorilor locali, cât și de consilier literar al revistei *Lumină Lină*, dar și de traducătoare a unui volum antologic de versuri care îi aparțin lui Eugen Evu, *Amintiri care vor veni / Memories to Come*. Eugen Evu scrie de aproape 40 de ani, este membru al USR, laureat al multor premii de literatură națională și internațională. Fiind un eveniment absolut special și onorat cu prezenta unor personalități de prim rang ale literaturii române, la el au participat foarte mulți scriitori importanți ai județului Hunedoara, intelectuali, dar și oameni care au fost pur și simplu interesați să vadă pe viu cum se desfășoară o astfel de manifestare literară. În final, Eugen Evu a fost cel care a vorbit despre opera lui, mulțumind celor de față, organizatorului Ioan

Sebastian Bara, Director-Manager al Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” Deva-Hunedoara, pentru organizarea unui astfel de eveniment, tuturor celor care au participat la el, dar și celor care au vorbit despre opera lui (Theodor Damian, Florentin Popescu, Ioan N. Roșca, Muguraș Maria Petrescu, Ioan Evu, care a recitat o poezie de a fratelui său, scriitorului Ioan Hurubă, lui Ioan Urda, poetei Victoria Stoian, profesoarei Raisa Boianțiu și lui Constantin Grecu precum și tuturor celor care au fost de față), oferind autografe pe cărțile lui. A fost o seară care a stat sub semnul magicului, al literaturii și al prieteniei.

Zilele de 15 și 16 martie au marcat un eveniment absolut special și de tradiție, putem spune, care este așteptat cu bucurie și pregătit cu mult suflet în fiecare an. Este vorba de binecunoscutul simpozion “Zilele *Lumină Lină*” care de această dată s-a desfășurat la Reșița, în frumoasa clădire a Consiliului Județean Caraș-Severin și în colaborare cu Societatea pentru Cultură Metarsis și Asociația Radio Semenice. Organizat sub egida Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, evenimentul a fost minuțios pregătit de către Theodor Damian, director al revistei *Lumină Lină* și membru UZP, Muguraș Maria Petrescu, consilier editorial la aceeași revistă și Membru UZP, împreună cu Doru Dinu Glăvan, Președintele UZP din România care, așa cum ne-a obișnuit de aproape un an de când este la conducerea acestei uniuni, tratează tot ceea ce este legat de activitatea ei cu o deosebită grijă, încercând și reușind cu succes să aducă un suflu nou în aspectul general dar și în viața ei, UZPR fiind, la ora actuală, într-un proces de reînnoire și reasezare a valorilor tradiționale, dar și noi, într-un proces de reorganizare a poziției pe care o deține de sine stătător dar și *vis-à-vis* de alte organizații similare din străinătate. Ilustrativă, în acest sens, este crearea încă din iunie 2012 a unui site oficial al UZPR unde, în afară de aspectele specifice acestei organizații (informații din breaslă, comunicate de presă, probleme de legislație și deontologice), foarte des accesate sunt și capitolele știri/actualitate, diaspora. Cuvântul de deschidere al lucrării a fost adresat de către Doru Dinu Glăvan atât oaspeților, membri ai colegiului de redacție al revistei *Lumină Lină / Gracious Light*, cât și invitaților acestei reviste, dar și publicului numeros și select din sală, dornic de a face cunoștință cu publicația prietenă *Lumină Lină*. În numele Ing. Dr. Sorin Frunzăverde, Președinte al Consiliului Județean Caraș-Severin, dar și al său personal, Dl Ionesie Ghiorghioni a urat bun venit distinsei adunări, referindu-se la sensibilitatea titlului revistei “Lumină Lină” și urând în final, succes în buna desfășurare a acestui eveniment. În afară de gazde, la acest eveniment au participat: Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, directorul revistei *Lumină Lină*, membru UZPR, Prof. univ. Dr. Mihaela Albu, redactor șef al aceleiași reviste, dar și al revistei *Carmina Balcanica*, membru UZPR, Prof. univ. Dan Angheliescu, redactor, membru UZPR, Muguraș Maria Petrescu, consilier editorial, membru UZPR, Prof. univ. Dr. Anca Sîrghie, Prof. univ. Dr. Ioan N. Roșca, scriitorul și criticul literar Florentin Popescu, redactor șef al revistei *Bucureștiul Literar și Artistic*, Mariana Pândaru, scriitoare, membru UZPR, redactor șef al revistei

Ardealul Literar, Paulina Popa, scriitoare, redactor șef al revistei *Semne-Emia*, Aurel Pop, scriitor, redactor șef al revistei *Citadela*, George Precup, scriitor, Puiu Răducan, scriitor. Din partea gazdelor au luat cuvântul: Cornel Ungureanu, profesor universitar, scriitor, critic literar și istoric literar, Gheorghe Jurma, scriitor și critic literar, Ada D. Cruceanu, doctor în filologie, scriitor, critic literar și de artă, Ioan Petraș-Arbore, preot, poet și prozator, Prof. univ. Dr. Vasile Petrica, teolog, scriitor și cercetător literar, Petru Bungărzan, profesor de filosofie, Liubița Raichici, doctor în filologie, poetă și prozatoare, Pr. Petru Berbentia, protopop al Reșiței, Ilie Cristescu, Prof. univ. Dr. scriitor și dramaturg. Toți vorbitorii au fost unanim de acord că “Zilele *Lumină Lină*” organizate în acest an la Reșița, constituie „un mare eveniment al diasporei româno-americe, ocazie de înfrățire culturală și prietenie” (Theodor Damian). Preluând ideea ante-vorbitorului, care sublinia, potrivit unui scriitor american, că “ACASĂ este locul de unde, atunci când ești tânăr vrei să pleci, iar când ești bătrân vrei să te întorci”, Muguraș Maria Petrescu a accentuat faptul că, fiind la New York, participând la slujbele ținute de preotul Theodor Damian la biserica “Sf. Apostoli Petru și Pavel”, sau la ședințele de cenaclu “Mihai Eminescu”, pe care le conduce poetul Theodor Damian, precum și în mijlocul comunității de români de acolo, ea s-a simțit tot ACASĂ, deoarece prin toată activitatea sa, Theodor Damian asigură o punte de legătură între românii din diaspora new yorkeză și cei de aici, între oamenii de cultură de aici și de acolo. În finalul alocuțiunii ei, Muguraș Maria Petrescu a mulțumit Președintelui UZPR, Doru Dinu Glăvan, pentru tot sprijinul acordat ca și pentru deosebita organizare a acestei manifestări. La rândul său, Președintele UZPR a ținut să sublinieze valoarea prieteniei, “cel mai scump și drag cuvânt”, pe care-l pot înțelege “...numai aceia/ Ce-n viață știu a fi/ Omenoși cu oamenii”, îndemnând la uniune și coalizare întru binele culturii române.

Sâmbătă 16 martie, tot la inițiativa Președintelui UZPR, oaspeții au vizitat Teatrul “Mihai Eminescu” din Oravița (cel mai vechi teatru din România) unde istoricul și directorul Ionel Bota a fost o gazdă deosebită, oferind oaspeților date despre acest așezământ de cultură românească și ducându-i să vadă cea mai veche farmacie montanistică din România, fondată în 1763.

Așa după cum se poate vedea, rezultatul final, ca și optimismul și voia bună coroborate cu interesul atât al invitaților, cât și al gazdelor din mai multe locuri de a afla cât mai multe și de a stabili noi prietenii literare, s-au manifestat pe deplin pe tot parcursul lunii martie, atât unii cât și ceilalți lăsând la o parte orice fel de baricade care țin de un anumit protocol sau rigori și bucurându-se din suflet de o comunicare perfectă, care a umplut sufletele de bucuria revederii sau a unei cunoașteri, care desigur, pe viitor, va da roadele așteptate. Și, ca să nu se aștearnă uitarea peste aceste evenimente absolut unice, ne-am gândit să le consemnăm și noi, cu speranța că într-o zi, ele vor face parte din istoria literaturii române.

Bibliotecile anului 2012

Biblioteca Județeană "Ovid Densusianu" Hunedoara-Deva se află deja la a treia ediție a decernării premiilor pentru cea mai bună bibliotecă publică din județ (bibliotecă municipală, orașenească și comunală). Cu trei ani în urmă am luat inițiativa de a antrena toate bibliotecile publice din județ într-o competiție care să le impulsioneze activitatea și să le dezvolte spiritul de inițiativă, dorința de a diversifica activitățile cu utilizatorii. Acum, după trei ani, constatăm cu satisfacție că inițiativa noastră a fost benefică, a generat un puternic spirit de emulație între toate categoriile de biblioteci a căror activitate s-a îmbunătățit sensibil atât cantitativ (mai multe activități, un număr mai mare de utilizatori înscriși și antrenați în activități etc.), cât și ca nivel calitativ al tuturor activităților.

Bibliotecile noastre au făcut eforturi notabile pentru a se moderniza, pentru a se racorda în permanență la exigențele tot mai variate și mai numeroase ale cititorilor. Biblioteca Județeană s-a aflat în permanență în legătură cu toate bibliotecile publice din județ, le-a fost alături și le-a stimulat toate inițiativele, performanțele și proiectele.

Decernarea premiilor pentru cele mai bune biblioteci publice are doar valoare simbolică, este o recompensă morală pentru bibliotecile și bibliotecarii ce s-au remarcat în anul precedent în întreaga activitate, care au reușit să atragă în activitățile cultural-educative un număr cât mai mare de utilizatori de toate vârstele, care au valorificat cât mai bine sursele de informație de care dispune fiecare bibliotecă. Biblioteca Județeană a fost în permanență legătură cu bibliotecile, cu colegii noștri bibliotecari, le-am fost tot timpul alături și ne-am străduit ca ei să găsească în noi un sprijin real și eficient. Trăim într-o perioadă în care bibliotecile, cărțile în general, intră într-o competiție puternică și permanentă cu internetul, cu avantajele incontestabile ale calculatorului. Din această competiție iese câștigătoare cartea, indiferent de format, și cititorul, utilizatorul serviciilor noastre de bibliotecă.

Tocmai pentru a stimula bibliotecarii să se integreze cât mai rapid și mai eficient în aceste noi coordonate ale activității bibliotecilor, am demarat acest proiect menit să stimuleze spiritul de competiție dintre biblioteci și dorința de a-și îmbunătăți de la un an la altul activitatea.

Și pentru anul 2012, criteriile pe care le-am stabilit și le-am urmărit au fost cele propuse de noi încă de la prima ediție: calitatea activității fiecărui bibliotecar, aptitudinile de bun organizator și comunicator, grija față de bibliotecă, capacitatea bibliotecarilor de a atrage cât mai mulți cititori, spiritul de inițiativă în organizarea unor activități cât mai interesante și utile pentru locuitorii comunității locale în care funcționează bibliotecă, gama cât mai diversificată de servicii oferite utilizatorilor bibliotecii.

A fost destul de dificil, și în acest an, să selectăm, dintre cele 65 de biblioteci publice din județ, primele cele mai bune biblioteci. Și în anul

2012, activitatea tuturor bibliotecilor a fost bogată, diversă și bibliotecarii au răspuns întotdeauna cu promptitudine la solicitările cititorilor, s-au preocupat ca toate categoriile de utilizatori să beneficieze cât mai mult de serviciile de bibliotecă.

Ținând seamă de criteriile stabilite, de rezultatele activității fiecărei biblioteci publice hunedorene, am acordat diploma “Cea mai bună bibliotecă municipală” Bibliotecii Municipale “Gheorghe Pârvu” Brad, “Cea mai bună bibliotecă orașenească” a fost desemnată Biblioteca Orașenească Petrila, iar “Cea mai bună bibliotecă comunală” a fost stabilită Biblioteca Comunală Beriu.

An de an, vom avea biblioteci fruntașe, iar selectarea acestora nu va fi un gest formal și nu vom oferi acest trofeu decât acelei biblioteci care îl merită cu adevărat. Ne propunem ca această recunoaștere a meritelor profesionale ale bibliotecilor și bibliotecarilor să devină un stimulent pentru îmbunătățirea permanentă a activității acestora și ancorarea lor tot mai responsabilă în viața comunității pe care o servesc. Fiecare activitate pe care o organizează bibliotecile noastre trebuie să pună în lumină rolul tot mai important pe care instituția de cultură numită bibliotecă îl are de îndeplinit în localitățile noastre.

OTILIA MONTANO

Lansarea noilor lucrări ale Prof.univ. Dr. Mihaela Albu la Cenaclul “M. Eminescu” din New York

În această primăvară, membrii Cenaclului “Mihai Eminescu” au avut drept oaspete o veche membră a sa, o reprezentantă de seamă a culturii și spiritualității românești, D-na Prof. univ. Dr. Mihaela Albu. Evenimentul a avut loc la Restaurantul Bucharest, Sunnyside, Queens, NY, în cadrul Cenaclului condus de Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, director al cenaclului și al Revistei periodice afiliate, *Lumină lină*.

Mihaela Albu a lansat cu această ocazie, pe data de 12 aprilie 2013, un volum original, intitulat *Les Révues Littéraires de L'Exile Roumain, “Luceafărul”, Paris (1948-1949)*, autori Mihaela Albu și Dan Anghelescu, precum și un nou număr al revistei periodice *Carmina Balcanica, Review of South-East European Spirituality and Culture*, nr. 9, director Dan Anghelescu, redactor șef Mihaela Albu.

Pentru început, Theodor Damian a adresat un cuvânt de bun venit distinsei autoare, participantă permanentă la activitatea cenaclului nostru, prin rolul său de redactor șef al revistei *Lumină Lină*. S-a anunțat apoi programul lansărilor viitoare precum și sărbătorirea a 20 ani de la înființarea Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și a

Bisericii “Sf. Ap. Petru și Pavel”, din Queens, NY (1993-2013), în ziua de 28 aprilie 2013, Duminica Floriilor.

Apoi a prezentat activitatea prodigioasă a autoarei Mihaela Albu, în domeniul istoriei și istoriografiei diasporei române și a vorbit despre volumul menționat care a fost tipărit de către editura Institutului Cultural Român, în colecția “Biblioteca memoriei” pentru a fi trimis la Târgul de carte de la Paris.

Preocupată de relevarea talentelor literare ale românilor de pretutindeni, precum și de cultura popoarelor din Balcani, autoarea a studiat cu insistență și dăruire creația literară a românilor și a altor naționalități din țările balcanice, făcând cunoscute prin revista internațională *Carmina Balcanica* adevărate comori culturale și spirituale din regiunea sud-estului european. În acest ultim număr sunt prezentate aspecte din specificul istoric, cultural-literar și lingvistic al comunității aromâne. Activitatea de depistare a talentelor s-a desfășurat de multe ori “pe teren”, în țările de origine ale artiștilor, prin eforturi personale deosebite ale comitetului de redacție, în frunte cu Dan Anghelescu, director și Mihaela Albu, redactor șef. Cele două lucrări lansate vor servi ca mesageri culturali-informativi și educativi în general, dar și ca material de studiu în mediile academice și studențești de specialitate.

Despre carte și revistă au vorbit apoi D-na Mariana Terra, redactor șef al ziarului *Romanian Journal*, din Queens, NY, Valentina Ciaprazi, distinsă profesoară de limba și literatura franceză, Prof. univ. Dr. Silvia Burdea, scriitorul Mircea Săndulescu, Ing. Dima Lascu, din partea comunității aromâne din NY, și Ing. George Stirbei. Toți vorbitorii au elogiat performanța profesională permanent ascendentă a autoarei, activitatea deosebită în domenii variate, poezie, proză, memorii, impresii de călătorie, critică literară, cercetare pe linie de istorie și istoriografie, publicistică, editarea revistei internaționale *Carmina Balcanica*, pe lângă activitatea pedagogică la nivel universitar. Prin descoperirea și publicarea realizărilor artistice ale compatrioților răspândiți în lumea largă, devenită “ambasadoarea” românilor de pretutindeni, autoarea dovedește dorința fierbinte de a uni artiștii de origine română prin dragostea de patria mamă, prin comunitatea de limbă și cultură românească.

A fost apreciată dedicarea acestui ultim număr al revistei *Carmina Balcanica*, în special comunităților de aromâni din Balcani, cu o incursiune în istoria și moștenirea culturală a acestui grup etnic, atât de înrudit prin limbă, cultură și trecut istoric cu poporul român. Mircea Săndulescu, Dima Lascu și George Stirbei au completat intervențiile lor cu exemple din viața și activitatea unor personalități de seamă aromâne (Andrei Saguna, Zahu Pană) și a unor oameni de înaltă ținută culturală din România (Nicolae Iorga), preocupați de elucidarea originii și a drepturilor comunității aromâne, răspândite în Peninsula Balcanică.

În încheiere, Mihaela Albu a vorbit cu pasiune despre munca sa, despre volumul publicat în limba franceză, despre ciclul de conferințe închinat unor mari necunoscuți ai culturii române, inițiat la Biblioteca județeană din Craiova, despre volumele dedicate unor personalități de

seamă din exil, care au lăsat o moștenire valoroasă respectată atât în țara de adopție, cât și în alte țări. Referindu-se la populația macedo-română (sau aromână), cea mai reprezentativă numeric și cultural în regiunea balcanică, vorbitoarea a adus omagiu unor personalități de seamă, care au studiat rădăcinile istorice și culturale ale aromânilor, legătura acestora cu poporul român (Nicolae Iorga, Zahu Pană, Mircea Popescu) .

Seara s-a încheiat cu oferirea volumelor prezentate, cu autografe ale autoarei și cu obișnuita recepție într-o atmosferă caldă de comuniune de idei și simțire românească.

OTILIA MONTANO

Cenaclul literar “Mihai Eminescu” din New York Lansarea volumului *Flori de cerneală* de Nicolae Petre Vrânceanu

Un nou eveniment cultural ne-a adunat în seara de 19 aprilie 2013, în sala Restaurantului Bucharest din Sunnyside, NY, cu ocazia lansării unei antologii de poezie a cunoscutului scriitor și profesor Nicolae Petre Vrânceanu, din Craiova, România.

Cenaclul s-a desfășurat sub conducerea Pr. Prof. univ. Dr. Th. Damian, director, în prezența unei numeroase audiențe, americani de origine română, dornici să asculte vorbe de dor, să simtă pulsul, să respire briza unei adieri intelectuale, artistice sosită de pe meleagurile natale.

Theodor Damian a prezentat opera poetului N.P. Vrânceanu, care se poate înscrie în mai multe curente literare, de la cel classic la cele moderne, atât din punct de vedere stilistic, cât și tematic. Au fost citate poezii cu profund sens metafizic, inspirate de sculptura lui C. Brâncuși, în special complexul sculptural de la Târgu Jiu (Masa tăcerii, Poarta sărutului, Coloana infinitului) devenit un fel de altar de jertfă al credinței creștine.

Explicații suplimentare au fost aduse de Ing. Stefan Benedict, care a menționat mărturia lui Constantin Antonovici, referitoare la declarația marelui sculptor român, Constantin Brâncuși, în legătură cu intenția sa clară de a reprezenta prin sculptură, orientarea lui profund religioasă și de a onora soldații români, eroi căzuți în lupta pentru apărarea patriei, în timpul primului război mondial.

D-na Mariana Terra a menționat opera polivalentă a scriitorului N.P. Vrânceanu ca fiind deosebit de apreciată la nivel local și național, analiza creației poetului fiind prezentată de Revista *Ramuri* din Craiova.

Prof. Valentina Ciaprazi a accentuat aspectul romantic al poeziei autorului, caracterizat prin gingășie, sinceritate, puritate, muzicalitate, capacitate de iubire. Cu rimă, clasică sau modernă, de dragoste, patriotică, metafizică sau filozofică, creația autorului, ca profesiune de credință, este

scrisă într-un limbaj universal, al dragostei pentru om și Dumnezeu, pentru bine și frumos.

Imnul de piatră închinat lui Dumnezeu de către C. Brâncuși se alătură cu cinste imnului în cuvinte adresat divinității de către N.P. Vrânceanu.

M.N. Rusu, critic și istoric literar, a apreciat strădania poetului de a trezi interesul tineretului față de literatură, de a readuce la suprafață flacăra dragostei sincere, a romanței, a sufletului, dar în mod special poetul reînnoiește specia psalmilor lirici și a rugăciunii către Dumnezeu. Lucru rar astăzi în generația nouă cât și în cea veche, cu excepția poemelor lui Theodor Damian.

Temele filozofice și religioase exprimate de N.P. Vrânceanu prin cuvântul poetic și de C. Brâncuși prin metafizica formelor, cu interpretarea miturilor religioase în limbaj nou, simbolic, sculptural, atât de sugestiv și puternic penetrant în spiritual uman, constituie elemente de bază de referire la opera celor doi artiști. Poetul dovedește cultură poetică, o cunoaștere serioasă a simbolismului francez și românesc, aducând în felul acesta un plus de măiestrie artistică operei sale.

Poeta Amalia Călin a mulțumit invitatului serii pentru plăcerea estetică pe care creația sa de înaltă ținută artistică a oferit-o audienței și cititorilor în general.

Nicolae Petre Vrânceanu a mulțumit Pr. Th. Damian, celorlalți prezentatori și asistenței pentru frumoasele cuvinte de apreciere. Autorul a expus un bilanț al creațiilor artistice desfășurate pe diferite perioade din viața sa, menționând unele din cele mai dragi poezii, patriotice, de dragoste, religioase. Referindu-se la situația din țară, la problema regionalizării, la pericolul pierderii identității și suveranității naționale, la perspectiva unei religii comune, la moralitatea în decădere a societății contemporane, poetul lansează un strigăt de alarmă menit să avertizeze lumea de pericolul iminent care paște omenirea, în cazul continuării mergerii pe un drum care-l îndepărtează pe om de sine și de Dumnezeu.

Th. Damian a elogiat în încheiere creația poetului, activitatea sa neobosită de propagare a culturii, literaturii și spiritualității române, de pe poziții patriotice și umaniste sugerând apoi crearea unei rubrici dedicate Cenaclului "Mihai Eminescu" din NY în revista locală din Craiova, *Noul literator*, condusă de N.P. Vrânceanu. Acest fapt ar constitui un mijloc de întărire a legăturii artiștilor din România cu cei din diaspora, de înfrățire a românilor de pretutindeni.

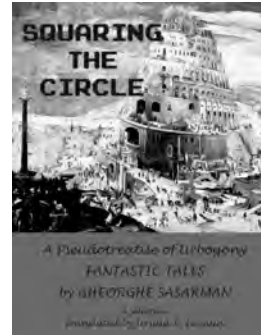
Seara s-a încheiat cu o recepție desfășurată într-o atmosferă prietenească, de colaborare, menită să strângă legăturile dintre românii de pe cele două margini ale Atlanticului.

Gheorghe Sasarman: *Squaring the Circle*

And there is then, of course, the tiny but beautiful mind-bending chaser that is *Squaring the Circle: A Pseudotreatise of Urbogony* by Gheorgie Sasarman, and translated by no less than Ursula K. Leguin (Aqueduct Press; May 2013). If you are reminded of Italo Calvino, then you are on the right track, but Sasarman has his own smart visions to offer readers. The brief excursions into the fantastic cities described here will trip anyone's sense of wonder even as they cause readers to glance at the world we find at our doorsteps with new eyes. These cities are really enjoyable to read and re-read about as Sasarman spins off allegory and innuendo to imagination with remarkably clean language as translated by Leguin.

Any one of these stories will craft in the reader's mind an entire world, a society, a country and then slowly but surely transform that imaginary way station into a refracted aspect of what is happening here and now, and ever and forever. This is the sort of book that is well worth seeking out, as are the cities of the imagination it creates for us. Of course all books create the world for us anew in our imaginations. But only when we help, when we take the time to sit down and read.

Rick Kleffel

Gellu Dorian: *Cartea singurătăților*

Gellu Dorian scrie tot așa cum îl știu. Dar de fiecare dată când îi citesc poezia descopăr alte nuanțe și mă mir că nu le-am văzut de la început pe toate. Am făcut exercițiul re-lecturii aceluiași volum (*Cartea singurătăților*, Ed. Charmides, Bistrița, 2012, 164 pp.) a doua zi pentru a mă verifica. Și a fost așa. Am avut dreptate. Ieri aș fi scris într-un fel despre volum, dacă aș fi scris, azi scriu altfel, evident, înglobând impresiile de ieri într-un soi de nedreaptă generalizare. De la volumul de referință *Singur în fața lui Dumnezeu* nu-l pot citi pe Gellu Dorian decât cu regretul că nu am timpul să scriu un studiu despre poezia lui. Iar pentru această rubrică din *Lumină Lină* voi reduce impresiile generale de care vorbeam la una singură.

Tonul poeziei din acest volum (pentru mine, și din precedentele) este cel

din *Cântarea cântărilor* însă logodit cu cel folosit de autorul *Ecclesiastului*. Amintirea dulce-amară (uneori ai impresia că e mai mult amară) se suprapune peste (sau sub-pune) analiza critică a lumii și vieții, a lucrurilor în general, de pe poziția celui care le-a gustat pe toate și care este cel mai îndreptățit să concludă că toate sunt deșertăciune. Tonul critic împletit cu cel sapiențial incită la lectură și la dialog. Cu alte cuvinte poetul își prinde cititorul în conversație. Iată reușita acestui tip de poezie și a acestui volum în particular.

Th.D.

Grigore Vieru: Testament pentru Fuego

Asociația culturală “Regal D’Art” din Botoșani, în colecția “Regal de poezie” a publicat în ediție bibliofilă volumul *Grigore Vieru: Testament pentru Fuego* (Botoșani, 2012), de fapt un album, el însuși operă de artă, apărut deci în condiții grafice și tehnice de excepție la inițiativa și în coordonarea D-nei Lili Bobu din

Botoșani. Lucrarea ce conține poeme, cântece, confesiuni, pagini alese cu CD, ilustrații inedite ale mai multor artiști contemporani (Marcel Seralio, Carmen Popovici Maxim, Dorina Costrăș, Cristina Damo Irimia, Elena Constantinescu, Carmen Simon Flack, Petru Maxim, inclusiv un portret al lui Grigore Vieru realizat de Adrian Păunescu, și lucrări de Mihai Debeli) se deschide cu portretul lui Gr. Vieru și cu un vers de-al său: “Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi”, urmat de portretul lui Paul Ciprian Surugiu - Fuego, definit de marele poet basarabean “Un cântec, un destin...” Acad. Nicolae Dabija semnează prefața acestei impresionante lucrări. În capitolele “Văzduh de taină”, “Duminica cuvintelor”, “Inscripție pe stâlpul porții”, “Tăcerea mamei”, “Făgăduindu-mă iubirii”, “Rugă”, “Liniștea lacrimii” aflăm poeme de Grigore Vieru, cele mai multe puse pe note și interpretate de Fuego, iar în capitolul “Ecouri” citim impresii despre Vieru și Fuego semnate de mari condeie ale culturii române cum ar fi Mihai Cimpoi, Nicolae Botgros, Mihai Ciobanu, Irina Loghin, Lucia Olaru Nenati, Ian Raiburg și alții. În secțiunea “Taina care mă apără” sunt prezentate poezii alese ale marelui poet precum și dedicații ale sale către inimoasa și marea româncă Lili Bobu. Volumul se încheie cu un foto-album de inimă Vieru-Fuego și cu CD-ul acestor două piscuri ale culturii române, intitulat “Două lacrimi gemene”.

Th.D.

Alexandru Mica: *Nestemate folclorice*

Alexandru Mica, prin inițiativa sa de unică valoare și semnificație cu privire la salvarea și relansarea cântecului popular românesc prin această monumentală antologie, dar în principiu, prin munca sa de o viață, a devenit un om providențial pentru cultura română. Actul său de a scotoci cu pasiunea arheologului istoria noastră, trecând prin straturi subterane succesive pentru a descoperi acolo perlele muzicale ce ne-au caracterizat sufletul și mângâiat viața veacuri de-a rândul și apoi de a reconstrui, cu dragostea și știința arhitectului, ca într-o catedrală a neamului, această dimensiune a sufletului românesc, este act ctitoricesc.

Setul de CD-uri intitulat „Cinci veacuri din istoria cântecului popular românesc (1540-2011): 780 de nestemate folclorice. Alexandru Mica și orchestra de virtuozii” (Electrecord, București, 2011), lucrare antologică de absolută referință în domeniu, dedicată lui George Enescu, îl consacră pe profesorul, diplomatul, scriitorul, artistul Alexandru Mica în calitate ca cea de folclorist și entomuzicolog, dar mai ales, prin toate acestea, de apostol al neamului său, de slujitor credincios și promotor, misionar, al valorilor sale nemuritoare. Prin vocea sa caldă, prin felul cum știe să-și așeze sufletul în cuvântul cântat, prin felul cum știe să transmită fiorul textului către inima audienței, Alexandru Mica se dovedește a fi un privilegiat al Duhului care știe să dea muzică vieții și viață muzicii,

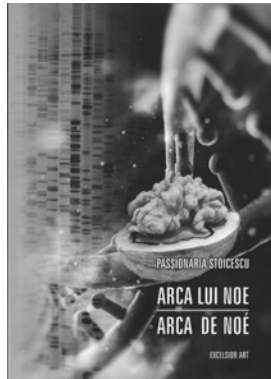
Th.D.

Dorin Ploscaru: *Artă și rafinament. Florăria Romantică*

Părintele Dorin Ploscaru ne trezește din letargia rutinei existențiale cu un nou volum de versuri: *Artă și rafinament. Florăria Romantică* (Ed. Brumar, Timișoara, 2012, 72 pp.). Spun “ne trezește” pentru că citindu-i poezia ai impresia că înțelegi (din nou) că viața are sens, și care este acela. Poetul nu este explicit ca atunci când ți-ar spune că trei din șapte fac patru. Dar îți dă reperele și indirect sfatul: Cine are urechi de auzit să audă. Iată câteva din repere: pustia, “ceasul electronic al zilei întâia”, drumul, călătoria și căutarea, grija de suflet, legătura dintre aici și dincolo, valoarea extraordinară a cuvântului (“pe propria-mi piele/ am bătut cuvintele/ ca niște țepușe/ înroșite în foc”, p. 27) și credința în Dumnezeu și în opera de mântuire lucrată de Fiul Său întrupat în istorie: “Hristos este o rană de care/ nu te mai vindeci

niciodată”, p. 29). Poezia lui Dorin Ploscaru are un caracter mystagogic iar scopul acestui tip de călăuzire este ajungerea la starea doxologică de sărbătorire a ființei.
Th.D.

Passionaria Stoicescu: *Arca lui Noe*

Passionaria Stoicescu iubește lumea în care trăiește și de aceea deplânge procesul de degradare pe care-l observă și pe care ar vrea să-l oprească din funesta-i înaintare. Volumul bilingv (română-spaniolă) *Arca lui Noe/ Arca de Noé* (Excelsior Art, Timișoara, 2012, 128 pp., trad. în spaniolă de Alexandru Calciu) prezintă cititorului o poezie de critică și de protest, ambele deduse din felul în care autoarea își formulează observațiile ei de martor obiectiv al timpului în care trăiește. Căderea poeziei în periferic, însingurarea tinerilor cu căști la ureche, poluarea morală a societății, lipsa de echilibru în administrarea vieții cotidiene, slăbirea credinței (a valorii Cuvântului, p. 18), trecerea prin viață fără a-i înțelege sensul și multe altele asemenea sunt bolile veacului acestuia pe care poeta le semnalează dintr-o conștiință a datoriei ce-i vine dintr-o altă lume, și care conștiință se reflectă în faptul de a scrie; cu orice risc. E ca și cum dacă interlocutoarea din poemul “Arca lui Noe” ar întreba-o: Poate frumusețea să salveze lumea? Passionaria Stoicescu, cea îndrăgostită de poezie, și făcută pentru a scrie, chiar când poezia nu mai ocupă locul pe care ea l-ar vrea în lumea de azi, ar răspunde cu convingere: Da!

Th.D.

Daniel Drăgan: *Statuie cu lacrimă*

Daniel Drăgan este un cântăreț al clipei, este poetul ce știe să contemple amănuntul și să-l descrie prelung și elaborat. În volumul *Statuie cu lacrimă* (Ed Bibliotheca, Târgoviște, 2013, 182 pp.) el intră-n clipă ca într-un templu, cu sfiala necesară dar și cu conștiința că la ieșire va trebui să spuă ce a văzut și ce a trăit acolo. El scrie nu pentru că cineva anume îl va întreba, ci pentru că întrebarea există și poate fi pusă oricând. Răspunsul lui este pentru oricând.

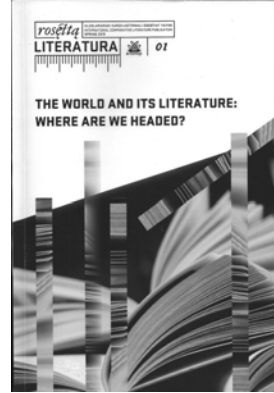
Maestru al folosirii cuvântului poetic, Daniel Drăgan scrie în așa fel și ca să înțelegi, și ca să-ți placă, și ca să te miri, mirarea încununându-le pe celelalte două și fiind ancora prin care poetul prinde rădăcină în sufletul cititorului său.

Th.D.

Am primit de la scriitorul turc și prietenul Mesut Şenol primul număr al revistei de literatură comparată universală *Rosetta literatura* (Istanbul, 2013, 184 pp.), publicație bilingvă (turcă și engleză). Tema specială a acestui număr este: “Lumea și literatura ei: încotro ne îndreptăm?”

Revista se deschide cu nota editorului general, Mesut Şenol, în care se poate citi scopul, intenția și programul acestei publicații, și cu o introducere de Talat S. Halman după care urmează o secțiune intitulată “Literature from Seven Climates” în care semnează scriitorii din Argentina, Elveția, Coreea de Sud, Cehia, Australia, Franța, Kosovo, și de secția ce reprezintă tema specială anunțată: “The World and Its Literature: Where Are We Headed?” Aici scriitorii din Italia, Turcia, Iordania și Nigeria răspund la această presantă întrebare. A treia și ultima secțiune care se intitulează “Guest country” (în acest număr țara gazdă fiind Turcia) prezintă scriitorii turci cu lucrări în ambele limbi turcă și engleză. Volumul se încheie cu un capitol de artă (lucrări de Gökhan Gezik) și cu un index al autorilor publicați.

Iată o revistă necesară în lumea literară contemporană precum și un exemplu de valorificare universală a localului. *Th.D.*

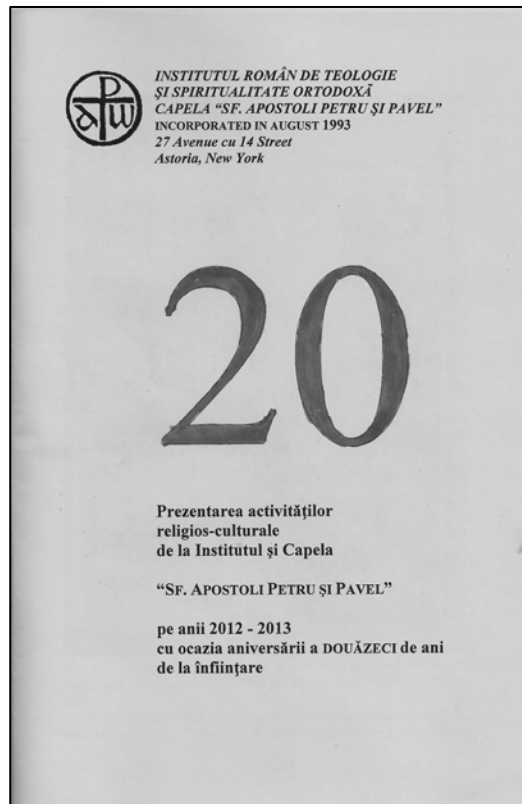
Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir din București (Prof. univ. Dr. Corina Dumitrescu, Rector), publică revista trimestrială *Orizont cultural XXI*, începând din 2012.

În primul rând este într-un totu lăudabil faptul de a avea într-o universitate un forum literar-artistic și științific, deschis atât profesorilor cât și (mai ales) studenților pentru a stimula în mod concret prin prezentări, conferințe, lecturi, comunicări, atât creația literară și artistică, dar și cercetarea științifică, de a cultiva tinere talente și de a le oferi o rampă de lansare. Prin aceasta Universitatea, în acest caz, se dovedește a fi nu numai un loc unde studenții sunt educați în vederea unei cariere, ci, foarte important, un loc unde se are în vedere evoluția holistică a studenților, la nivel intelectual, spiritual, cultural, general uman, în acest mod universitatea împlinindu-și adevărata menire și misiune, implicate în sensul etimologic al cuvântului, de a se preocupa nu de parte, ci de tot, nu de fragment, ci de întreg, nu de un aspect, ci de toate, de universal. De aceea e universitate, între altele.

Revista *Orizont cultural XXI* (An I, Nr. 4, Decembrie 2012, 106 pp., redactor-șef Gheorghe Văduva, secretar de redacție Gabriel I. Năstase) ilustrată cu fotografii realizate de redactorul șef și cu desene de Andreea Simion și Andreea Chiriță, cuprinde o varietate de rubrici: de la editorial (Gh. Văduva) la note de călătorie (Andreea-Ileana Danielescu), biografii de savanți (despre Ion Șt. Basgan scriu Gabriel I. Năstase, Nicolae P. Ionăchescu, Dorel Dorian, Dan Amadeo Lăzărescu și Haralambie Lerea), cronică de carte, pagini de educație religioasă, file de jurnal, proză (Gh. Văduva), poezie (Ticu Ion Ionescu, Liviu Vișan, Vasile S. Popa, Mușata Matei, George Vâlceanu, epigrame (Aculin Tănase), și spațiu acordat condeielor studențești (Geo Drăghilă, Andreea Simion, Mădălina Tomescu, Eugen Siteanu).

Iată o revistă care-și înțelege menirea și care știe să cultive valori și oameni.

Th.D.

THEODOR DAMIAN

Exerciții de contemplație: arta lui Liviu Șoptelea

Liviu Șoptelea este artistul care trăiește în universuri paralele, în același timp. Așa se face că arta lui îmbină armonios elemente din cunoscut și necunoscut, de aici și de dincolo, de el știute, dar nu și de ceilalți. Expresia ambelor dimensiuni este totodată o revelație, de aceea privindu-i tablourile descoperi în ele o nuanță de mister care aduce metafizicul în concret și care în același timp se constituie într-o deschidere prin care ai senzația că intri în comuniune cu taina.

Aceste caracteristici sunt confirmate în arta lui Liviu Șoptelea de prezența directă și indirectă a motivului religios, de factură creștină în special, motiv ce ridică nu numai respectiva lucrare, dar întreaga creație a artistului, la un nivel superior prin aceea că ea fie se identifică cu topul ierarhiei de valori a lumii în care trăiește, fie exprimă aceste valori în formulele sale originale.

Liviu Șoptelea, *Arheologică*, ulei pe pânza, 2005, 100 x 80 cm

Mai mult decât atât, logodirea sacrului cu profanul, a concretului cu abstractul, a expresiei directe cu absconsul îndeamnă pe privitor la contemplație, la reflecție teologico-filosofică și la gândire critică. În felul acesta Liviu Șoptelea devine un pedagog și un mistagog, totodată oferindu-și marea și rara șansă de a crea ceva în sufletele celorlalți, de a rămâne în ele și de a deveni o nouă treaptă în procesul creșterii lor interioare.

Livu Șoptelea, *Trinitate*, ulei pe pânză, 2006, 90 x 60 cm
(detaliu dintr-un triptic)

- ❖ Între 17-24 Februarie Theodor Damian a participat ca invitat la cel de-al IX-lea festival internațional de poezie din Granada, Nicaragua.
- ❖ Vineri 1 Martie 2013 în Cenaclul “M. Eminescu” din New York s-a lansat volumul *Mitropolitul Antonie al Ardealului: Rugul aprins al conștiinței neamului*, de Nicholas Buda și Maica Anastasia (Buda). Au prezentat cartea Theodor Damian, M.N.Rusu, Mariana Terra și Nick Buda sosit din Florida (vezi reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, 6 Martie 2013, New York).
- ❖ Duminică 7 Martie la Muzeul Literaturii Române din București a fost lansat volumul de poezie *Apofaze* de Theodor Damian, Au vorbit scriitorii Ioan Cristescu, Lucian Chișu, Florentin Popescu, Nicolae Georgescu, Ioan Gâf-Deac, Mihaela Albu, Vasile Andru, Passionaria Stoicescu, Alexandru Mica, Timotei Ursu, Ion Haineș, și Carolina Ilica.
- ❖ Între 15-16 martie al Reșița a avut loc evenimentul anual “Zilele Lumina Lină”, organizat sub egida Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR), mai precis de traducătoarea Muguraș Maria Petrescu și Doru Dinu Glăvan, președintele UZPR, în sala de conferințe a Consiliului județean Caraș-Severin și în colaborare cu Societatea pentru Cultură Metarsis și Asociația Radio Semenic. Au vorbit Doru Dinu Glăvan, Ionesie Ghiorghioni, vice președinte al Consiliului județean, și scriitorii Theodor Damian, Mihaela Albu (Craiova), Dan Angheliescu (București), Muguraș Maria Petrescu (Hunedoara), Anca Sîrghie (Sibiu), Ioan N. Roșca și Florentin Popescu (București), Mariana Pândaru și Paulina Popa (Deva), Aurel Pop (Baia Mare), George Precup (Sibiu), Puiu Răducan (Rm. Vâlcea), Cornel Ungureanuu (Timișoara), Gheorghe Jurma, Ada Cruceanu, Vasile Petrica, Petru Bungărzan, Liubița Raichici, Ilie Cristescu, Petru Berbenția (Reșița), Ioan Petraș (Timișoara), ș.a.
A doua zi după eveniment grupul de scriitori invitați a vizitat Teatrul “Mihai Eminescu” din Oravița și alte obiective din oraș având ca ghid pe competentul istoric Ionel Bota.
- ❖ Pe data de 29 martie 2013 Theodor Damain s-a întâlnit la Istanbul, Turcia cu personalul de la Institutul Cultural Român și cu poetul turc Mesut Şenol.
- ❖ Joi pe 11 Aprilie Pr. Prof. Th.Damian a participat ca invitat la un mic dejun ecumenic (interfaith breakfast) organizat de senatorul José Peralta la hotelul Marriot LaGuardia, New York.

❖ Vineri 12 Aprilie în Cenaclul nostru s-a lansat volumul *Les revues littéraires de L'Exil roumain. "Luceafărul" (1948-1949), une restitution*, de Mihaela Albu și Dan Angheliescu și revista *Carmina Balcanica* (nr. 9-2013). Au vorbit Theodor Damian, Valentina Ciaprazi, Mariana Terra, Dima Lascu, Mircea Săndulescu, Silvia Burdea, George Știrbei, Mihaela Albu.

❖ Vineri 19 Martie 2013 oaspetele Cenaclului "M. Eminescu" din New York a fost scriitorul Nicolae Vrânceanu din Craiova. Volumul (de poezie) lansat a fost *Flori de cerneală*. Au vorbit: Theodor Damian, M.N.Rusu, Valentina Ciaprazi și Mariana Terra. Au mai luat cuvântul Ștefan Benedict, Florin Cârlan, Amalia Călin și autorul.

ANUNȚURI

Biserica noastră: **St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street** (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 1:30 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

Programele de **Studiu Biblic** și ale **Cenaclului literar "Mihai Eminescu"** se vor desfășura după următorul orar:

Studiul Biblic (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar: Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați www.romanian-institute-ny.org.

Broadway Medical Office

Napoleon Săvescu, MD Medicina interna, mica chirurgie
F. Christodoulidou, MD Med. interna, haematologie, oncologie
Iqbak, MD Cardiologie
Mircea Golimbu, MD Urologie, Prof. NYU
Dan R. Cimponeriu, MD Gastroenterologie, Hepatologie

Cabinetul nostru este dotat cu echipament
nou si modern pentru:

X-Ray
EKG

Spirometrie (Evoluari Pulmonare)
Sonografii Abdominale,
de Rinichi si Cardiace
Cardiotrace (EKG prin telefon)
24 de ore Halter Monitor
Sigmoidoscopii si Pap smear
Tens (Stimulare electrica)
Ultrasound
Timpanometrie
toate testele de sange si urina
teste pentru depistarea
cancerului de colon si ulcer
teste pentru aids (rezultatul in 24-48 ore)
Tratamente specializate

Luni, Marti, Joi 10am-8pm
Miercuri 4-8pm
Sambata 10am - 4pm

Fara programare

21-26 Broadway, LIC, NY 11106 (718) 932-1700

subway: N pana la statia Broadway (Queens)
bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 A de la 82nd Street,
Jackson Heights
Manhattan 101 de la 59th Street, Manhattan, pana la Steinway,
unde schimbati cu Q 104.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ÎN AMERICA ȘI CANADA
THE ROMANIAN ORTHODOX ARCHDIOCESE IN AMERICA AND CANADA
5410 N. Newland Ave.
Chicago, IL 60656

Most Reverend Dr. Nicolae Condrea, Archbishop

tel.: (773)774-1677; fax: (773)774-1805; e-mail: archnicolae@aol.com

**Please, support the Cathedral and the new
Romanian Archdiocesan Center**

**Această revistă a fost tipărită cu sprijinul Guvernului României –
Departamentul pentru Românii de Pretutindeni” (www.dprp.gov.ro).
Conținutul acestei reviste nu reprezintă poziția oficială a
Departamentului pentru Românii de Pretutindeni.**

